PIENI KAUPUNKI,
ISO ELÄMÄ
Heinola

Talousarvio 2027

Taloussuunnitelma
2027–2029

Sisällysluettelo

1. Kaupunginjohtajan katsaus 2
2. Yleisperustelut 4
   Talousarvion rakenne ja sitovuus 4
   Heinolan kaupungin strategia talousarvion laadinnan pohjana 5
   Yleiset taloudelliset lähtökohdat 9
   Heinolan kaupungin vuoden 2027 talousarvion laadinnan perusteet 15
   Väestö ja työllisyys 19
3. Käyttötalousosa 24
   Yhteiset palvelut 25
   Hyvinvointipalvelut 30
   Kaupunkiympäristön palvelualue 44
4. Investointiosa 65
5. Tuloslaskelmaosa 68
6. Rahoitusosa 73
7. Kaupunkikonserni, konserniyhteisöille asetettavat tavoitteet 75
   Heinolan vuokra-asunnot Oy 75
   Heinolan Tilapalvelut Oy 75
   KOY Heinolan Tietokeskus 76
8. Vesilaitoksen ja tilakeskuksen erillislaskelmat 77
   Vesilaitos 77
   Tilakeskus 78
9. Rakennusvalvonnan ja ympäristönsuojelun kuntakohtaiset kustannukset 79

1. Kaupunginjohtajan katsaus

Arvoisa lukija,

Heinolan Residenssin perustamisen 250-vuotisjuhlavuosi muistuttaa meitä siitä, että kaupungin historia ei ole syntynyt valmiista vastauksista vaan kyvystä uudistua muuttuvissa olosuhteissa. Juhlavuoden jälkeen katse on suunnattava määrätietoisesti eteenpäin. Vuosi 2027 aloittaa vaiheen, jossa kaupungin strategia, talousarvio ja muutosohjelma muodostavat yhden kokonaisuuden. Niiden tehtävänä on varmistaa, että Heinola on elinvoimainen, hyvinvoiva ja taloudellisesti kestävä kaupunki myös tulevina vuosikymmeninä.

Viime vuoden talousarviota kirjoittaessani kuvasin kuntatalouden näkymiä myrskyksi, jonka suuntaa ja voimakkuutta oli vaikea arvioida. Epävarmuus ei ole poistunut, mutta Heinolassa tilannekuva on nyt aiempaa selkeämpi. Uusi strategia on hyväksytty, Muutosohjelma II:n linjaukset on päätetty ja niiden toimeenpano alkaa vuoden 2027 talousarviossa. Olemme siirtyneet epävarmuuden kuvaamisesta päätösten ja toteutuksen aikaan.

Kuntien toimintaympäristö jatkaa nopeaa muutostaan. Väestörakenne, lasten ja nuorten määrän kehitys, työllisyyden hoidon vastuut, valtionosuuksien muutokset sekä yleinen kustannustaso vaikuttavat kaupungin talouteen pitkäkestoisesti. Samalla asukkaiden odotukset palvelujen laadusta, saavutettavuudesta ja sujuvuudesta ovat perustellusti korkealla. Kaupungin on kyettävä sovittamaan nämä vaatimukset yhteen niukkenevan tulorahoituksen kanssa. Se edellyttää valintoja, mutta ennen kaikkea se edellyttää kykyä uudistaa toimintaa.

Vuoden 2027 talousarvio perustuu valtuuston hyväksymään strategiaan ja sen arvoihin: välittämiseen, uudistumiseen ja tuloksellisuuteen. Kivijalkana kaikessa toimii kestävä talous. Strategian päämäärät -edistämme hyvinvointia, uudistamme työelämää ja asumista ja vahvistamme kaupunkiyhteisöä -eivät ole toisistaan erillisiä tavoitteita. Hyvinvointia ei voida rakentaa ilman kestävää taloutta, eikä taloutta voida vahvistaa ilman elinvoimaa, osaavaa henkilöstöä ja toimivaa kaupunkiyhteisöä. Talousarvio muuttaa nämä päämäärät käytännön toiminnaksi ja mitattaviksi tavoitteiksi.

Muutosohjelma II toteutetaan vuosina 2027–2029. Sen tavoitteena on vahvistaa vuosikatetta lisäämällä tuloja 500 000 eurolla ja vähentämällä menoja 2,5 miljoonalla eurolla. Tavoite on vaativa, mutta välttämätön. Ohjelmassa tarkastelemme palveluverkkoa, tilojen käyttöä, toimintatapoja, henkilöstörakennetta, konserniyhtiöiden toimintaa sekä kaupungin omaisuuden hyödyntämistä. Myös investointien määrä on suhteutettava käytettävissä olevaan tulorahoitukseen, jotta kaupungin lainakannan kasvua voidaan hillitä. Kyse ei ole vain säästämisestä, vaan kaupungin toiminnan uudistamisesta vastaamaan tulevien vuosien tarpeita.

Palveluverkon tarkastelu on tästä hyvä esimerkki. Lasten ja oppilaiden määrän muuttuessa meidän on arvioitava, millainen palvelurakenne turvaa laadukkaat ja saavutettavat palvelut kestävällä tavalla. Päätösten on perustuttava ajantasaiseen tietoon, vaikutusten arviointiin ja avoimeen keskusteluun. Taloudelliset vaikutukset ovat tärkeitä, mutta niiden rinnalla on arvioitava vaikutuksia lasten ja perheiden arkeen, henkilöstöön, alueiden elinvoimaan ja koko kaupungin tulevaisuuteen.

Kestävä talous ei tarkoita tulevaisuuden rakentamisesta luopumista. Päinvastoin meidän on pystyttävä erottamaan tulevaisuutta vahvistavat investoinnit menoista, jotka ylläpitävät rakenteita ilman riittävää vaikuttavuutta. Heinola tarvitsee kasvua tukevia investointeja, suunnitelmallista maankäyttöä, yritystoiminnan edellytysten parantamista, laadukasta kaupunkiympäristöä sekä yhteistyötä Vierumäen, korkeakoulujen, yritysten ja muiden kuntien kanssa. Meidän on myös hyödynnettävä hankerahoitusta, digitalisaatiota ja tekoälyä aiempaa tavoitteellisemmin tuottavuuden ja palvelujen parantamisessa.

Muutoksen onnistuminen ratkaistaan arjen työssä. Heinolan kaupungilla on osaava ja sitoutunut henkilöstö, jonka työ on palvelujen laadun ja kaupungin uudistumiskyvyn

perusta. Samalla henkilöstön eläköityminen ja osaavan työvoiman saatavuus edellyttävät ennakoivaa henkilöstösuunnittelua. Luontaista poistumaa on hyödynnettävä hallitusti, tehtäviä on järjesteltävä uudelleen ja osaamista on vahvistettava. Uudistuminen ei voi tarkoittaa jatkuvaa kuormituksen lisäämistä, vaan sen tulee näkyä selkeämpinä toimintatapoina, parempana johtamisena ja työn sujuvuutena.

Heinolan vahvuutena on, että emme lähde tähän muutokseen tyhjän päältä. Kaupungilla on vahva identiteetti, hyvä sijainti, monipuolinen elinkeinoelämä, merkittävä vapaa-ajan asuminen, kansainvälisesti tunnettu Vierumäki sekä poikkeuksellisen hieno luonnon ympäristö. Meillä on myös kyky tehdä yhteistyötä yli organisaatio- ja kuntarajojen. Näitä vahvuuksia on käytettävä rohkeasti muuttovoiton vahvistamiseen, yritysten kasvun tukemiseen ja kaupungin tunnettuuden lisäämiseen.

Vuoden 2027 talousarvio on n. 1,6 milj. euroa alijäämäinen ja asukaskohtainen lainamäärä kasvaa 6 936 euroon, mikä edellyttää sopeuttamista. Vuosi 2027 ei kuitenkaan ole vain sopeuttamisen vuosi. Sen tulee olla toimeenpanon, uudistumisen ja luottamuksen rakentamisen vuosi. Talouden tasapainottaminen vaatii päätöksiä, joiden vaikutukset ulottuvat useiden vuosien päähän. Siksi päätöksenteon on oltava johdonmukaista, läpinäkyvää ja yhteiseen tilannekuvaan perustuvaa. Kaikkea ei voida säilyttää ennallaan, mutta muutokset voidaan toteuttaa hallitusti ja oikeudenmukaisesti.

Kaupungin tehtävät ovat meillä lainassa tulevilta sukupolvilta. Vastuumme on huolehtia siitä, että jätämme heille kaupungin, jonka talous on kestävällä pohjalla, palvelut ovat toimivia ja mahdollisuudet hyvään elämään ovat vahvat. Heinolan ensimmäiset 250 vuotta osoittavat, että kaupunki kykenee uudistumaan. Seuraavien vuosien tehtävänä on osoittaa, että kykenemme siihen myös nyt – välittäen, uudistuen ja tuloksellisesti.

Jari Parkkonen
kaupunginjohtaja

2. Yleisperustelut

Talousarvion rakenne ja sitovuus
Kuntalain 110 §:n mukaan kunnan talousarviossa tulee olla käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Yleisperusteluissa esitetään mm. katsaus yleiseen taloudelliseen tilanteeseen sekä kunnallistalouden kehitykseen, kaupungin strategia ja strategiset tavoitteet sekä palvelualueiden toiminnalliset tavoitteet.

Käyttötalousosa sisältää palvelualueittaiset talousarviot. Palvelualueiden suunnitelmat sisältävät myös toiminnan kuvauksen, toimintaympäristön muutokset ja toimintaa kuvaavat tunnusluvut.

Tuloslaskelmaosassa esitetään kaupungin talouden keskeiset erät, jotka ovat varsinaisen toiminnan menot ja tulot, verotulot, valtionosuudet, rahoitustulot ja -menot sekä suunnitelman mukaiset poistot.

Investointiosassa esitetään kunnan investointimenot ja –tulot hankeryhmätasolla ja sitovuustasolla.

Rahoitusosassa esitetään tulorahoituksen riittävyyden lisäksi meno- ja tuloarviona pitkäaikaiseen rahoitukseen liittyvät menot ja tulot kuten antolainat, ottolainat ja niiden lyhennykset. Rahoitusosa sisältää rahoituslaskelman.

Käyttötalousosassa sitovuustasoksi on kaikkien palvelualueiden osalta määritelty nettositovuus eli toimintatulojen ja -menojen erotus (=nettomeno).

Investointien sitovuustaso on esitetty investointiosassa. Investointien osalta on käytössä nettositovuus eli menojen ja tulojen erotus.

Sitovuustasot valtuustoon nähden on esitetty seuraavassa taulukossa.

Käyttötalousosa	**Valtuustoon nähden sitova taso**
Yhteiset palvelut palvelualue	toimintakate/netto
Hyvinvoinnin palvelualue	
Hyvinvoinnin edistäminen	toimintakate/netto
Kasvatus- ja opetus	toimintakate/netto
Kaupunkiympäristön palvelualue	
Kaupunkiympäristön hallinto, kuntatekniikka, ruoka- ja siivouspalvelut yhteensä	toimintakate/netto
Vesilaitos	Tilikauden yli-/alijäämä
Tilakeskus	Tilikauden yli-/alijäämä
Rakennusvalvonta	toimintakate/netto
Ympäristönsuojelu	toimintakate/netto
Tuloslaskelmaosa	**Valtuustoon nähden sitova taso**
Rahoitustuotot ja -kulut	netto
Verotulot	arvio
Valtionosuudet	arvio
Poistot ja arvonalentumiset	arvio
Rahoitusosa	**Valtuustoon nähden sitova taso**
Antolainat	netto
Lainanotto ja lyhennykset	arvio
Investointiosa	**Valtuustoon nähden sitova taso**
Irtain omaisuus palvelualueittain ja taseyksiköittäin	netto
Julkinen käyttöomaisuus / Kadunrakennus	netto
Julkinen käyttöomaisuus / Vesilaitos	netto
Talonrakennusinvestoinnit / Tilakeskus	netto
Osakkeet ja osuudet	netto
Maa-alueiden osto ja myynti	netto

Hankekohtaiset yli 1,5 milj. eur investoinnit tuodaan päätettäväksi kaupunginhallitukseen ennen hankkeen aloittamista.

Heinolan kaupungin strategia talousarvion laadinnan pohjana

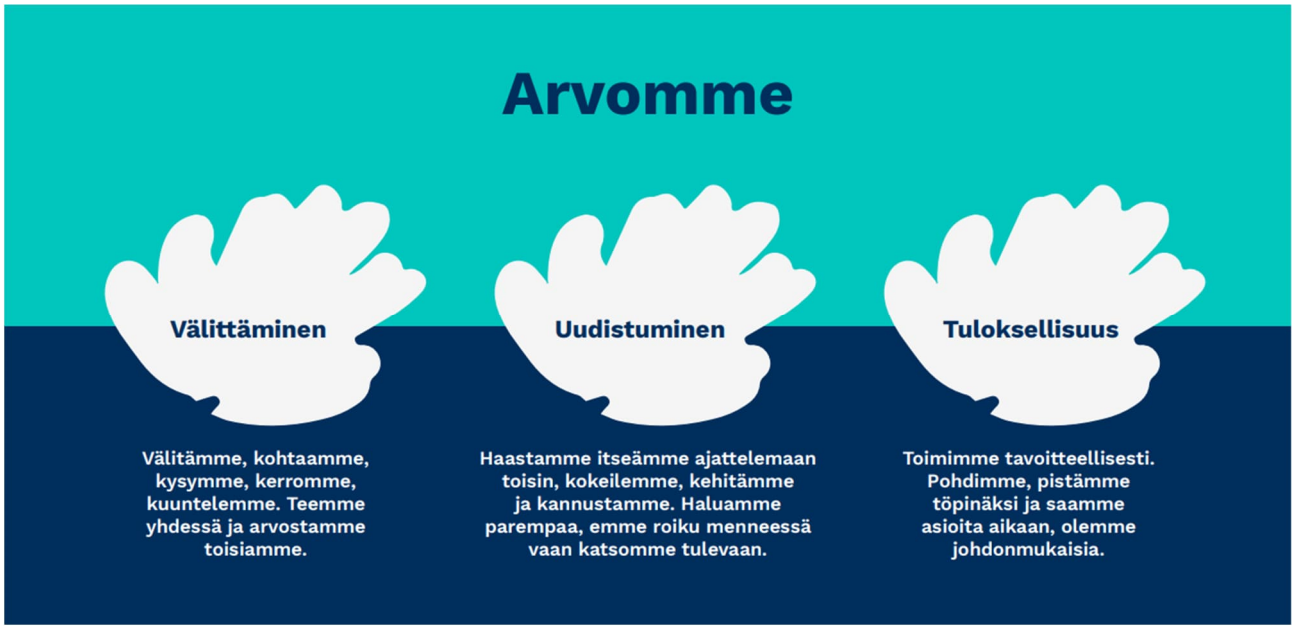
Kuntalaki edellyttää kunnan toiminnalta tavoitteellisuutta ja suunnitelmallisuutta. Kuntalain 37§ mukaisesti kunnassa on oltava kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Valtuuston ja kunnan muiden toimielinten on talousarviossa ja -suunnitelmassa sekä niihin perustuvissa käyttösuunnitelmissa ja erillisbudjeteissa hyväksyttävä toimintaa ja taloutta koskevat tavoitteet.

Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään sekä kunnalle että kuntakonsernille toiminnan ja talouden tavoitteet siten, että talousarvio ja -suunnitelma toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet.

Strategia valutetaan käytäntöön talousarvion kautta vuosittaisiin toiminnan ja talouden tavoitteisiin.

Kaupungin strategia on päivitetty keväällä 2026 ja linjaa vuoden 2027 tavoitteiden asettamista. Strategia valutetaan käytäntöön talousarvion kautta vuosittaisiin toiminnan ja talouden tavoitteisiin. Strategian toteuttamisessa ja arkeen viemisessä erityistä huomiota on syytä kiinnittää myös arvoihin, joita ovat *välittäminen, uudistuminen sekä tuloksellisuus*.

Vuoden 2027 toiminnalliset tavoitteet johdetaan strategiasta ja siinä hyväksytyistä päämääristä, tavoitteista ja arvoista.

Strategian päämäärät ja strategiset tavoitteet ovat seuraavat:

Kestävä talous kivijalkana

Heinolan strategian mukaan kestävä talous on kaiken toiminnan perusta, jonka varaan hyvinvoinnin kasvu, uudistuva työ ja asuminen sekä vahva kaupunkiyhteisö rakennetaan. Käytännössä se näkyy talouden tasapainottamisena, velkaantumisen hillitsemisenä ja samalla tulevaisuutta tukevien investointien mahdollistamisena.

Kestävän talouden toteuttamiseksi Heinola on käynnistänyt Muutosohjelma II:n, jota toteutetaan vuosina 2027–2029. Ohjelman tavoitteena on vahvistaa kaupungin talouden kestävyyttä kasvattamalla tuloja 500 000 eurolla ja vähentämällä menoja 2,5 miljoonalla eurolla. Samalla tarkastellaan palveluverkkoa ja tilojen käyttöä, kehitetään toimintatapoja sekä henkilöstörakennetta ja varmistetaan, että investoinnit ovat suhteessa kaupungin käytettävissä olevaan tulorahoitukseen. Tavoitteena ei ole pelkästään säästää, vaan uudistaa kaupungin toimintaa siten, että palvelut voidaan turvata ja kaupungin elinvoimaa vahvistaa myös tulevaisuudessa.

Toiminnalliset tavoitteet vuoden 2027 talousarviossa

Kuntalain 110 §:n mukaan talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Talousarvio ja –suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan.

Vuoden 2027 toiminnalliset tavoitteet johdetaan strategiasta ja siinä hyväksytyistä arvoista Toiminnallisten tavoitteiden tarkoituksena on ohjata toimintaprosessia ja taloudellisten tavoitteiden puolestaan ohjata kunnan tulo- ja pääomarahoitusta sekä resurssien jakoa. Toiminnalliset tavoitteet esitetään ja niihin osoitetaan tarvittavat resurssit talousarvion ja -suunnitelman käyttötalous- ja investointiosissa.

Palvelualueiden strategiasta johdetut valtuuston sitovuustason tavoitteet on laadittu strategisiin päämääriin perustuen. Valtuuston nähden sitovat tavoitteet on esitetty vuodelle 2027 käyttötalousosassa. Käyttösuunnitelmissa tavoitteet asetetaan vastuualueittain ja tavoitteet ovat konkreettisemmalla tasolla kuin valtuuston sitovuustasolla.

Valtuusto hyväksyy talousarviokokonaisuuden sitovuustasolla. Käyttösuunnitelmat hyväksytään toimielimissä vastuualuetasolla.

Kuntakonsernin tytäryhteisöjen tulee toimia kunnan valtuuston strategian mukaisesti ja konserniohjetta noudattaen. Kuntakonsernin tytäryhteisöille asetetaan talousarviossa tavoitteet kuten kunnan omille toiminnoille. Tytäryhteisön tulee omassa tavoiteasetannassaan kuvata, miten yhtiö tukee toiminnallaan kunnan strategian toteutumista. Heinolan tytäryhtiöille asetetut tavoitteet on esitetty luvussa 7.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutumista seurataan talousarviovuoden aikana osavuosikatsauksissa.

Strategiset mittarit

Toiminnallisten tavoitteiden lisäksi strategian toteutumista seurataan strategiassa asetettujen mittareiden avulla.

Strateginen tavoite	Mittari	Tavoite 2027
Kestävä, turvallinen ja sujuva arki kaikille	Asukaskyselytutkimukset	Tulokset pysyvät samana tai parantuvat
	Energiatehokkuuden edistämisen mittarit	JETS-tavoitteiden toteutuminen
Kulttuurin, liikunnan ja ulkoilun ilon mahdollistaminen kaikenikäisille	Harrastemallin hyödyntäminen	Lapsista ja nuorista 80 %:lla on joku harrastus
	Asiakastyytyväisyyskyselyt	Tulokset pysyvät samana tai parantuvat
Parhaan oppimis- ja kasvupolun tarjoaminen	Oppimistulokset ja jatko-opintoihin pääsy	Oppimistulokset parantuvat ja toisen asteenjatko-opintojen pääsy 100 %
	Kouluterveyskysely	Tulokset eivät heikenny
Muuttovoiton vahvistaminen ja kansainvälistymisen edistäminen	Nettomuutto	Nettomuutto kasvaa, >50
	Englanninkielisten palveluiden saatavuus	Palveluiden saatavuus paranee
Monipuoliset asumisenvaihtoehdot veto- ja pitovoimatekijänä	Asukaskokemus asuinympäristön viihtyvyydestä	Tulokset pysyvät samana tai parantuvat
	Tonttivarannon myönteinen kehittyminen	Myytyjen tonttien määrä kasvaa
		Rakennuslupien määrä kasvaa
Kiinnostava kaupunkiyrityksille ja yrittämiselle	Yritysten määrän kehitys	Yritysten ja yhteisöveron määrä kasvaa
	Yrityskokemuskyselyt	Tulokset pysyvät samana tai parantuvat
Ennakoiva, rohkea, tietoon perustuva päätöksenteko ja johtaminen	EVP-indeksi (elinvoima, vetovoima, pitovoima)	EVP-indeksin arvo paranee
	Muutoksenhakujen kehitys	Kunnallisvalitusten menestyminen vähenee
Osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen	Osallisuuden kokemuksen mittaaminen/kysely	Tulokset pysyvät samana tai parantuvat
	Osallistamisen keinojen kehitys	Osallistamisen keinojen kasvu
Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö	Työhyvinvointikyselyjen tulokset	Vähintään 75 % suosittelee työnantajana
		Esihenkilötyötä koskevat vastaukset ka >3,8
		Perehdytystä koskeva ka >3,8

Strateginen tavoite	Mittari	Tavoite 2027
Kestävä talous kivijalkana	Vuosikate/nettoinvestoinnit	Investoinnit vuosikatteen tasolla
	Konsernilainojen määrä	Lainat ja vastuut/asukas ei kasva
	Toiminnan ja investointien rahavirta	Kertymä positiivinen
	Taseen kertynyt ylijäämä	Tase säilyy ylijäämäisenä
	Nettomenojen kasvu	Enintään julkisen taloudenhintain-deksin mukainen

Yleiset taloudelliset lähtökohdat
Yleinen taloudellinen kehitys

Valtiovarainministeriön syksyn 2026 talouskatsauksen mukaan Suomen talous on siirtymässä vähitellen vahvempaan kasvuvaiheeseen usean heikomman vuoden jälkeen. Talouskasvu on ollut alkuvuonna odotettua nopeampaa, ja myös vuosien 2024–2025 tilastotarkistukset osoittavat aiemmin arvioitua parempaa kehitystä sekä tuotannon että tuottavuuden osalta. Bruttokansantuotteen ennustetaan kasvavan 1,6 prosenttia vuonna 2026, 1,8 prosenttia vuonna 2027 ja 1,5 prosenttia vuonna 2028.

Kasvun taustalla ovat erityisesti viennin elpyminen, datakeskusinvestoinnit, energiasiirtymään liittyvät hankkeet, puolustushankinnat sekä tutkimus- ja kehittämistoiminnan lisääntyminen. Investointien arvioidaan kasvavan voimakkaasti koko ennustejakson ajan, vaikka asuntorakentaminen jatkuu vielä heikkona ja sen toipumisen odotetaan alkavan vasta vuonna 2027.

Kotitalouksien taloudellinen asema paranee vähitellen, mutta kehitys on edelleen varovaista. Ostovoimaa tukevat palkankorotukset ja veronkevennykset, mutta työllisyystilanteen heikkous sekä energian hinnan nousu rajoittavat kulutuksen kasvua. Kotitalouksien säästämisaste on pysynyt poikkeuksellisen korkeana, mikä kertoo kuluttajien edelleen varovaisesta suhtautumisesta tulevaisuuteen. Yksityisen kulutuksen odotetaan kuitenkin vahvistuvan vuosina 2027–2028 luottamuksen ja työllisyyden parantuessa.

Työmarkkinat ovat edelleen talouden suurin haaste. Työllisyys heikkenee vielä vuonna 2026, ja työttömyysasteen ennustetaan nousevan 10,3 prosenttiin. Työllisyyden arvioidaan

kääntyvän kasvuun vasta vuonna 2027, jolloin myös työttömyys alkaa vähitellen laskea. Työvoiman tarjontaa kasvattavat erityisesti työperäinen maahanmuutto ja työvoiman tarjontaa lisäävät politiikkatoimet.

Inflaation arvioidaan pysyvän melko hallittuna, vaikka energian hinnannousu kiihdyttää hintakehitystä vuonna 2026. Kuluttajahintojen nousun ennustetaan olevan noin kaksi prosenttia vuosittain koko ennustejakson ajan. Merkittävimmät inflaatioriskit liittyvät Lähidän tilanteeseen ja energiamarkkinoiden häiriöihin.

Kansainvälisessä taloudessa näkymät ovat varovaisen myönteiset. Maailmantalouden kasvu jatkuu, euroalueen talous vahvistuu vähitellen ja Yhdysvaltojen talous kasvaa edelleen kohtuullisesti. Toisaalta geopoliittiset jännitteet, energian hinnan vaihtelut ja maailmankauppaan liittyvät epävarmuudet muodostavat edelleen merkittäviä riskejä myös Suomen taloudelle.

Vaikka reaalitalouden näkymät ovat aiempaa paremmat, julkisen talouden tilanne pysyy vaikeana. Julkisyhteisöjen alijäämän ennustetaan säilyvän yli neljässä prosentissa suhteessa BKT:hen koko ennustejakson ajan. Velkaantuminen jatkuu, ja julkisen velan arvioidaan nousevan noin 90 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuonna 2026 sekä lähes 98 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä. Velkaantumista lisäävät erityisesti puolustusmenojen, hoivamenojen ja korkokustannusten kasvu.

Lähde: Valtiovarainministeriö, Taloudellinen katsaus syksy 2026.

Taulukko: Keskeiset ennusteluvut

	2024	2025	2026*	2027*	2028*
Volyymin muutos, %					
Bruttokansantuote markkinahintaan	0,9	0,8	1,6	1,8	1,5
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	-0,8	2,6	4,0	1,7	2,5
Kokonaistarjonta	**0,4**	**1,3**	**2,3**	**1,8**	**1,8**
Tavaroiden ja palvelujen vienti	1,3	5,0	2,1	1,6	2,0
Kulutus	0,7	-0,7	0,6	1,1	1,2
yksityinen	0,2	-1,1	1,1	1,6	1,6
julkinen	1,8	0,1	-0,4	0,1	0,5
Investoinnit	-5,2	1,4	7,8	4,4	3,6
yksityiset	-8,7	1,0	4,7	5,4	4,3
julkiset	11,2	3,0	19,7	0,9	1,0
Kokonaiskysyntä	**0,6**	**1,3**	**2,3**	**1,8**	**1,8**
kotimainen kysyntä	0,3	-0,2	2,3	1,8	1,8

	2024	2025	2026*	2027*	2028*
Bruttokansantuote, arvo, mrd. euroa	276	282	293	305	317
Bruttokansantuotteen hinta, muutos, %	0,3	1,2	2,4	2,2	2,4
Palvelut, volyymin muutos, %	0,2	0,6	1,3	1,4	1,2
Koko teollisuus, volyymin muutos, %	4,9	-0,3	2,9	2,5	1,9
Työn tuottavuus, muutos, %	1,7	1,3	1,9	0,8	0,8
Työlliset, muutos, %	-1,0	-0,5	-0,5	1,1	0,8
Työllisyysaste (20–64-vuotiaat), %	76,7	76,0	75,5	76,1	76,5
Työttömyysaste, %	8,4	9,7	10,3	9,9	9,5
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %	1,6	0,3	2,0	1,9	2,1
Ansiotasoindeksi, muutos, %	3,4	3,1	3,6	3,2	3,4
Vaihtotase, mrd. euroa	-1,8	4,2	1,3	1,7	0,8
Vaihtotase, suhteessa BKT:hen, %	-0,6	1,5	0,4	0,5	0,2
Lyhyet korot (euribor 3 kk), %	3,6	2,2	2,3	2,9	2,8

Lähde: Valtiovarainministeriö, Taloudellinen katsaus syksy 2026

Kuntatalous

Valtiovarainministeriön syksyn 2026 kuntatalousohjelman mukaan kuntatalous on edelleen vaikeassa tilanteessa, vaikka Suomen kansantalous on siirtynyt maltilliseen kasvuun. Vuonna 2025 kuntien talous heikkeni edelleen, mutta vähemmän kuin aiemmin ennakoitiin. Kuntien yhteenlaskettu vuosikate laski 2,9 miljardiin euroon ja tilikauden tulos 730 miljoonaan euroon. Vuosikate riitti edelleen poistojen kattamiseen, mutta ei investointien rahoittamiseen. Samalla kuntien lainakanta kasvoi yli 20 miljardiin euroon.

Kuntakonsernien talouskehitys seurasi kuntien kehitystä. Konsernien vuosikate heikkeni 5,46 miljardiin euroon ja lainakanta nousi lähes 43 miljardiin euroon. Vaikka useimpien kuntien taseet ovat edelleen ylijäämäisiä, investointien rahoittaminen edellyttää jatkuvasti lainanottoa tai kassavarojen käyttöä.

Talousnäkymien arvioidaan pysyvän koko ennustejaksolla 2026–2030 haastavina. Kuntatalouden toimintakate heikkenee edelleen palkkamenojen, työllisyyspalvelujen kustannusten sekä yleisen kustannustason nousun seurauksena. Vaikka verotulot kasvavat tasaisesti, tulojen kasvu ei riitä menojen ja investointien kasvun kattamiseen. Kuntatalouden rahoitusasema pysyy ennusteen mukaan alijäämäisenä koko tarkastelukauden ajan.

Vuosi 2027 muodostuu ennusteen mukaan kuntatalouden kannalta vaikeimmaksi vuodeksi. Toiminnan ja investointien rahavirran arvioidaan painuvan noin 1,4 miljardin euron alijäämäiseksi. Vuosikate kattaa poistot enää niukasti, ja tilikauden tulos jää lähes nollatasolle. Kuntien lainakannan arvioidaan kasvavan noin 22,4 miljardista eurosta vuonna 2026 noin 26,3 miljardiin euroon vuoteen 2030 mennessä.

Valtion vuoden 2027 talousarvioesityksen vaikutukset ovat kuntatalouden kannalta kaksijakoisia. Kunnille maksetaan valtionapuja yhteensä noin 5,8 miljardia euroa, mutta valtionavut vähenevät noin kolme prosenttia edellisvuodesta. Erityisesti peruspalvelujen valtionosuuksiin kohdistuvat sote-uudistukseen liittyvät vähennykset, kustannustenjaon tarkistus sekä valtionosuuden indeksijarru heikentävät kuntien rahoitusasemaa.

Hallituksen päätösten nettovaikutuksen arvioidaan heikentävän kuntataloutta noin 150 miljoonalla eurolla vuonna 2027 verrattuna vuoteen 2026.

Kuntien verotulojen ennustetaan kuitenkin kasvavan tasaisesti. Vuonna 2027 verotulojen arvioidaan olevan noin 15,3 miljardia euroa, mikä merkitsee runsaan neljän prosentin kasvua edellisvuoteen verrattuna. Kunnallisveron tuotoksi arvioidaan noin 11 miljardia euroa, yhteisöveron tuotoksi noin 1,9 miljardia euroa ja kiinteistöveron tuotoksi noin 2,4 miljardia euroa. Verotulojen kasvua tukevat talouskasvu, palkkasumman nousu sekä veropohjien vahvistuminen.

Merkittävä huolenaihe kuntataloudessa on kuntien eriytyminen. Pienet, alle 5 000 asukkaan kunnat ovat vaikeimmassa asemassa väestön vähenemisen, ikääntymisen ja heikkenevän veropohjan vuoksi. Näissä kunnissa palvelujen yksikkökustannukset kasvavat samalla, kun verotulojen kehitys jää heikoksi. Ennusteen mukaan negatiivisen vuosikatteen kuntien määrä kasvaa viidestä kunnasta vuonna 2025 jopa 26–27 kuntaan vuosina 2027–2030, ja lähes kaikki niistä ovat pieniä kuntia.

Suurten kaupunkien haasteet ovat puolestaan erilaiset. Väestönkasvu ja kaupungistuminen synnyttävät merkittäviä investointitarpeita infrastruktuuriin, kouluihin, päiväkoteihin ja liikenneverkkoihin. Erityisesti 100 000–300 000 asukkaan kaupunkien taloudellinen tasapaino heikkenee suurten investointien vuoksi.

Kokonaisuutena kuntatalouden näkymä on lähivuosina varovaisen heikko. Talouskasvu ja verotulojen kasvu tukevat kuntien rahoitusasemaa, mutta menojen nousu, investointipaineet, valtionosuuksien vähennykset ja väestökehityksen eriytyminen pitävät kuntatalouden rakenteellisesti alijäämäisenä. Tilanne helpottuu hieman vuosikymmenen loppua kohti, kun osa määräaikaisista valtionosuusvähennyksistä poistuu ja henkilöstömenojen kasvu hidastuu, mutta kuntatalous ei ennusteen mukaan saavuta pysyvää tasapainoa ilman kuntien omia sopeuttamistoimia.

Lähde: Valtiovarainministeriö Kuntatalousohjelma vuodelle 2027, syksy 2026

Verotulojen kehitys

Kuntien verotulot koostuvat kunnallis-, kiinteistö-, kaivosmineraali- ja yhteisöverosta. Kunnallisveron osuuden verotuloista arvioidaan olevan keskimäärin noin 72 prosenttia, yhteisöveron noin 12 prosenttia ja kiinteistöveron noin 16 prosenttia. Kuntien verotulojen arvioidaan olevan vuonna 2026 yhteensä noin 14,7 mrd. euroa. Edelliseen vuoteen verrattuna verotulot kasvavat noin 4,9 prosentilla. Vuonna 2027 verotulojen ennustetaan kasvavan 4,1 prosenttia.

Hallitus päätti kehysriihessä 2026 jatkaa uuden alueellisen matkailijaveron lainvalmistelua. Veron käyttöönotosta päättäisi kunta itse ja verotulo ohjautuisi kunnalle. Kunnat voisivat ottaa veron käyttöön vuoden 2028 alusta.

Kunnallisveron kehitys

Kunnallisveron tuoton arvioidaan olevan vuonna 2027 noin 11,0 mrd. euroa, mikä on noin 0,44 mrd. euroa enemmän kuin vuonna 2026. Kunnallisveron tuottoon vaikuttavat kehyskaudella hallitusohjelmaan ja julkisen talouden sopeutukseen liittyvät veromuutokset sekä tulo- ja työllisyyskehitys. Palkkatulojen osuus kunnallisveron veropohjasta on keskimäärin noin 68 prosenttia, eläkkeiden noin 24 prosenttia ja muiden tulojen, kuten esimerkiksi päivärahatulojen ja yritystulojen, osuus on noin 8 prosenttia. Tulorakenteessa on kuitenkin suuret erot kuntien välillä. Väestörakenteen ja työllisyyden kehitys vaikuttavat yksittäisten kuntien veropohjaan ja siten tulojen muodostumiseen. Hallitusohjelman mukaisesti vuonna 2027 tehdään täysimääräinen indeksitarkistus ansiotuloveroperusteisiin kaikilla tulotasoilla. Työn verotusta kevennetään hallituskaudella hallitusohjelman mukaisesti asteittain 405 milj. eurolla painottaen pieni- ja keskituloisia. Tästä 105 milj. euroa kohdistuu vuodelle 2027. Lisäksi kehysriihessä 2025 päätettiin keventää työn verotusta vuonna 2026 noin 1 mrd. eurolla ja lisäksi 125 milj. eurolla vuonna 2027. Yrittäjävähennystä korotetaan, yksityishenkilöiden lahjoitusvähennystä laajennetaan ja virikesetelin verovapaata arvoa korotetaan. Osana julkisen talouden sopeuttamista vapaaehtoisen eläkesäästämisen verotuki poistetaan vuodesta 2027 alkaen. Eräiden tilapäisten verotukien poistuminen kehyskaudella lisää hieman kunnallisveron tuottoa vuonna 2027. Kotitalousvähennystä kasvatetaan vuosille 2026 ja 2027.

Yhteisöveron kehitys

Kuntien yhteisöveron tuotoksi arvioidaan noin 1,9 mrd. euroa vuonna 2027. Yhteisöveron tuoton ennustamisen lähtökohtana on viimeisimmän valmistuneen verotuksen mukainen yhteisövero, jota muutetaan arvioidun tuloskehityksen mukaisesti. Tuloskehityksen muutosta arvioidaan lähinnä kansantalouden tilinpidon toimintaylijäämän muutoksen avulla. Toimintaylijäämän arvioidaan kasvavan noin 3,7 prosenttia vuonna 2027. Kehysriihessä 2025 päätettiin vuodesta 2027 alkaen alentaa yhteisöveron verokantaa 2 prosenttiyksiköllä 18 prosenttiin. Yhteisöveron veroperusteisiin tehtävät muutokset kompensoidaan kunnille lähtökohtaisesti yhteisöveron jako-osuuksia muuttamalla.

Kiinteistöveron kehitys

Kiinteistöveron tuoton arvioidaan olevan noin 2,4 mrd. euroa vuonna 2027, mikä on noin 36 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2026. Verotuoton arvioidaan kasvavan vuonna 2027 noin 1,8 prosenttia. Merituulivoimaloiden verotusarvoihin sovelletaan huojennusta, ja kiinteistövero laajennetaan koskemaan myös talousvyöhykkeellä sijaitsevia rakennuksia ja rakennelmia. Näistä kertyvä verotuotto jaetaan valtion ja lähikuntien kesken siten, että valtion osuus on 70 prosenttia ja lähikuntien osuus 30 prosenttia.

Valtionosuudet

Valtion talousarvioesitys sisältää lukuisia kuntatalouteen vaikuttavia toimenpiteitä, joiden nettovaikutus kuntatalouteen vaihtelee. Uusiin tai laajentuviin tehtäviin ja velvoitteisiin osoitetaan 100 prosentin valtionosuus, ja valtion päättämien veroperustemuutosten vaikutukset kompensoidaan kunnille.

Hallituksen linjaamien toimenpiteiden yhteisvaikutus heikentää kuntataloutta noin 150 milj. eurolla vuonna 2027 vuoteen 2026 verrattuna. Vuoden 2027 talousarvioesityksessä kuntataloutta heikentää 91 milj. eurolla valtionosuuden indeksikorotuksesta vähennettävä indeksijarru, joka päätettiin kehysriihessä nostaa 2,8 prosenttiyksikköön vuonna 2027. Kun tarkastellaan pääministeri Orpon hallituksen päätösperäisten toimien vaikutuksia koko vaalikauden ajalta, nettovaikutus on yhteensä noin 50 milj. euroa kuntataloutta vahvistava vuonna 2027. Luvussa ei ole huomioitu sitä, että vuosina 2024–2025 toteutettu sosiaaliturvarahastojen säästöjen kanavointiratkaisu kasvatti kuntien verotuloja ja vähensi kuntatyönantajien maksurasitusta noin 100 milj. eurolla vuodessa.

Kuntien peruspalvelujen valtionosuus on vuonna 2027 yhteensä noin 3,44 mrd. euroa. Tästä enintään 10 milj. on varattu valtionosuuden harkinnanvaraiseen korotuksen maksamiseen. Valtionosuus vähenee vuoden 2026 varsinaiseen talousarvioon verrattuna noin 110 milj. euroa.

Nettomääräisesti tehtävämuutokset kasvattavat valtionosuuden tasoa 41 milj. euroa vuonna 2027. Eniten uusista tai laajenevista tehtävämuutoksista valtionosuuden tasoa nostavat osana laskennallista korvausta maksettavan kotoutumiskoulutuksen rahoituksen siirto, 24,8 milj. euroa, sosiaalihuollon työllistymistä edistävien palvelujen uudistaminen (työvoimapoliittisen avustuksen käyttöönotto), 9,6 milj. euroa sekä kotoutumistuen takuuajan kustannuksien korvaus, 7,3 milj. euroa.

Lisäksi valtionosuuden tasoa nostavat luku- ja kirjoitustaidon koulutus (siirto momentilta 29.10.31), 3,1 milj. euroa, oppimisen tuen uudistaminen 2,7 milj. euroa sekä kotoutumispalveluihin kuuluvan kielikoulutuksen saatavuus työpaikoilla 2,0 milj. euroa. Ruotsinkielisen kotoutumisen edistäminen sekä kotihoidontuen Norjan malli nostavat valtionosuutta yhteensä 0,8 milj. euroa.

Valtionosuuden tasoa vähentää tehtävien ja velvoitteiden vähennyksenä kuntien työllistämisvelvoitteen kumoaminen 57 vuotta täyttäneiden työttömien työnhakijoiden osalta, 2,2 milj. euroa sekä monialaista yhteistyötä koskevan tehtävän päättyminen 2,0 milj. euroa. Lisäksi tilapäistä suojelua saavien oikeus yleistukeen johtaa siihen, että työvoimaviranomaisilta siirtyy kulukorvausmenoja Kansaneläkelaitokselle, mikä vähentää valtionosuutta 5,25 milj. eurolla.

Peruspalvelujen valtionosuudessa otetaan vuonna 2027 huomioon 167 milj. euron määräaikainen vähennys liittyen kunnilta hyvinvointialueille siirtyneiden tulojen ja kustannusten tasaukseen vuoden 2023 osalta. Lisäksi valtionosuuden tasossa otetaan vuonna 2027 huomioon vuodelle 2024 tehdyn 192 milj. euron määräaikaisen lisäyksen takaisinperintään liittyvä 64 milj. euron määräaikainen vähennys. Valtionosuuden tasoa vähennetään pysyvästi vuodesta 2026 alkaen 75 milj. eurolla hallituksen päättämien kasvutoimien rahoittamiseksi.

Vuonna 2027 peruspalvelujen valtionosuuden indeksikorotus on 3,5 prosenttia ja siitä aiheutuva valtionosuuden lisäys 114,0 milj. euroa. Hallitusohjelman mukaisesti peruspalvelujen valtionosuuden indeksikorotukseen tehdään kuitenkin yhtä prosenttiyksikköä vastaava vähennys vuosina 2024–2027. Lisäksi hallitus päätti kevään 2026 kehysriihessä korottaa indeksikorotukseen liittyvää vähennystä 2,8 prosenttiyksikköön vuodelle 2027. Vuonna 2027 vähennykset pienentävät valtionosuutta yhteensä 91,2 milj. eurolla.

Valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon tarkistus vähentää valtionosuutta 55 milj. eurolla vuodelle 2027. Tarkistus perustuu kuntien raportoimiin palveluluokkakohtaisiin tietoihin valtionosuustehtävien kustannuksista vuodelta 2025. Kuntien peruspalvelujen valtionosuusprosentti laskee 25,72 prosentista 25,05 prosenttiin vuonna 2027. Valtionosuusprosentissa huomioidaan teknisenä muutoksena kuntien tehtävien ja velvoitteiden purkamiseen 21,1 milj. euron vähennys, joka vuosina 2025 ja 2026 vähennettiin määräaikaisena valtionosuuden vähennyksenä. Tehtävien purkuun liittyvän vähennyksen tasossa on uutena toimenpiteenä huomioitu toisen asteen koulutuksen järjestäjälle annettu mahdollisuus kerätä lukukausimaksuja EU/ETA-alueen ulkopuolelta tuleville opiskelijoille.

Verotulomenetysten korvaukset

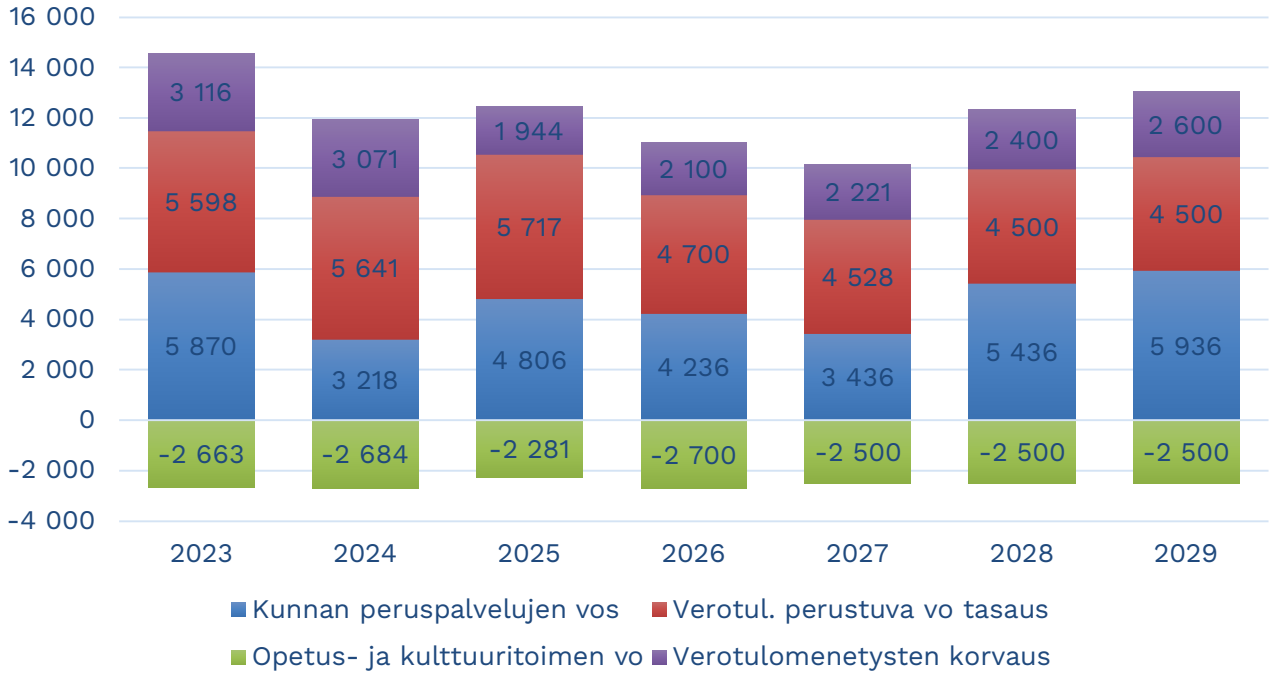
Hallitusohjelman mukaisesti hallituksen veroperusteisiin tekemien muutosten verotuottovaikutus korvataan kunnille. Vuodesta 2020 lähtien korvaukset on maksettu kunnille peruspalvelujen valtionosuuden yhteydessä, mutta erilliseltä valtion talousarvion momentilta.

Verotulomenetysten korvauksiin varataan vuoden 2027 talousarviossa yhteensä 616,5 milj. euroa. Verrattuna vuoden 2026 varsinaiseen talousarvioon, veroperustemuutokset lisäävät veromenetysten korvauksia nettomääräisesti 89,5 milj. eurolla. Kuntien verotuloja vähentävät ja veromenetysten korvauksia lisäävät useat vuodelle 2027 kohdistuvat veroperustemuutokset, joista euromääräisesti merkittävimmät ovat ansiotuloverotuksen indeksitarkistukset sekä työtulovähennyksen kasvattaminen. Lisäksi määrärahan mitoituksessa huomioidaan vuodelle 2026 lisätalousarviossa esitettävät veroperustemuutokset, yhteensä 12,5 milj. euroa.

Yhteisöveroprosenttia alennetaan 20 prosentista 18 prosenttiin vuoden 2027 alusta lukien, mutta kompensointi toteutetaan verojärjestelmän sisällä jako-osuutta muuttamalla, eikä muutos näy siten valtionosuuksissa.

Lähde: Valtiovarainministeriö, Kuntatalousohjelma vuodelle 2027, syksy 2026

Heinolan valtionosuudet 2023-2029 (ennuste)

Heinolan kaupungin vuoden 2027 talousarvion laadinnan perusteet

Päätökset ja asiakirjat talousarvion laadinnan pohjana

Talousarvion laadinnan pohjana on Heinolan valtuuston hyväksymä strategia ja talousarvion laadintaohjeet. Talousarvion tavoitteena on mahdollistaa strategisten linjausten toteutuminen pitkällä aikavälillä talouden tasapaino säilyttäen.

Vuoden talousarvion ja -suunnitelman 2027–2029 laadinta pohjautuu keväällä päivitetyn strategian lisäksi valtuuston kesäkuussa 2026 hyväksymään muutosohjelmasuunnitelman linjauksiin talouden sopeuttamista koskien. Muutosohjelman yhteydessä linjattujen erillisselvitysten mahdollisia taloudellisia vaikutuksia ei ole huomioitua taloussuunnitelmassa, ellei selvityksen lopputuloksen osalta ole olemassa voimassa olevaa päätöstä.

Talousarvion laadintaohjeet on hyväksytty kaupunginhallituksessa kesäkuussa. Näiden ohjeiden pohjalta on valmisteltu talousarvio- ja taloussuunnitelmaesitys vuosille 2027–2029.

Talousarvio- ja taloussuunnitelman laadinnassa on huomioitu Hartolan rakennusvalvonnan sekä Sysmän ja Hartolan ympäristönsuojelun viranomaistehtävien järjestämisvastuun siirtyminen Heinolan kaupungille ja uuden seudullisen toimielimen aloittaminen. Ympäristölautakunta ja rakennusjaosto aloittivat toimintansa 1.10.2025. Varsinainen yhteistoimintasopimuksen mukainen toiminta alkaa 1.1.2026.

Talousarvion laadinnan pohjana on huomioitu Suomen Kuntaliiton ja Valtionvarainministeriön kansantalouden ja kuntatalouden kehitysennusteet, verotuloennusteet ja valtionosuuslaskelmat sekä osin myös valtion talousarviopäätökset ja niiden vaikutukset kuntatalouteen.

Valtuuston talousarvioseminaari pidettiin 23.-25.9.2026, jossa käsiteltiin talousarvion lähtökohtia sekä talouden nykytilaa ja palvelualueiden talousarvioesityksiä.

Meno- ja tulokehitys

Kaupungin toimintamenot yhteensä vuonna 2027 ovat n. 74,3 milj. euroa ja toimintatulot puolestaan 25,2 milj. euroa. Toimintatulojen arvioidaan heikkenevän -2,1 % vuonna 2027 sotekiinteistöjen yhtiöittämisten myötä. Myyntituottojen arvioidaan olevan n. 11,8 milj. euroa ja kasvavan n. 3.3 %. Maksutuotot vähenevät suhteessa vuoteen 2026 peräti -24,9 % (-465 te), sillä vuoden 2026 maksutuotoissa on mukana kertaluonteinen Prisman maankäyttösopimuskorvaus.

Tukien ja avustusten arvioidaan kasvavan n. 21,4 % (+246 te). Muihin toimintatuottoihin sisältyy vuokratuotot. Sotekiinteistöjen yhtiöittämisen myötä muut toimintatuotot vähenevät -6,2 % (-698 te).

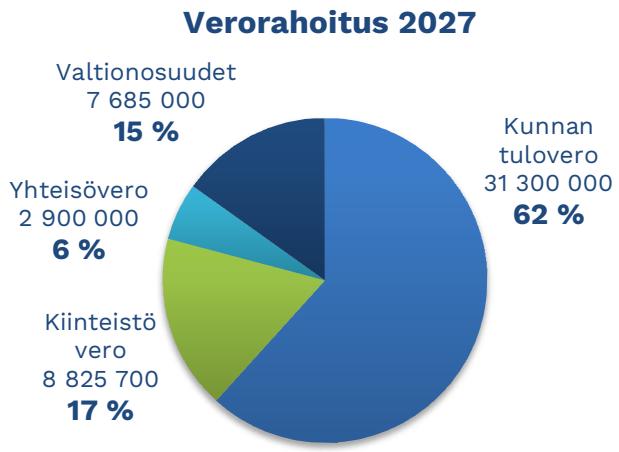
Toimintamenojen arvioidaan kasvavan 1,8 % vuonna 2027. Toimintamenojen alhaista kokonaiskasvua selittää sotekiinteistöjen yhtiöittäminen ja yhtiöön siirtyvät menoerät. Henkilöstömenojen kasvu vuoteen 2026 verrattuna on 2,4 %. Avustusmenojen kasvussa näkyy työllisyyden vaikea tilanne. Muihin toimintakuluihin sisältyy sisäiset vuokrat ja leasingvuokrat, mikä ovat kasvaneet mm. Kirkkiksen ja ylläpitokustannusten nousun vuoksi.

Toimintakate vuonna 2027 on 49,1 milj. euroa. (+4,1 %).

VERORAHOITUS	TP 2025	TA+MUUT. 2026	TAE 2027	MUUTOS 2026/2027	Ero%	TS 2028	TS 2029
Verotulot	42 471 700	42 300 000	43 025 700	725 700	1,7	44 025 700	44 625 700
Kunnan tulovero	29 712 172	30 800 000	31 300 000	500 000	1,6	32 200 000	32 800 000
Kiinteistövero	8 534 484	8 500 000	8 825 700	325 700	3,8	8 825 700	8 825 700
Osuus yhteisöveron tuotosta	4 225 044	3 000 000	2 900 000	-100 000	-3,3	3 000 000	3 000 000
Valtionosuudet	10 185 069	8 336 000	7 685 000	-651 000	-7,8	9 836 000	10 536 000
YHTEENSÄ	**52 656 769**	**50 636 000**	**50 710 700**	**74 700**	**-6**	**53 861 700**	**55 161 700**

Verorahoitus

Verorahoitus muodostuu verotuloista ja valtionosuuksista.

Verotulot

Verotulot koostuvat kunnallisverosta, yhteisöverosta ja kiinteistöverosta. Verotulojen arvioinnissa on käytetty Kuntaliiton kuntakohtaista veroennustekehikkoa sekä arvioitu kaupungin työttömyysasteen, väestökehityksen ja toimintaympäristön vaikutuksia.

Kunnallisvero

Kunnallisveroa arvioidaan vuonna 2027 kertyvän yhteensä n. 31,3 milj. euroa. Kunnallisveroprosentti vuodelle 2027 on 8,2. Kunnallisveroaste säilyy täten vuoden 2025 tasolla.

Työllisyyden heikko tilanne on näkynyt ansiotulopohjassa ja sitä kautta kunnallisverokertymässä. Palkka- ja eläketulojen arvioidaan kuitenkin kasvavan ensi vuonna. Ansiotulopohjan kokonaiskasvuksi on kuntaliiton ennusteessa arvioitu 2,2 %. Kunnallisveron tilitykset eivät kuitenkaan kasva samassa suhteessa. Kunnallisveron tilitysten arvioidaan kasvavan vain 1,0 %:ia. Syynä tähän on mm. hallitusohjelman veroperustemuutokset.

Hallitusohjelman mukaisesti vuonna 2027 tehdään täysimääräinen indeksitarkistus ansiotuloveroperusteisiin kaikilla tulotasoilla. Työn verotusta kevennetään hallituskaudella hallitusohjelman mukaisesti asteittain painottaen pieni- ja keskituloisia. Yrittäjävähennystä korotetaan, yksityishenkilöiden lahjoitusvähennystä laajennetaan ja virikesetelin verovapaata arvoa korotetaan. Kotitalousvähennystä kasvatetaan vuosille 2026 ja 2027.

Kaikki hallituksen veroperustemuutosten aiheuttamat vaikutukset kuntien verotuottoon kompensoidaan kuntien valtionosuusmaksatuksissa.

Työllisyysrahaston esittämä työntekijöiden työttömyysvakuutusmaksun alentaminen 0,15 prosenttiyksiköllä parantaa koko maan kunnallisveron tuottoa vuositasolla noin 15 miljoonalla eurolla ensi vuodesta alkaen.

Yhteisövero

Yhteisöveron tuottoarvio vuodelle 2027 on n. 2,9 milj. euroa. Hallitus päätti puoliväliriihessä alentaa yhteisöverokantaa kahdella prosenttiyksiköllä (20 % → 18 %) verovuodesta 2027 alkaen. Verokannan pienentäminen alentaa koko maan yhteisöveron tuottoa arviolta noin -830 miljoonalla eurolla, josta kuntaryhmän osuus on noin -190 miljoonaa euroa. Hallitusohjelman mukaisesti veroperusteisiin tehtävät muutosten vaikutukset kompensoidaan kunnille. Yhteisöveron muutokset kompensoidaan ryhmäosuuksia muuttamalla ja näin ollen niiden vaikutus on kuntien rahoitusaseman näkökulmasta neutraali.

Kiinteistövero
Valtuusto päätti kokouksessaan 5.10.2026 kiinteistöveroprosenttien säilyttämisestä vuoden 2025 tasolla. Kiinteistöveron tuottoarvio vuodelle 2027 on n. 8,8 milj. euroa.

Kiinteistöveroprosentit vuodelle 2027 ovat seuraavat:

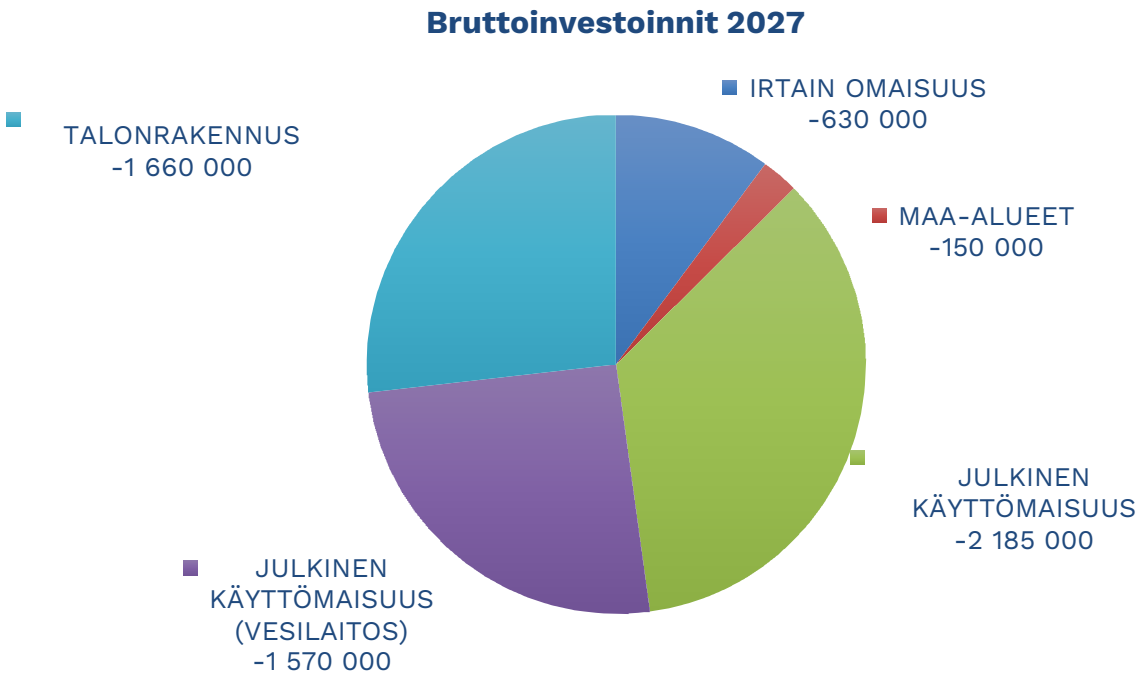
- yleinen kiinteistöveroprosentti 1,3 %,
- vakituisena asuntona käytettävien rakennusten kiinteistöveroprosentti 0,6 %,
- muiden asuinrakennusten kiinteistöveroprosentti 1,3 %,
- voimalaitosten kiinteistöveroprosentti 3 %,
- yleishyödyllisten yhteisöjen kiinteistöveroprosentti 0,6 % ja
- rakentamattoman rakennuspaikan kiinteistöveroprosentti 3 %.

Valtionosuudet
Valtionosuuksien arvioidaan olevan 7,7 miljoonaa euroa ja ne laskevat n. 651 te. Suurin osa vähennyksestä aiheutuu peruspalvelujen valtionosuuden pienentymisestä.

Valtionosuuksien arvioidaan kasvavan valtionvarainminieriön painelaskelman mukaisesti vuosina 2028–2029, kun mm. määräaikaiset takaisinperinnät valtionosuuksien osalta päättyvät.

Investoinnit
Taloussuunnitelmakauden 2027—2029 bruttoinvestoinnit ovat yhteensä 20,2 milj. euroa. Vuoden 2027 investoinnit ovat yhteensä n. 6,2 milj. euroa. Talonrakennusinvestoinnit ovat aiempia vuosia alhaisemmalla tasolla, kun suuret kouluinvestoinnit on saatu päätökseen ja Kirkkiksen koulun uudisrakennuksen kohdalla päädyttiin leasing-ratkaisuun. Talonrakennusinvestointien arvioidaan olevan vuonna 2027 yhteensä n. 1,7 miljoonaa euroa. Kunnallistekniikan, vesilaitoksen ja maa-alueiden osalta investointien arvioidaan olevan n. 3,9 milj. euroa. Irtaimen investoinnit ovat n. 0,6 milj. euroa. Irtaimen investointien osalta kalustohankinnat hankitaan jatkossa leasingrahoitusta hyödyntäen.

Suurimmat investoinnit vuonna 2027 ovat Mäkikadun jätevesipumppaamo, Tommolan ratasilta ja maantie 313:n (Vääksy–Vierumäki/Urajärventie) jalankulku- ja pyöräilyväylän silta.

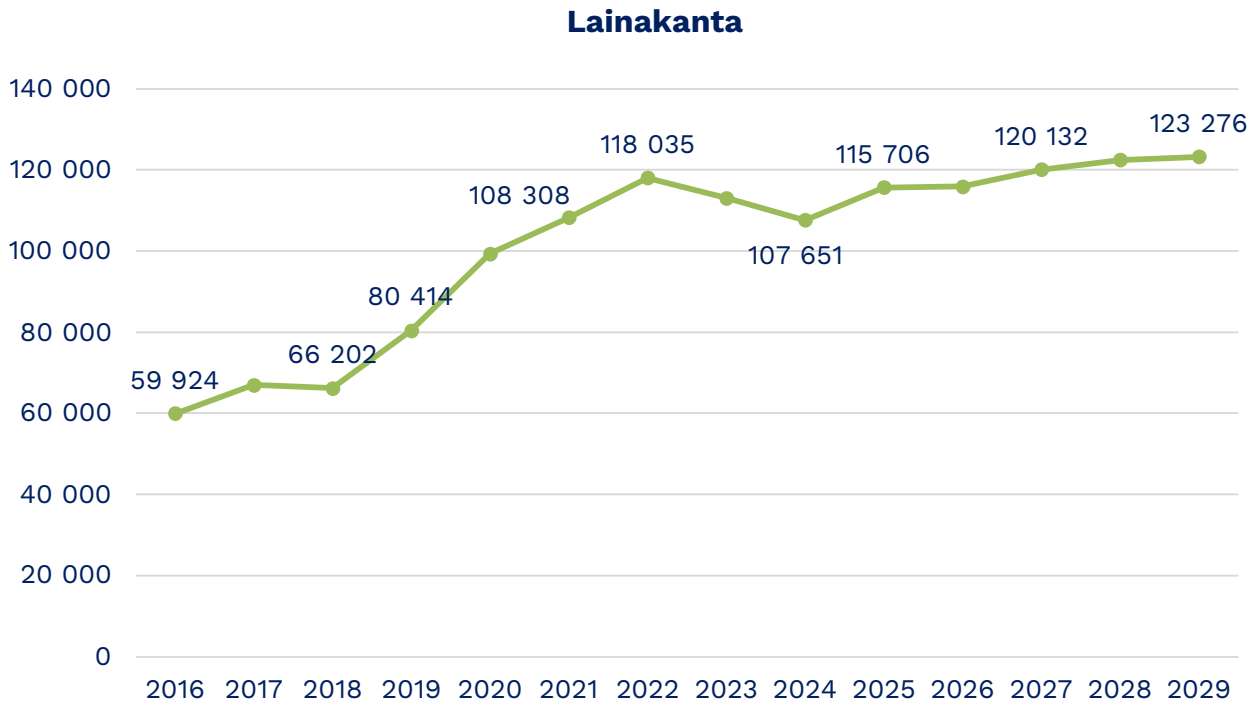

BRUTTOINVESTOINIT RYHMITTÄIN (ml. Vesilaitos ja Tilakeskus)	TAE 2027	TS 2028	TS 2029	TS 2030	TS 2031
Irtain omaisuus	630 000	390 000	380 000	450 000	150 000
Maaomaisuus	150 000	150 000	150 000	150 000	150 000
Julkinen käyttöomaisuus/infra (kadut, tiet, sillat, puistot ym.)	2 285 000	1 930 000	1 980 000	2 430 000	2 820 000
Julkinen käyttöomaisuus/infra (Vesilaitos)	1 470 000	3 430 000	2 250 000	3 400 000	4 340 000
Talonrakennus (Tilakeskus)	925 000	4 460 000	2 460 000	1 775 000	1 700 000
Kaikki yhteensä	**6 195 000**	**7 605 000**	**6 391 000**	**11 735 000**	**14 215 000**

Rahoitus

Vuonna 2027 tulorahoituksella ei pystytä kattamaan investointeja. Vierasta pääomaa tarvitaan investointien lisäksi nykyisten lainojen lyhennyksiin.

Vuonna 2027 lainoja lyhennetään n. 15 milj. euroa ja pitkäaikaista lainaa nostetaan 19,3 milj. euroa. Rahoitustarve talousarviossa on 22,3 milj. euroa. Rahoitustarpeesta 3,0 milj. euroa katetaan salkun tuottoa tulouttamalla. Asukaskohtaisen lainamäärän vuoden 2027 lopussa arvioidaan olevan n. 6 936 euroa.

Väestö ja työllisyys
Väestöennuste

Tilastokeskus julkaisee alueelliset väestöennusteet kolmen vuoden välein. Viimeisin ennuste julkaistiin 24.10.2024, joten seuraava ennuste on suunniteltu julkaistavaksi lokakuussa 2027.

Vuonna 2024 julkaistun väestöennusteen mukaan työikäisten määrän arvioidaan kasvavan ja syntyvyyden säilyvän edelleen heikkona. Väestöennusteen mukaan väestöllinen huoltosuhde pysyisi nykyisellä tasolla seuraavat 15 vuotta maahanmuuton ansiosta. Ennusteessa oletetaan, että Suomi saa muuttovoittoa ulkomailta 52 000 henkilöä vuonna 2024, 45 000 henkilöä vuoden 2025 aikana ja sen jälkeen 40 000 henkilöä vuosittain. Kuolleisuuden ennustetaan jatkavan alentumistaan koko ennustekauden ajan. Miesten elinajanodotteen ennustetaan pitenevän vajaalla neljällä ja naisten vajaalla kolmella vuodella vuoteen 2040 mennessä.

Vuoden 2024 ennusteen mukaan Heinolassa olisi asukkaita vuonna 2030 yhteensä 16 934 ja vuonna 2040 yhteensä 16 093. Väestöennusteen kokonaiskuva on säilynyt pitkään samansuuntaisena: syntyvyys vähenee, väestö vanhenee ja työikäisten määrä vähenee, mikä heikentää huoltosuhdetta ja tulee vaikuttamaan kunnan verotuloihin negatiivisesti.

Väestön määrän kehitys

Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan Suomen väkiluku oli elokuun 2026 lopussa 5 659 324. Maamme väkiluku kasvoi tammi-elokuun aikana 6 443 hengellä. Väestönkasvua ylläpiti muuttovoitto ulkomailta. Maahanmuuttoja oli 13 643 enemmän kuin maastamuuttoja. Syntyneitä oli 7 162 vähemmän kuin kuolleita.

Tammi-elokuun 2026 aikana syntyi 32 303 lasta eli 1 769 lasta enemmän kuin vastaavalla ajanjaksolla vuonna 2025. Kuolleiden määrä oli 39 465, mikä on 40 enemmän kuin vuotta aiemmin.

Elokuun ennakkotilaston mukaan ulkomailta muutti Suomeen tammi-elokuussa 30 213 henkeä ja Suomesta muutti pois 16 570 henkeä. Maahanmuuttoja oli 3 273 vähemmän ja maastamuuttoja 3 656 enemmän kuin edellisvuoden tammi-elokuussa.

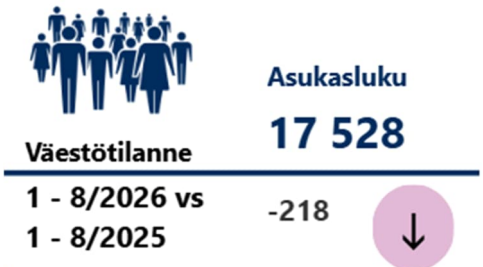
Maastamuutoista 6 915 oli Viroon suuntautuneita, kun edellisen vuoden tammi-elokuussa Viroon muutti 1 235 henkeä. Tämä poikkeuksellinen kasvu johtuu Suomen ja Viron välillä voimaan astuneesta väestörekisteritietojen vaihtoa koskevasta valtiosopimuksesta, jonka mukaan henkilöllä voi vakinainen osoite olla rekisteröitynä vain yhteen maahan. Tämän seurauksena henkilöt, joilla on ollut vakinainen osoite kummassakin valtiossa, mutta tosiasiallisesti asuvat Virossa, kirjattiin alkuvuodesta 2026 maasta muuttaneiksi Viroon. Päällekkäisten osoitteiden poiston valmistuttua Viroon muuttojen kuukausittainen määrä on palannut lähemmäs viimevuotista tasoa.

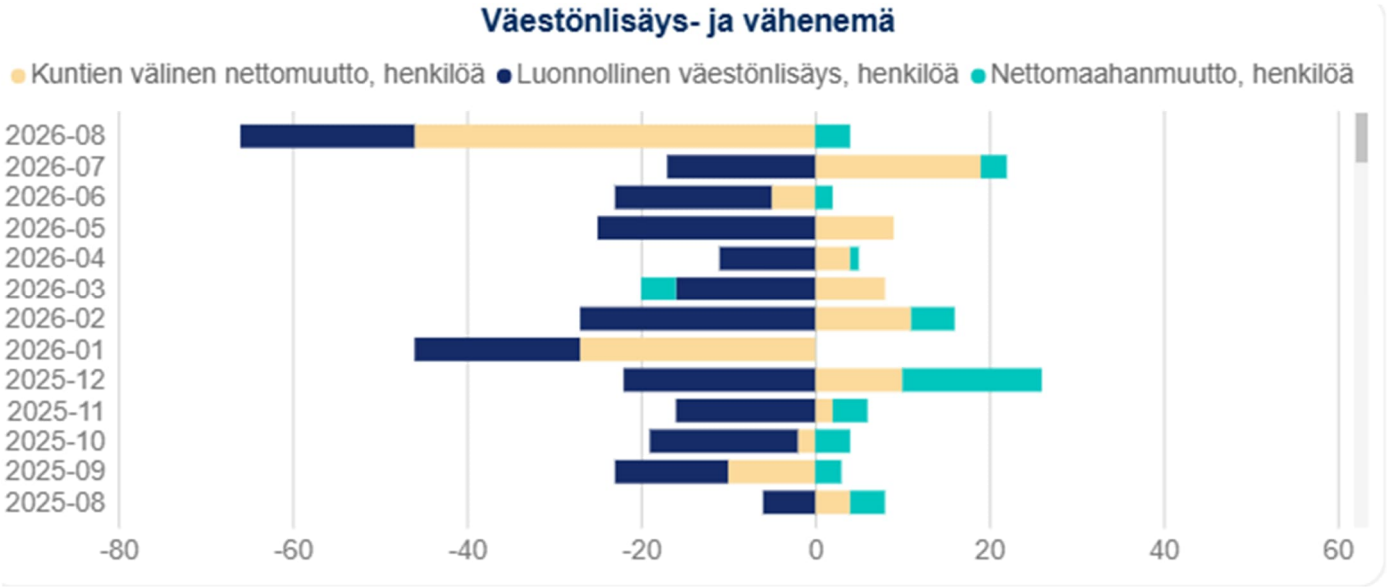
Elokuun ennakkotilaston mukaan viimeisen 12 kuukauden ajalta (syyskuu 2025 - elokuu 2026) laskettuna vastasyntyneiden poikien keskimääräinen elinajanodote nousi ensimmäisen kerran Suomessa 80 vuoteen. Poikien elinajanodotteessa 70 vuoden raja ylittyi vuonna 1982 ja 75 vuoden raja vuonna 2003.

Tyttöjen elinajanodote lähestyy 85 vuoden rajaa. Viimeisen 12 kuukauden ajalta (syyskuu 2025 - elokuu 2026) laskettuna vastasyntyneiden tyttöjen elinajanodote oli 84,7 vuotta. Elinajanodote on ikävakioitu tunnusluku, joka kuvaa laskentahetken kuolleisuuden tasoa ja kertoo keskimääräisen ajan, jonka vastasyntyneet eläisivät, mikäli laskentahetken ikäryhmittäinen kuolleisuus jäisi vallitsevaksi tasoksi.

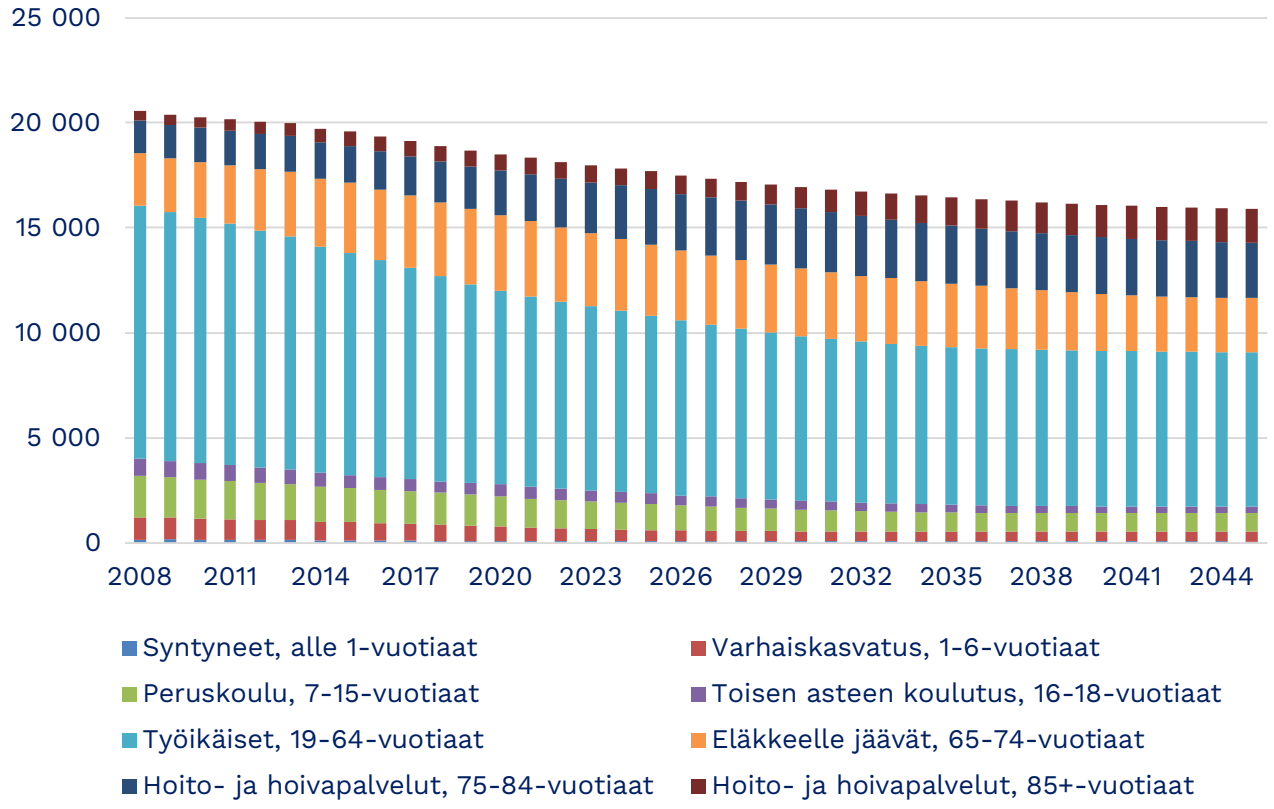
Kuntien välisiä muuttoja kertyi tammi-elokuun aikana 199 896. Edellisen vuoden vastaavaan ajanjaksoon verrattuna kuntien väliset muutot lisääntyivät 1 842 muutolla vuoden 2026 kuntajaon mukaan.

Elokuun ennakollisten väestötietojen mukaan Heinolan kaupungin väkiluku elokuun lopussa oli 17 528, mikä on -1,2 % vähemmän kuin vuosi sitten. Väestömäärä on viime vuosina vähentynyt keskimäärin 1 %:ia vuodessa.

Väestön ikärakenteen kehitys 2008–2045

Työllisyyden kehitys

Päijät-Hämeen työllisyyden kehitys

Päijät-Hämeen työllisyystilanne on vuonna 2026 pysynyt haastavana, vaikka loppukesällä on nähty merkkejä tilanteen lievästä paranemisesta. Maakunnan työttömien määrä on ollut koko vuoden ajan korkeampi kuin vuotta aiemmin, ja työttömyysaste on pysynyt valtakunnallisesti vertailtuna erittäin korkeana. Useissa alkuvuoden katsauksissa Päijät-Hämeellä oli Suomen maakunnista korkein työttömyysaste.

Vuoden alussa työttömyys oli erityisen korkealla tasolla. Tammikuun lopussa työttömiä työnhakijoita oli 14 656 ja työttömyysaste 15,7 prosenttia. Kevään aikana työttömien määrä pysyi suurena, mutta toukokuuhun mennessä nähtiin lievää laskua. Kesä toi mukanaan tavanomaisen kausivaihtelun, jolloin työttömien määrä jälleen kasvoi yli 14 500 henkilön. Elokuussa tilanne koheni jonkin verran, kun työttömien määrä laski 13 643 henkilöön. Tämä oli kuitenkin edelleen viisi prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin, mikä osoittaa työllisyystilanteen olevan edelleen heikompi kuin vuonna 2025.

Erityistä huolta herättää pitkäaikaistyöttömyyden kasvu. Pitkäaikaistyöttömien määrä on pysynyt koko vuoden yli 6 000 henkilössä, ja kasvu edellisvuoteen verrattuna on ollut huomattavaa. Tämä kertoo siitä, että yhä useamman työttömyys pitkittyy ja työllistyminen avoimille työmarkkinoille vaikeutuu. Myös nuorisotyöttömyys on kasvanut, sillä alle 25-vuotiaiden työttömien määrä on ollut lähes kaikissa kuukausissa suurempi kuin vuotta aiemmin.

Työvoiman kysyntä on sen sijaan ollut vaimeaa. Alkuvuoden aikana avoimien työpaikkojen määrä jäi selvästi edellisvuotta alhaisemmaksi, mikä osaltaan selittää työttömyyden kasvua. Työpaikkailmoittelussa näkyi kuitenkin elokuussa myönteisiä merkkejä, kun uusien avoimien työpaikkojen määrä kasvoi hieman vuodentakaiseen verrattuna.

Kokonaisuutena arvioiden Päijät-Hämeen työmarkkinat ovat vuonna 2026 olleet taantuman ja heikon työvoimakysynnän rasittamat. Työttömyys on edelleen korkealla tasolla, mutta kesän jälkeen työttömien määrän lasku ja työpaikkailmoittelun hienoinen elpyminen antavat varovaisen myönteisiä merkkejä tilanteen vakautumisesta.

Heinolan työllisyyden kehitys

Heinolan työllisyystilanne on seurannut pitkälti Päijät-Hämeen yleistä kehitystä, mutta kaupungin työttömyysaste on ollut maakunnan keskitasoa korkeampi koko vuoden ajan. Heinola on kuulunut yhdessä Lahden kanssa niihin kuntiin, joissa työttömyys on ollut maakunnan korkeimpia.

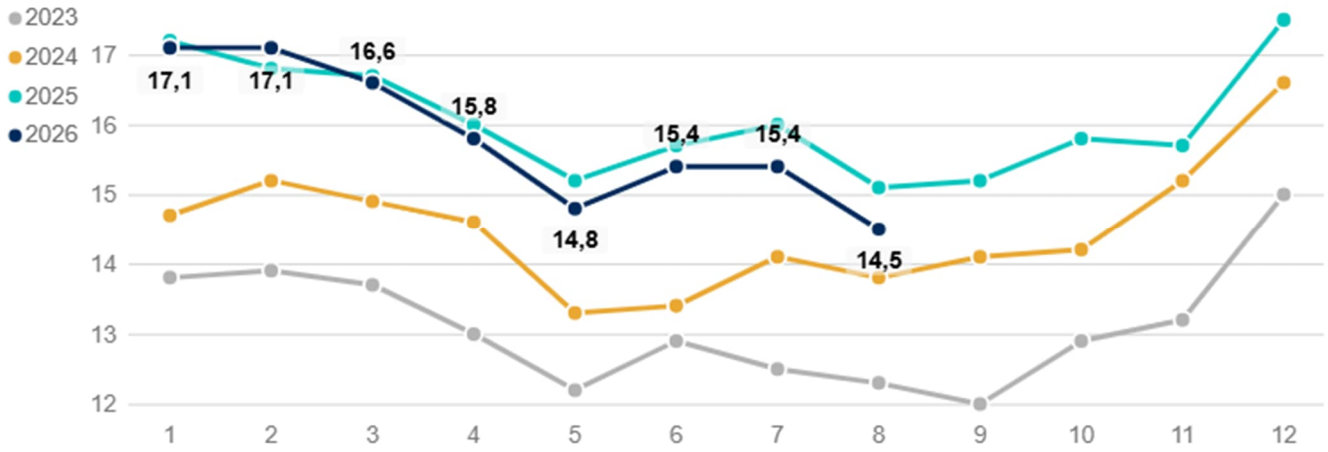
Vuoden alussa Heinolan työttömyysaste oli 17,1 prosenttia, mikä kuvasi erittäin vaikeaa työmarkkinatilannetta. Kevään aikana työttömyys alkoi vähitellen alentua, ja toukokuussa työttömyysaste oli laskenut 14,8 prosenttiin. Kesän aikana työttömyys nousi jälleen hieman, mutta elokuuhun mennessä työttömyysaste oli painunut 14,5 prosenttiin. Näin ollen Heinolan työttömyysaste laski vuoden kahdeksan ensimmäisen kuukauden aikana lähes kolme prosenttiyksikköä.

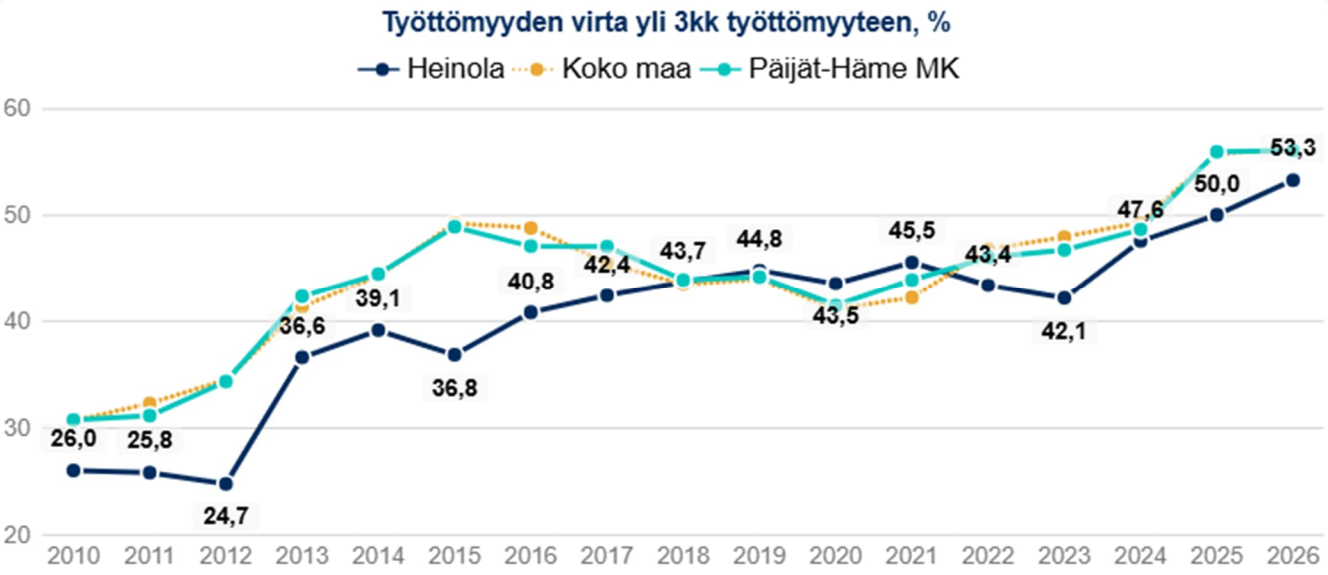
Vaikka kehitys on ollut myönteinen, Heinolan työttömyysaste on edelleen korkea verrattuna useimpiin Päijät-Hämeen kuntiin. Elokuussa Heinolan 14,5 prosentin työttömyysaste oli edelleen selvästi korkeampi kuin esimerkiksi Hollolassa, Asikkalassa tai Iitissä. Heinolan asema maakunnan korkean työttömyyden kuntana ei siis ole olennaisesti muuttunut, vaikka suunta on ollut vuoden aikana oikea.

Heinolan näkökulmasta vuoden 2026 keskeinen havainto onkin työttömyyden asteittainen aleneminen erittäin korkealta lähtötasolta. Työmarkkinatilanne on edelleen haastava, mutta alkuvuoden lukuihin verrattuna kehitys on ollut maltillisen myönteistä. Jos maakunnan työpaikkakehitys jatkuu loppuvuonna parempaan suuntaan, voidaan Heinolassakin odottaa työttömyyden vähittäistä lievenemistä. Tämä ei kuitenkaan poista sitä tosiasiaa, että Heinola kuuluu edelleen Päijät-Hämeen työmarkkinoiden suurimpiin haastealueisiin.

Lähde: ELY-keskus työllisyyskatsaukset

Työttömien osuus työvoimasta

Henkilöstö

Vuonna 2027 henkilöstömenojen osuus on noin 32,9 milj. euroa ja ne nousevat vuoden 2026 talousarvioon verrattuna noin 0,8 miljoonaa euroa.

Vuoden 2027 henkilötyövuosien määrä on noin 566. Tulevia vakituisia rekrytointeja arvioidaan aina kriittisesti ja vakituiset ja yli 6 kk määräaikaiset rekrytoinnit kiertävät kaupunginjohtajan johtoryhmän hyväksynnän kautta.

HENKILÖSTÖKULUT (1000 €)	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Palkat ja palkkiot	25 038	25 825	26 581
Henkilösivukulut	5 891	6 340	6 356
Henkilöstökulut yhteensä	30 929	32 165	32 937

Heinolan kaupungin henkilötyövuodet palvelualueittain

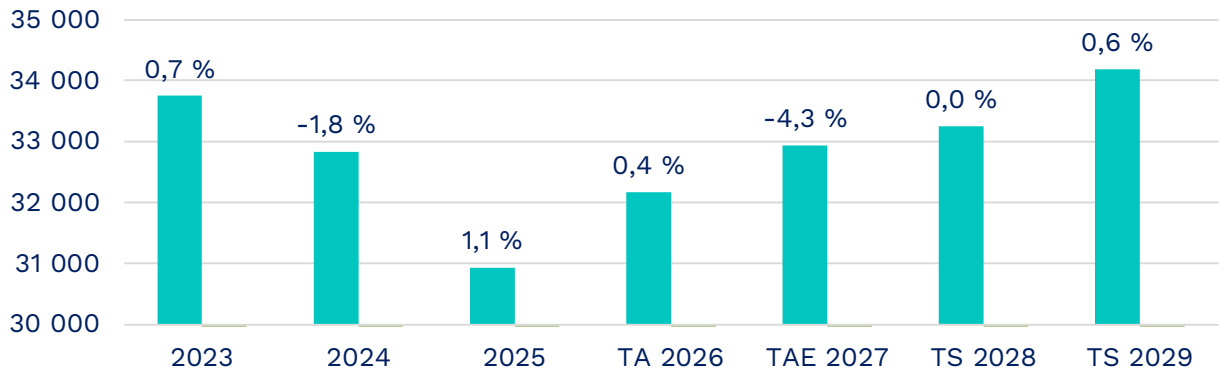
Palvelualue	2026 htv (arvio)	2027 htv (arvio)	Muutos
Yhteiset palvelut	58,7	54,8	-3,9
Hyvinvoinnin palvelualue	387,3	390,7	+3,4
- josta hyvinvointipalvelut	*369,3*	*368,9*	*-0,4*
- josta työllistetyt	*18*	*22*	*+4*
Kaupunkiympäristön palvelualue	130,6	120,9	-9,7
Koko kaupunki yht.	**576,6**	**566,4**	**-10,2**

Heinolan kaupungin keski-ikä on korkea. Eläkepoistuma on lähivuosina verrokkikuntiin verrattuna suurempaa. Vuoden 2028 jälkeen eläkepoistuma tasaantuu ja vuoden 2035 jälkeen eläkepoistuma laskee alle 3 %:n tasolle.

Heinolan kaupungin eläke-ennuste palvelualueittain 2027–2029

Palvelualue	2027	2028	2029
Hyvinvointi	11	11	11
Kaupunkiympäristö	8	8	6
Yhteiset palvelut	2	1	1
Yhteensä	21	20	18

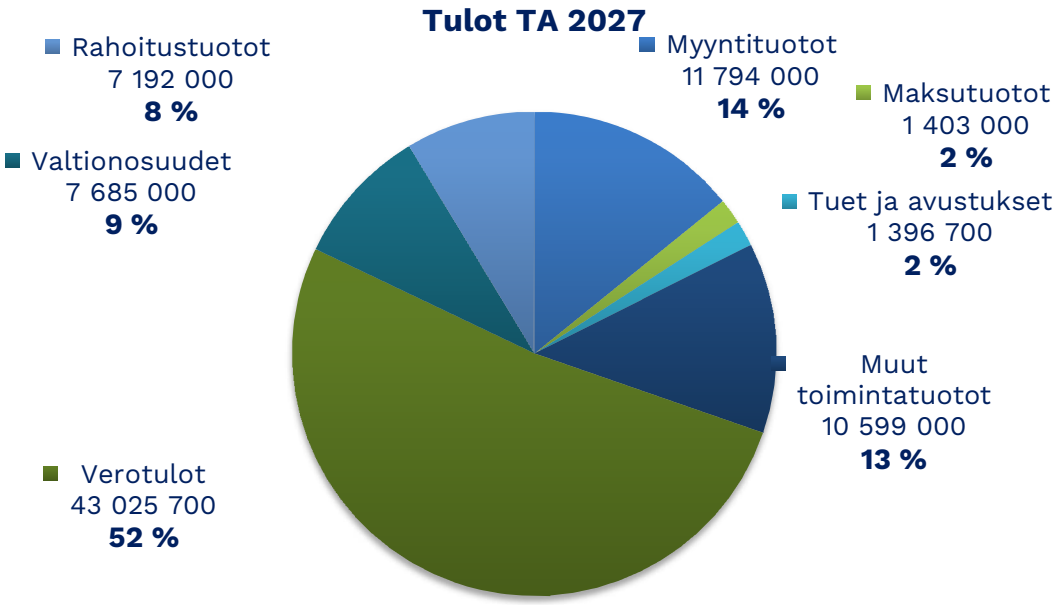
Henkilöstömenojen kehitys 2023-2029

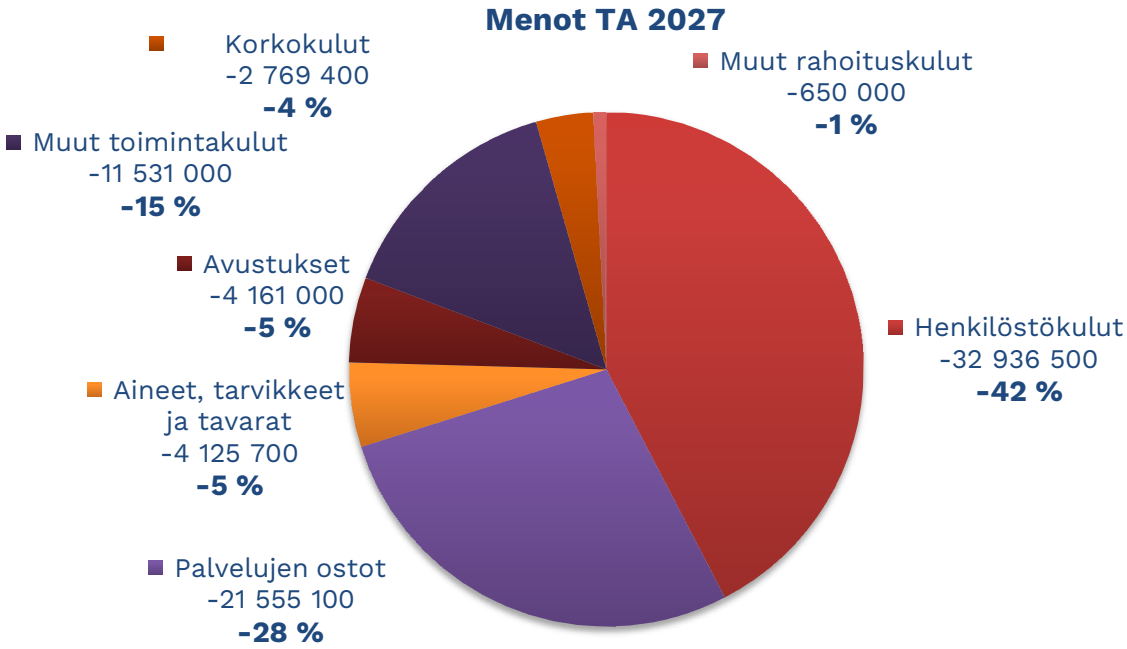

3. Käyttötalousosa

Käyttötalousosa koostuu palvelualueittaisista talousarvioesityksistä, jotka kootaan yhteen tuloslaskelmaosaan.

Seuraaviin tulot ja menot kuvioihin on koottu yhteen tuloslaskelmasta kaikki Heinolan kaupungin tulot ja menot.

Yhteiset palvelut/kaupunginhallituksen alainen palvelualue

Vastuuhenkilö: hallinto- ja kehitysjohtaja Hanna Hurmola-Remmi

Yhteiset palvelut, sitova taso toimintakate

Yhteiset palvelut Selite	TP 2025	TA+Muut. 2026	TAE 2027	Ero%	TS 2028	TS 2029
TOIMINTATUOTOT						
Myyntituotot	779 723	676 000	**680 000**	0,6 %	650 000	650 000
Maksutuotot	19 265	75 000	**20 000**	-73,3 %	20 000	20 000
Tuet ja avustukset	458 230	334 000	**378 500**	13,3 %	170 000	225 000
Muut toimintatuotot	114 811	12 000	**32 000**	166,7 %	32 000	32 000
Toimintatuotot	**1 372 028**	**1 097 000**	**1 110 500**	**1,2 %**	**872 000**	**927 000**
TOIMINTAKULUT						
Henkilöstökulut	-3 589 002	-3 821 700	**-3 947 500**	3,3 %	-3 896 600	-4 020 700
Palvelujen ostot	-4 177 653	-4 649 200	**-4 799 800**	3,2 %	-4 853 200	-4 849 300
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	- 132 547	- 122 800	**- 123 100**	0,2 %	- 122 100	- 124 600
Avustukset	-48 860	- 155 000	**-74 000**	-52,3 %	-74 000	-74 000
Muut toimintakulut	- 908 473	- 972 000	**- 951 300**	-2,1 %	- 950 900	- 967 300
Toimintakulut	**-8 856 536**	**-9 720 700**	**-9 895 700**	**1,8 %**	**-9 896 800**	**-10 035 900**
Toimintakate	**-7 484 508**	**-8 623 700**	**-8 785 200**	**1,9 %**	**-9 024 800**	**-9 108 900**

Investoinnit

Yhteisten palveluiden investoinnit koostuvat pitkälti keskitetyistä ICT-investoinneista, joita tarvitaan lainsäädäntövelvoitteisiin vastaamiseksi sekä toiminnan kehittämiseksi. Näitä ovat mm. tiedolla johtamiseen, verkko- ja mobiilipalveluihin, sähköiseen arkistointiin, kytkentäytimeen, konesaliratkaisuihin, tietoliikenteeseen sekä digitiekartan toimeenpanoon liittyvät investoinnit. Digitiekartan toteutuksen osalta erityisesti panostetaan myös tekoälyn käytön edistämiseen.

YHTEISET PALVELUT IRTAIN OMAISUUS	TAE 2027	TS 2028	TS 2029	TS 2030	TS 2031
Menot	-560 000	-320 000	-100 000	-100 000	-100 000
Netto	-560 000	-320 000	-100 000	-100 000	-100 000

Toiminnan kuvaus

Yhteisten palveluiden palvelualue on suoraan kaupunginhallituksen alainen palvelualue. Palvelualuetta johtaa hallinto- ja kehitysjohtaja.

Yhteisten palveluiden palvelualue muodostuu vuonna 2027 viidestä vastuualueesta:

- kehittämispalvelut
- talouspalvelut
- henkilöstöpalvelut
- hallintopalvelut sekä
- digi- ja tietohallintopalvelut

Vastuualueiden toiminnasta vastaa ko. vastuualuejohtaja; talouspalveluista talouspalvelupäällikkö, henkilöstöpalveluista henkilöstöpäällikkö, hallintopalveluista kaupunginlakimies, digi- ja tietohallintopalveluista digi- ja tietohallintopäällikkö. Hallinto- ja kehitysjohtaja vastaa kehittämispalveluiden vastuualueesta, johon kuuluvat mm. tapahtumatuotanto, asiakaspalvelut, elinkeinopalvelut ja, viestintä ja markkinointi ja koko kaupunkia koskevat kehittämis- tai ohjaustehtävät kuten esim. osallistuva budjetointi, valmius- ja hankeasiat ja konserniohjaus.

Yhteisten palveluiden määrärahavaraus sisältää virkaorganisaation ja edellä todettujen vastuualueiden lisäksi myös valtuuston ja kaupunginhallituksen toiminnot sekä vaalit. Myös tarkastustoimi (tilintarkastus ja tarkastuslautakunta) on osa yhteisten palveluiden talousarviota.

Yhteisten palveluiden palvelualueen tehtävänä on tarjota keskitetysti talouspalveluiden, henkilöstöpalveluiden, digi- ja tietohallintopalveluiden, viestintä- ja markkinointipalveluiden sekä hallintopalveluiden tukipalveluja palvelualueiden johtamisen tueksi. Lisäksi tehtäviin kuuluvat myös tapahtumatuotanto ja elinkeino- ja asiakaspalvelut sekä valmius- ja varautumisasioiden koordinointi ja ohjaustehtävät. Palvelualueen tehtävänä on huolehtia koko kaupunkia koskevista asiantuntijatehtävistä kuten luottamushenkilöhallinto, talouden ohjaus, konserniohjaus, työnantajatehtävät, tietohallinnon kokonaisuus, hankintojen koordinointi, digitalisaation ja tietoturvan kehittäminen, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittäminen sekä näihin liittyvistä prosesseista ja ohjeista.

Palvelualueen menot koostuvat pääosin henkilöstömenoista sekä myös useista

keskitetyistä palveluostoista, joista suurimmat ovat ICT-palvelut, yhteistoimintaosuudet (mm. Lahti Region/Business Lahti, Kuntaliitto, Päijät-Hämeen liitto maksuosuudet), työterveyshuolto sekä talous- ja henkilöstöhallinnon palveluiden hankinta Provincia Oy:ltä. Myös verotuskustannukset ovat osa palvelualueen palveluostoihin kirjattavia menoja. Tavoitteena on tuotettavien palveluiden avulla tukea, ohjata, koordinoida ja helpottaa arjen työtä, mutta huolehtia myös säädösten ja ohjeiden noudattamisesta keskitetysti koko kaupunkiorganisaatiossa.

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Vuosi 2026 on aiempien uudistusten ja muutosten (mm. muutosohjelma, työllisyysalue- ja johtamisjärjestelmäuudistukset, palveluntuottajan ja järjestelmien vaihdokset) jälkeen ollut osittain toiminnan vakiinnuttamista. Samalla katseet on kuitenkin ollut jo tulevassa, kun on tehty strategiapäivitys ja muutosohjelma II, jotka linjaavat vahvasti jo uutta ja vaikuttavat työn tekemiseen kaikilla tasoilla. Muutosohjelma II linjaukset on huomioitu osin jo vuoden 2027 talousarvion laadinnassa, mutta toimeenpanosuunnitelman toteutuksen painopiste on pääosin vuonna 2027. Tämä tarkoittaa mm. palveluverkkouudistusselvityksen toteutusta, erilaisten erillisselvitysten laadintaa ja jatkuvaa muutosten ennakointia.

Vuonna 2026 hyväksytty hankintalakiuudistus tuo jälleen, tällä kertaa pakotettuna, muutosta talous- ja henkilöstöpalveluiden toimintaan ja järjestämiseen, kun hankintalain edellyttämä 10 % omistusosuus ei täyty Heinolan kaupungilla Provincia Oy:lta ostettavien palveluiden osalta. Tämä tarkoittaa palveluiden uudelleen järjestelyä ja kaupunki toteuttaa yhdessä kuuden muun organisaation kanssa talous- ja henkilöstöhallinnon palveluiden kilpailutuksen kevään 2027 aikana. Kilpailutuksen tuloksena vaihtuu vähintään palveluntuottaja, mahdollisesti myös järjestelmät ja muutos vaatii henkilöresursseja sekä tulee aiheuttamaan lisäkustannuksia.

Toimintaympäristössä tapahtuu muutoksia myös sote-lainsäädäntöön liittyen, kun sotekiinteistöjen toiminta tulee yhtiöittää. Yhtiön perustaminen on toteutettu vuonna 2026,

mutta sen varsinainen toiminta käynnistyy vasta vuoden 2027 alusta.

Ladecin ja Lahti Regionin yhdistyminen on toteutettu vuonna 2026. Uuden yhtiön toiminnan kehittyminen seudullisena elinkeinoyhtiönä tuonee uusia mahdollisuuksia myös kaupungin ja yhtiön vuoropuheluun ja yhtiön tarjoamiin mahdollisuuksiin.

Vuonna 2027 on jälleen vaalivuosi, kun eduskuntavaalit toteutetaan keväällä 2027. Tämä tulee näkymään yhteisten palveluiden toiminnan ja resurssien suuntaamisessa. Nämä prosessit näkyvät vahvasti myös yhteisten palveluiden toiminnassa ja tulevat vaikuttamaan mm. talousarvion laadintaprosessiin vuodelle 2027.

Toiminnan painopistealueet

Vuoden 2027 tavoitteet pohjautuvat valtuuston vuonna 2026 hyväksymän strategiapäivityksen päämääriin ja tavoitteisiin. Yhteisten palveluiden toiminnassa pyritään palveluiden kokonaisvaltaiseen kehittämiseen ja aktiiviseen vuoropuheluun muiden palvelualueiden kanssa. Lisäksi toimintaan vaikuttavat merkittävästi myös muutosohjelma II linjaukset ja toimeenpanosuunnitelman toteuttaminen. Erillisselvitysten laadinta vuonna 2027 tarkoittaa resurssien kohdistamista ja prosessien tarkastelua myös yhteisissä palveluissa.

Toiminnan ja sen kehittämisen painopisteet vuonna 2027 ovat normaalin tukipalvelujen tuottamisen lisäksi päivitetyn strategian mukaisia ja jatkuvat osin myös aiemmilta vuosilta. Yhteisten palveluiden -palvelualueen toiminnan tavoitteena ja painopisteenä on strategian ja muutosohjelman toimeenpanon toteuttaminen. Samalla tavoitteena on myös edelleen kehittää talous- ja hr-palveluita sekä jatkaa tiedolla johtamista seudullisen yhteishankkeen avulla. Talous- ja henkilöstöhallinnon palveluntuottajan yhteiskilpailutus ja tähän liittyvä palveluiden siirtoprojekti on keskeinen painopiste yhteisten palveluiden toiminnassa.

Henkilöstön hyvinvointiin panostetaan mm. työkykyjohtamista tukevan hankkeen toteutusten avulla ja lisäksi panostetaan osaamisen johtamisen toimintamallin edelleen kehittämiseen sekä esihenkilöiden osaamisen ja johtamiskyvykkyyden kehittämiseen. Keskeinen painopiste ja kehittämiskohde on myös edelleen digitalisaatio ja digiturva, joiden lisäksi tavoitteena on edistää myös erityisesti tekoälyn hyödyntämistä ja sähköistä arkistointia ja asiointia sekä panostaa asiakaspalvelun kehittämiseen. Lisäksi painopisteenä vuonna 2027 ovat myös elinkeinopalveluiden ja yritysyhteistyön edelleen kehittäminen uuden elinkeinoyhtiön sekä tapahtumatuotannon, markkinoinnin ja viestinnän suunnitelmallisuuden, saavutettavuuden ja vaikuttavuuden parantaminen.

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Palvelualueen tavoite 2027
Edistämme hyvinvointia	
Kestävä, turvallinen ja sujuva arki kaikille	Vahvistetaan asiakaspalvelupisteen roolia ja myönteistä asiakaskokemusta kaupungin keskitetyssä asiakaspalvelupisteessä. Yhteisten palveluiden sisäisen asiakaskokemuksen parantaminen palautekyselyyn perustuen.
Kulttuurin, liikunnan ja ulkoilun ilon mahdollistaminen kaikenikäisille	Monipuoliset ja laadukkaat tapahtumat ja kulttuuri houkuttelevat kävijöitä kasvattaen myös matkailijoiden kävijämääriä ja positiivista asiakaskokemusta.
Uudistamme työelämää ja asumista	
Muuttovoiton vahvistaminen ja kansainvälistymisen edistäminen	Englanninkielisen viestinnän lisääminen ja kävijämäärien kasvu englanninkielisillä sivustoilla.
Monipuoliset asumisenvaihtoehdot veto- ja pitovoimatekijänä	Tunnettavuuden ja houkuttelevuuden lisääminen erityisesti markkinoinnin ja viestinnän keinoin lapsiperheiden ja työikäisten keskuudessa, nettomuutto kasvaa ja asumisen nettisivustojen katsojamäärät lisääntyvät.
Kiinnostava kaupunkiyrityksille ja yrittämiselle	Teollisen mittakaavan matkailuekosysteemin edistäminen Vierumäen alueella yhdessä Lahti Regionin kanssa, tavoitteena Masterplanin valmistuminen ja yleiskaavoituksen edistyminen.
Vahvistamme kaupunkiyhteisöä	
Ennakoiva, rohkea, tietoon perustuva päätöksenteko ja johtaminen	Muutoksenhaut vähenevät päätösvalmistelun laatua parantamalla. Talous- ja henkilöstöhallinnon palveluntuottajavaihdosprosessin onnistunut valmistelu ja toteutus.
Osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen	Osallisuusohjelman mukaisten toimien toteuttaminen osallisuuden kokemuksen lisäämiseksi.
Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö	Työhyvinvointikyselyn perusteella henkilöstön työhyvinvointiin liittyvät tuntemukset ja muutosvalmius paranevat, tulokset koko organisaation tasolla vähintään 4. Esihenkilöiden osaamisen kehittämiseen panostetaan käyttöön otettavan esihenkilövalmennuskokonaisuuden avulla.

Riski-luokka	Tunnistettu riski	Riskiarvo	Hallintakeino	Vastuu
	Henkilöriskit (osaamispuutteet, avainhenkilöriskit, henkilöstön saatavuus)	**Todennäköisyys: 1** **Merkittävyys: 2**	Perehdyttäminen, osaamisen kehittäminen, varautumissuunnitelmat, rekrytointiviestintä	Henkilöstöpäällikkö
	Omaisuus- ja rahoitusriskit	**Todennäköisyys: 2** **Merkittävyys: 1**	Lainasalkun suojaus mm. eri rahoitusmuotoja käyttämällä sekä kiinteillä koroilla, vakuuttaminen.	Hallinto- ja kehitysjohtaja, Talouspalvelupäällikkö
	Tietoturva- ja tietosuojariskit	**Todennäköisyys: 2** **Merkittävyys: 1**	Digiturvan kehittäminen osaamisen kehittämisen ja ajantasaisen teknologian turvin.	Digi- ja tietohallintopäällikkö
	Palveluntuottajien toimintaan ja resursseihin liittyvät riskit.	**Todennäköisyys: 2** **Merkittävyys: 2**	Sopimusten seuranta, ehdot, aktiivinen ja säännönmukainen vuoropuhelu.	Hallinto- ja kehitysjohtaja, Talouspalvelupäällikkö, Henkilöstöpäällikkö, Kaupunginlakimies
	Tietojärjestelmä- ja tietoverkkojen sekä tekoälykehitykseen ja käyttöön liittyvät riskit.	**Todennäköisyys: 2** **Merkittävyys: 2**	Investointipanostukset järjestelmien kehittämiseen, henkilöstön osaamisen kehittäminen ja säännönmukainen viestintä. Tekoälyn hallintamalli.	Digi- ja tietohallintopäällikkö
	Disinformaatio sosiaalisessa mediassa	**Todennäköisyys: 2** **Merkittävyys: 2**	Meltwater -digitaalisen median seurantapalvelun käyttäminen. Kaupungin virallisten tiedotteiden käyttäminen virheellisten tietojen oikaisemiseksi.	Hallinto- ja kehitysjohtaja

Hyvinvointipalvelut

Vastuuhenkilö: hyvinvointijohtaja Liisa Koski-Lukkari

Hyvinvointipalvelut	TP 2025	TA+Muut. 2026	TAE 2027	Ero%	TS 2028	TS 2029
TOIMINTATUOTOT						
Myyntituotot	1 031 106	951 800	**929 600**	-2,3 %	929 800	929 800
Maksutuotot	873 490	826 000	**883 000**	6,9 %	875 500	878 500
Tuet ja avustukset	842 404	596 900	**640 500**	7,3 %	640 500	640 500
Muut toimintatuotot	159 105	145 200	**161 000**	10,9 %	157 800	157 800
Toimintatuotot	**2 906 105**	**2 519 900**	**2 614 100**	**3,7 %**	**2 603 600**	**2 606 600**
TOIMINTAKULUT						
Henkilöstökulut	-20 889 482	-21 447 100	**-22 041 500**	2,8 %	-22 276 300	-22 908 900
Palvelujen ostot	-7 475 353	-8 132 300	**-7 849 800**	-3,5 %	-7 900 700	-8 028 400
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	- 762 216	- 778 700	**- 753 800**	-3,2 %	- 735 000	- 745 000
Avustukset	-3 641 604	-3 737 500	**-3 984 500**	6,6 %	-3 944 500	-3 894 500
Muut toimintakulut	-6 655 957	-7 429 800	**-7 881 900**	6,1 %	-8 018 800	-8 160 900
Toimintakulut	**-39 424 611**	**-41 525 400**	**-42 511 500**	**2,4 %**	**-42 875 300**	**-43 737 700**
Toimintakate	**-36 518 507**	**-39 005 500**	**-39 897 400**	**2,3 %**	**-40 271 700**	**-41 131 100**

Toiminnan kuvaus

Hyvinvointipalveluiden kokonaistavoitteena on Heinolan asukkaiden hyvinvointi ja kaupungin elinvoimaisuuden kehittyminen.

Hyvinvointipalvelualueen toimintaan kuuluvat kaupungin varhaiskasvatuspalvelut, opetus- ja koulutuspalvelut, nuorisopalvelut, kirjasto- ja museopalvelut, liikuntapalvelut ja työllisyyspalvelut ml. työpaja Torpan ja lintuhoitolan toiminta. Lisäksi palvelualueen toimintaa ovat maahanmuuton koordinoinnin tehtävät, palveluliikennesuunnittelu, johon mm. koulukuljetukset kuuluvat, kaupungin järjestöavustusten ja koko kaupunkiorganisaation kattava hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen eli hyte-työ.

Hyvinvointipalvelualue on sekä hyvinvoinnin edistämisen lautakunnan että kasvatus- ja opetuslautakunnan alaista toimintaa.

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista opetuksen, kasvatuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka ja lapsen hyvinvointi.

Heinolan kaupungin toimintana varhaiskasvatus tarkoittaa päiväkotien toimintaa, esiopetusta, perhepäivähoitoa ja avointa varhaiskasvatustoimintaa, joka on yhteistyötä lapsiperheiden kanssa. Lasten huoltajilla on mahdollisuus valita kunnallisen varhaiskasvatuspaikan vaihtoehtona lapsen kotihoidontuki tai yksityisenhoidon tuki.

Heinolassa on viisi varhaiskasvatusaluetta. Pohjoiseen alueeseen kuuluvat Kirkkis-talon varhaiskasvatuksen toiminta ja Kettukallion päiväkoti ja esiopetus. Eteläiseen alueeseen kuuluvat Sinilähde-talon päiväkoti ja esiopetus sekä Vierumäen päiväkoti ja esiopetus. Lisäksi on Jyrängön alue, Kailaan alue ja Tommolan alue.

Opetus ja koulutus

Opetus- ja koulutuspalvelut vastaavat perus- ja lukiokoulutuksen sekä taiteen perusopetuksen musiikinopetuksen järjestämisestä. Opiskeluhuollon asiantuntijapalvelut ovat hyvinvointialueen toimintaa ja sitä toteutetaan yhteistyössä varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja lukion kanssa. Oppilasruokailu ja puhtauspalvelut hankitaan sisäisenä palveluna kaupunkiympäristön palvelualueelta ja rakennusten ja piha-alueiden

kunnossapitopalvelut hankitaan konserniyhtiö Heinolan Tilapalvelut Oy:ltä.

Heinolassa yläkoulun perusopetus on keskitetty Lyseonmäen koululle ja perusopetuksen alakouluja ovat Kailas-talo, Kirkkis-talo, Sinilähde-talo, Jyrängön ja Vierumäen koulu, joiden hallinto on yhdistetty Sinilähde-talon koulun hallinnon kanssa. Heinolassa on myös lukio ja taiteen perusopetusta antava musiikkiopisto.

Virikkeellinen elämä -vastuualue

Virikkeellinen elämä -vastuualueen toimintaan kuuluvat kirjasto-, liikunta-, museo- ja nuorisopalvelut, lintuhoitola ja vuoden 2026 alusta työpaja Torpan ja työllisyyskoordinaattorin toiminta.

Kirjastopalvelut ovat lakisääteistä peruspalvelua ja lisäksi kirjaston tehtävänä on ylläpitää lasten monipuolista lukutaitoa. Kirjasto järjestää myös kirjailijavierailuja ja muita toimintaansa liittyviä tapahtumia. Myös ikääntyvien yliopiston luennot ovat osa kirjaston järjestämää toimintaa Heinolan asukkaille. Toistaiseksi Heinolan kirjasto palvelee kaupungintalolla väistötiloissa. Lisäksi kirjastoauto palvelee kouluja ja päiväkoteja sekä maantieteellisesti koko Heinolan aluetta.

Liikuntapalvelut tarjoavat kaupungin asukkaille liikunta-aktiviteetteja ja muita terveyttä ja hyvinvointia edistäviä palveluja ja tapahtumia. Lisäksi liikuntapalveluiden tehtävänä on tehdä yhteistyötä ja tukea kansalaistoimintaa, johon myös urheiluseurojen toiminta kuuluu.

Heinolan kaupungin liikuntapaikkoja ovat uimahalli, jäähalli, Kirkonkylän liikuntahalli, urheilupuisto, kaupunginosakentät, ulkoilureitit sekä uimarannat. Liikuntapaikat ovat myös varhaiskasvatuksen, koulujen, liikuntaryhmien ja urheiluseurojen ja muiden järjestöjen käytettävissä. Kaupunkiympäristön palvelualue vastaa liikuntapaikkojen kunnossapidosta.

Lintuhoitola on kuulunut virikkeellisen elämän vastuualueeseen vuoden 2025 alusta. Lintuhoitolan perustehtävä on loukkaantuneiden luonnonvaraisten lintujen hoitaminen ja vapauttaminen takaisin luonnolliseen elinympäristöön, aina kun se on mahdollista.

Museopalveluiden tehtävä on tallentaa, tutkia ja esitellä paikallista historiaa ja kulttuuria. Lisäksi museo toteuttaa kulttuuriperintökasvatusta ja tarjoaa näyttelyillään elämyksiä museon eri kohderyhmille. Museotoiminta pohjautuu sekä vaihtuviin näyttelyihin että laajaan esinekokoelmaan ja taideteoksiin. Heinolassa on kolme museota; Heinolan kaupunginmuseo, Heinolan taidemuseo ja lääninkivalteri Aschanin talo.

Nuorisopalvelujen tehtävänä on luoda edellytyksiä nuorisotyölle ja -toiminnalle järjestämällä nuorille suunnattuja palveluja ja tiloja sekä tukea nuorten kansalaistoimintaa. Nuorisopalvelut vastaavat perusnuorisotyöstä, etsivästä nuorisotyöstä ja koulunuorisotyöstä. Lisäksi nuorisopalvelut ylläpitävät bändikämppiä, seikkailukeskusta ja skeittihallia sekä järjestävät erilaista toimintaa nuorten kanssa hankerahoituksella.

Nuorisopalveluihin kuuluu myös matalan kynnyksen Ohjaamo-palvelu, jonka avulla nuoria ohjataan eri organisaatioiden tarjoamiin palveluihin. Heinolassa toimii Itä-Hämeen ohjaamo, joka on Heinolan, Hartolan ja Sysmän yhteinen palvelu.

Ohjaamon kumppaneita ovat mm. kaikki kaupungin palvelutuottajat, työvoimaviranomainen, koulutuskeskus Salpaus, Jyränkölän setlementti, Heinolan seurakunta ja Päijät-Hämeen hyvinvointialue.

Työpaja Torppa ja työllisyyskoordinaattori tekevät tiivistä yhteistyötä mm. Päijät-Hämeen hyvinvointialueen, Jyränkölän setlementin, Koulutuskeskus Salpauksen ja työvoimaviranomaisen eli Päijät-Hämeen työllisyysalueen kanssa. Heinola on kuulunut Päijät-Hämeen työllisyysalueeseen valtakunnallisen TE-uudistuksen toteuduttua vuoden 2025 alusta. Myös kaupungin maahanmuutto- ja kotopalvelut tekevät yhä enemmän yhteistyötä työvoimaviranomaisen ja Jyränkölän setlementin kanssa kotouttamisen ja maahanmuuttajien työllistämisen asioissa.

Palvelualuejohtajan vastuualue

Palvelualuejohtajan vastuualueen keskeistä toimintaa on kunnille lakisääteinen hyvinvoinnin edistäminen eli hyte-työ, yhdyspintatyö Päijät-Hämeen hyvinvointialueen kanssa, keskitetyt palvelut, koulukuljetusten järjestäminen ja järjestöavustusten myöntäminen.

Kunnille annettua hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävää toteutetaan hyvinvointisuunnitelman mukaisesti. Hyvinvointisuunnitelmaan linkittyvät mm. lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, ehkäisevän päihdetyön suunnitelma, ikäihmisten hyvinvointisuunnitelma, ravitsemusterveyden suunnitelma, työllisyydenhoitosuunnitelma ja kotoutumissuunnitelma.

Hyte-työtä tehdään yhdessä kumppaniverkoston kanssa, ja keskeisiä Heinolan kaupungin yhteistyökumppaneita hyte-työssä ovat Päijät-Hämeen hyvinvointialue, Jyränkölän Setlementti, Heinolan seurakunta, Koulutuskeskus Salpaus ja useat paikalliset ja alueelliset järjestöt ja yhdistykset.

Kaupungin oma hyte-työ linkittyy koko kaupunkiorganisaation toimintaan ja sitä koordinoi kaupungin strateginen hyvinvoinnin edistämisen työryhmä HYRY. Yhdyspintayhteistyö Päijät-Hämeen hyvinvointialueen kanssa on keskeinen osa hyte-työtä.

Keskitettyihin palveluihin on koottu varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja lukion palvelusihteereiden ja asiantuntijoiden toimintaa. Ko. asiantuntijat toimivat pääsääntöisesti työyksiköissä.

Koulukuljetusjärjestelyt suunnitellaan ja toimintaa koordinoidaan yhteistyössä varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kanssa.

Lisäksi palvelualuejohtaja ohjaa yhdessä hyte-asiantuntijan ja virikkeellisen elämän vastuualuejohtajan kanssa järjestöyhteistyötä ja järjestöavustusten myöntämistä.

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Valtiolta tulevat talouspaineet haastavat kuntataloutta, mikä vaikuttaa saatavien valtionavustusten ja hankerahoitusten määrään. Hankerahoitusta ja avustuksia on saatu erityisesti ministeriöiltä varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kehittämishankkeisiin, työpaja Torpan toimintaan ja lintuhoitolalle.

Hyvinvointipalvelualueen toimintaympäristön merkittäviä muutoksia ovat viime vuosina olleet valtakunnallinen hyvinvointialueuudistus ja TE-uudistus, jonka vuoksi Heinola on liittynyt Päijät-Hämeen työllisyysalueeseen yhdessä Asikkalan, Hartolan, Hollolan, Iitin, Orimattilan, Padasjoen ja Sysmän kanssa. Työllisyysalue hoitaa alueen työvoimaviranomaisen tehtäviä ja työllisyysalueen vastuukuntana toimii Hollola.

Koko Suomen työllisyystilanne on haastava ja erityisen korkeaa työttömyys on Päijät-Hämeen alueella ja varsinkin Lahdessa ja Heinolassa. Heinolan työttömyysprosentti on vaihdellut 14.5 %:n ja 17.1 %:n välillä vuoden 2026 aikana. Heinolan työttömyysaste on pysynyt koko vuoden ajan Päijät-Hämeen ja valtakunnallisen keskiarvon yläpuolella ollen maakunnan toiseksi korkein Lahden jälkeen.

Vaikea työttömyystilanne, yksinhuoltajuus ja yleinen taloustilanne kuormittavat lapsiperheitä Heinolassa. Tilastokeskuksen tilastoinnin mukaan Heinolassa asuu yli 400 pienituloisessa perheessä elävää lasta. Lapsia, joiden perhe on kokonaan perusturvan varassa, on noin 140. Myös nuorten syrjäytymisvaara on tunnistettu ja vakava ilmiö, johon myös erilaisten lieveilmiöiden esiintyminen kouluissa voi liittyä.

Lisäksi Suomen väestökehitystä on viime vuosina leimannut matala syntyvyys ja väestön ikääntyminen. Heinolan kaupungin asukkaista on yli 65-vuotiaita runsaat 37 %. Lasten vähäinen syntyvyys vaikuttaa Heinolassa erityisesti varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen lasten ja oppilaiden määrään.

Toiminnan painopistealueet

Vuonna 2027 painotetaan erityisesti lapsiperheiden arjen tukemista ja nuorten hyvinvointiin satsaamista. Harrastemalli- toimintana jatkuu, tavoitteena tarjota kaikille lapsille ja nuorille harrastamisen mahdollisuuksia koulupäivän jälkeen. Samoin harrastesetelitoiminta jatkuu, ja harrastesetelin avulla vähävaraisen perheen jäsen voi löytää harrastuksen esim. järjestöjen tai urheiluseurojen tarjonnasta. Myös avoimessa varhaiskasvatuksessa tehtävää lapsiperhetyötä tehdään yhä paremmin saavutettavaksi.

Epäasiallisen käyttäytymisen ja erilaisten kouluissa esiintyneiden lieveilmiöiden ehkäisemiseksi jatketaan Turvallinen koulupäivä -mallin käyttöönottoa. Kyseinen malli on suunniteltu yhteistyössä Päijät-Hämeen koulujen kanssa ja sen avulla saadaan yhtenäiset käytännöt ja ohjeet, miten varmistetaan turvallista koulunkäyntiä ja koulutyön rauhaa.

Syksyllä 2026 tuli voimaan perusopetuslain muutos lasten ja nuorten liikunnallisen elämäntavan edistämiseksi. Tavoitteena on lisätä liikuntahetkiä ja -mahdollisuuksia esiopetuksen ja perusopetuksen koulupäivien arjen tilanteisiin ja helposti toteutettaviksi. Samalla haetaan mahdollisuuksia lisätä liikuntamahdollisuuksia helposti toteutettavasti kaikkien ikäryhmien arjen toimintaan.

Työllisyydenhoitoon ja työpajatoimintaan rakennetaan uusia toimintatapoja yritysten ja yhteistyökumppaneiden kanssa, jotta erityisesti nuoret ja pitkäaikaistyöttömät löytävät työtä.

Oppilasmäärän laskiessa varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen palveluverkosta tehdään selvitys vuosien 2026-2027 aikana ja selvitystyön tuloksia ja mahdollisia jatkotoimia arvioidaan kevään 2027 aikana.

Muita ns. erillisselvitettäviä kohteita syksyn 2026 ja kevään 2027 aikana ovat lintuhoitolan toiminta, maksuton varhaiskasvatus, nuorisopalveluiden toiminta Saksalan osalta, kaupungin työllisyyspalveluiden ja työpaja Torpan toiminta ja musiikkiopiston mahdolliset vaihtoehtoiset tavat järjestää palvelutuotanto.

Erillisselvitysten avulla toimintaa tehdään läpinäkyväksi ja arvioidaan toiminnan kustannuksia ja hyötyjä sekä mahdollisia vaihtoehtoja toiminnan järjestämiseksi esim. yhteistyökumppaneiden kanssa.

Osallisuuden vahvistaminen jatkuu palvelualueen eri toiminnoissa syksyllä 2026 päivitettävän Heinolan kaupungin osallisuusohjelman mukaisesti. Osallisuuteen liittyy myös kansainvälistyminen, jota edistetään lisäämällä viestintää palveluista ja toiminnasta myös englannin kielellä. Lisäksi vaikuttavuuden arvioinnin käyttöönottoa jatketaan osana päätösten valmistelua.

Investoinnit

Hyvinvointipalvelualueen investointeja ovat sekä varhaiskasvatuksen että perusopetuksen ICT-järjestelmähankinnat. Talousarvio 2027 esitykseen huomioitu varhaiskasvatuksen eVaka käyttöönoton järjestelmäkuluja. Suunnitteluvuosien aikana on tarkoitus toteuttaa myös tekoäly- ja robotiikan kokeiluja.

HYVINVOINTIPALVELUT IRTAIN OMAISUUS	TAE 2027	TS 2028	TS 2029	TS 2030	TS 2031
Menot	-20 000	-20 000	-210 000	-300 000	0
Netto	-20 000	-20 000	-210 000	-300 000	0

Kasvatus- ja opetuslautakunta

Vastuuhenkilö: Hyvinvointijohtaja Liisa Koski-Lukkari

Sitova taso Kasvatus- ja opetuslautakunta toimintakate

Kasvatus- ja opetuslautakunta	TP 2025	TA+Muut. 2026	TA 2027	Ero%	TS 2028	TS 2029
TOIMINTATUOTOT						
Myyntituotot	630 649	644 000	**653 000**	1,4 %	653 000	653 000
Maksutuotot	437 832	425 000	**455 000**	7,1 %	455 000	455 000
Tuet ja avustukset	306 004	274 900	**283 500**	3,1 %	283 500	283 500
Muut toimintatuotot	70 713	58 200	**82 000**	40,9 %	79 000	79 000
Toimintatuotot	**1 445 197**	**1 402 100**	**1 473 500**	**5,1 %**	**1 470 500**	**1 470 500**
TOIMINTAKULUT						
Henkilöstökulut	-16 855 715	-17 485 800	**-18 021 600**	3,1 %	-18 162 800	-18 698 400
Palvelujen ostot	-4 226 124	-4 372 500	**-4 324 700**	-1,1 %	-4 327 800	-4 381 500
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	- 425 199	- 447 700	**- 416 700**	-6,9 %	- 397 900	- 407 900
Avustukset	- 441 014	- 456 500	**- 466 500**	2,2 %	- 466 500	- 466 500
Muut toimintakulut	-4 251 949	-4 990 800	**-5 453 900**	9,3 %	-5 549 500	-5 643 700
Toimintakulut	**-26 200 001**	**-27 753 300**	**-28 683 400**	**3,4 %**	**-28 904 500**	**-29 598 000**
Toimintakate	**-24 754 804**	**-26 351 200**	**-27 209 900**	**3,3 %**	**-27 434 000**	**-28 127 500**
Rahoitustuotot ja -kulut	50	0	**0**		0	0
Vuosikate	**-24 754 754**	**-26 351 200**	**-27 209 900**	**3,3 %**	**-27 434 000**	**-28 127 500**
Poistot ja arvonalentumiset	- 282 535	-34 800	**-9 000**	-74,1 %	0	0
Tilikauden tulos	**-25 037 290**	**-26 386 000**	**-27 218 900**	**3,2 %**	**-27 434 000**	**-28 127 500**

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuslaissa säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista opetuksen, kasvatuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka.

Kunnallinen varhaiskasvatus sisältää seuraavat muodot: päiväkoti, esiopetus, perhepäivähoito ja avoin varhaiskasvatustoiminta, jossa erityisesti tehdään yhteistyötä lapsiperheiden kanssa. Lasten huoltajilla on mahdollisuus valita kunnallisen varhaiskasvatuspaikan vaihtoehtona lasten kotihoidon tuki tai yksityisen hoidon tuki, jolloin lapsen hoitaja on kunnan hyväksymä yksityinen palveluntuottaja, jonka toimintaa kunta valvoo.

Heinolassa on viisi varhaiskasvatusaluetta; Pohjoinen alue, johon kuuluvat Kettukallion päiväkoti ja esiopetus, Kailaan alue (Kailaan päiväkoti), Tommolan alue (Tommolan päiväkoti), Jyrängön alue (Elämänkaaritalon päiväkoti ja esiopetus) sekä Eteläinen alue, johon kuuluvat Sinilähde-talon päiväkoti ja esiopetus sekä Vierumäen päiväkoti ja esiopetus.

Opetus- ja koulutus

Opetuksen- ja koulutuksen vastuualue vastaa perus- ja lukiokoulutuksen sekä taiteen perusopetuksen järjestämisestä musiikkiopistolla. Vastuualueen tehtäviin kuuluvat myös Heinolassa tapahtuva toisen asteen koulutuksen yhteistyön edistäminen Heinolan lukion, Koulutuskeskus Salpauksen ja Suomen urheiluopiston välillä.

Perusopetus ja lukiokoulutus järjestetään omana palveluna lukuun ottamatta vaativaa erityistä tukea tarvitsevien perusopetuksen oppilaiden opetusta. Opiskeluhuollon asiantuntijapalvelut on järjestetty Hyvinvointialueen toimintana 1.1.2023 alkaen. Oppilasruokailu, kiinteistöjen hoito, siivous sekä vahtimestaripalvelut ostetaan kaupungin sisäisenä palveluna.

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Varhaiskasvatus

Valtakunnallinen, perusopetuslain muutoksiin perustuva oppimisen tuen uudistus käynnistettiin elokuusta 2025 lähtien. Lakimuutokset edellyttävät oppimisen edellytyksiä tukevia opetusjärjestelyitä, ryhmäkohtaista ja tarvittaessa lapsikohtaista tukea.

Varhennettu esiopetus tuli voimaan 1.8.2026. Lain mukaisia toimenpiteitä ja prosesseja vakiinnutetaan paikallisesti edelleen toimintakauden 2026–2027 aikana.

Varhaiskasvatuksen tuen osalta on odotettavissa muutos varhaiskasvatuslakiin, jolla yhdenmukaistetaan tuen jatkumoa varhaiskasvatuksesta perusopetukseen.

Liikunnallista elämäntapaa edistetään lakisääteisesti esiopetuksessa elokuusta 2026 alkaen.

Opetus- ja koulutus

Lukuvuoden 2026–2027 aikana vakiinnutetaan oppimisen tuen laki- ja opetussuunnitelmamuutoksien edellyttämät uudistukset toimintakulttuurissa ja oppimisen tuen rakenteissa. Lakimuutokset velvoittavat opetuksen järjestäjää huolehtimaan oppimista tukevista opetusjärjestelyistä sekä ryhmäkohtaisesti että tarvittaessa oppilaskohtaisesti.

1.8.2026 voimaan tuli laki varhennetusta oppivelvollisuudesta ja perusopetuksen järjestämisestä oppilaalle, jolla on vamma, sairaus tai toimintakyvyn rajoite. Turvallinen koulupäivämalli käyttöotettiin kaikissa perusopetuksen kouluissa. Seudullinen malli pureutuu kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän ja väkivallan ennaltaehkäisyyn ja puuttumiseen.

Lisäksi perusopetuslaki on velvoittanut syksystä 2026 lähtien edistämään lasten liikunnallista elämäntapaa sekä perus- että esiopetuksessa. Keskeisiä osa-alueita ovat välituntiliikunnan, oppituntien toiminnallisuuden, hyötyliikunnan ja liikunnallisen tapahtumakulttuurin lisääminen. Heinolassa annetaan perusopetuksessa annettavan valmistavan opetuksen lisäopetusta. Perusopetuksen sujuvia siirtymiä täsmennettiin alkupolkutoiminnalla.

Toiminnan painopistealueet

Varhaiskasvatus

Syksyllä 2025 aloitettu järjestelemäuudistus etenee käyttöönottovaiheeseen. eVaka -tietojärjestelmä ja siihen liittyvät osaprosessit otetaan käyttöön porrastaen syksyn 2026 ja vuoden 2027 aikana. Muutos vaikuttaa henkilöstöön, perheisiin sekä organisaation tukipalveluihin ja sidosryhmiin.

Seudullisen arviointimenetelmän käyttöä vahvistetaan edelleen ja toimintatapoja kehitetään lasten osallisuuden vahvistamiseksi jokapäiväisessä arjessa.

Paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman ja Esiopetuksen opetussuunnitelman sisältöjä vakiinnutetaan arjessa niin pedagogiikan, toimintaympäristöjen kuin johtamisen osa-alueilla. Toiminnan painopistealueita on leikki- ja ulkopedagogiikka sekä moninaisuuden hyväksymisen vahvistaminen. Aktiivista arkea ja liikunnallista elämäntapaa edistetään sekä varhaiskasvatuksessa, että esiopetuksessa.

Englanninkielisen varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen tarpeita sekä toimenpiteitä arvioidaan syksyllä 2026 tehdyn selvityksen tulosten perusteella.

Palveluverkkoa arvioidaan säännöllisesti lapsimäärä huomioon ottaen. Palveluverkkoselvitys 2026–2036 tehdään yhteistyössä FCG:n kanssa.

Opetus- ja koulutus

Oppimisen tuen uudistuksen toimintakulttuurin muutosta vahvistetaan ja toteutetaan tarvittavia toimenpiteitä.

Koulu- ja oppilaitosturvallisuutta vahvistetaan

koulutuksen, teknologian ja turvallisuusaineistojen ajantasaistamalla.

Palveluverkkoa arvioidaan suhteessa alenevaan oppilasmäärään ja palveluverkkoselvitys tehdään vuosille 2026–2036 yhdessä varhaiskasvatuksen kanssa. Palveluverkkoselvityksen tuloksia saadaan kevään 2027 aikana.

Vahvistetaan muun kielisten oppilaiden suomen kielen oppimista perusopetuksessa annettavan valmistavan opetuksen lisäopetuksella.

Toiminnalliset tavoitteet

Kasvatus- ja opetuslautakunta

STRATEGIASTA JOHDETUT TAVOITTEET (VALTUUSTON SITOVUUSTASO)

Strateginen tavoite	Palvelualueen tavoite 2027
Edistämme hyvinvointia	
Kestävä, turvallinen ja sujuva arki kaikille	Käyttöönotetaan turvallinen koulupäivä -malli perusopetuksessa. Lisätään viestintää lapsiperhepalveluista.
Kulttuurin, liikunnan ja ulkoilun ilon mahdollistaminen kaikenikäisille	Lisätään arjen liikunta-aktiviteetteja eri-ikäisten liikunnallisen elämäntavan edistämiseksi.
Parhaan oppimis- ja kasvupolun tarjoaminen	Arvioidaan varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen palveluverkko.
Uudistamme työelämää ja asumista	
Muuttovoiton vahvistaminen ja kansainvälistymisen edistäminen	Kohdennetaan markkinointiviestintää lapsiperheille muuttovoiton saavuttamiseksi. Viestitään palveluista ja toiminnasta suomen kielen lisäksi myös muilla kielillä.
Kiinnostava kaupunkiyrityksille ja yrittämiselle	Suunnataan viestintää yrityksille perhepalveluista.
Vahvistamme kaupunkiyhteisöä	
Ennakoiva, rohkea, tietoon perustuva päätöksenteko ja johtaminen	Jatketaan vaikuttavuuden arviointi -mallin käyttöönottoa osana päätösvalmistelua. Vahvistetaan Kuntamaiseman käyttöä tiedolla johtamisen välineenä.
Osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen	Lisätään viestintää asukkaille osallistumismahdollisuuksista kaupungin toimintaan.
Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö	Jatketaan osaamisen johtamisen mallin käyttöönottoa työyhteisöissä. Vahvistetaan henkilöstön osaamista hyödyntää tekoälyä.

Toimintaa kuvaavat tunnusluvut

Vuoden 2027 tunnuslukujen laskennassa on käytetty Heinolan asukaslukuna lukua 17 589 (Kuntamaisema 1.7.2026).

Tunnusluku	Toteutuma 2025	Ennuste 2026	Tavoite 2027
Varhaiskasvatus €/asukas €/lapsi (Heinolan kaikki alle kouluikäiset)	 426 € 12 247 €	 459 € 13 470 €	 473 € 14 312 €
Perusopetus €/asukas €/oppilas	 815 € 11 443 €	 800 € 10 800 €	 900 € 13 000 €
Lukiokoulutus €/asukas €/opiskelija	 123 € 11 002 €	 120 € 11 000 €	 132 € 12 700 €
Musiikkiopisto €/asukas €/opiskelija	 38 € 1279 €	 35 € 1100 €	 40 € 1362 €
Peruskoulun suorittaneiden osuus % 9. luokkalaisista	99 %	95 %	100 %

Riskien hallinta

Riskiluokka	Tunnistettu riski	Riskiarvo	Hallintakeino	Vastuu
Toiminnallinen riski	Henkilöstön rekrytointihaasteet; henkilöstön saatavuus (erityisesti sijaisuudet ja erityisluokanopettajat sekä varhaiskasvatuksen sosionomit).	**Todennäköisyys: 2** **Merkittävyys: 1**	Oppilaitosyhteistyö, korkeakouluharjoittelijat Oppisopimuskoulutus vahva markkinointi ja hyvä työnantajakuva	Koulutusjohtaja, Virkkeellisen elämän palvelujohtaja, Varhaiskasvatusjohtaja
Taloudellinen riski	Tietojärjestelmien integraatiohaasteet.	**Todennäköisyys: 1** **Merkittävyys: 2**	Järjestelmät toimivat tehokkaasti ja yhteensopivasti.	Koulutusjohtaja, Virkkeellisen elämän palvelujohtaja, Varhaiskasvatusjohtaja
Toiminnallinen riski	Toimipaikkojen teknisten korjausten viivästyminen.	**Todennäköisyys: 2** **Merkittävyys: 2**	Sitoutunut yhteistyö projektien eri tahojen kanssa.	Koulutusjohtaja, Virkkeellisen elämän palvelujohtaja, Varhaiskasvatusjohtaja
Strateginen riski	Kuntatalouden haasteiden vaikutus kaupungin talouteen.	**Todennäköisyys: 1** **Merkittävyys: 1**	Vahva pitkäntähtäimen suunnittelu ja ennakointi, valmistelu	Koulutusjohtaja, Virkkeellisen elämän palvelujohtaja, Varhaiskasvatusjohtaja
Toiminnallinen riski	Muut ajassa olevat uhat ja turvattomuus.	**Todennäköisyys: 2** **Merkittävyys: 1**	Tietoisuus asioista ja valmiudet toimia tarvittaessa	Koulutusjohtaja, Virkkeellisen elämän palvelujohtaja, Varhaiskasvatusjohtaja

Hyvinvoinnin edistämisen lautakunta

Vastuuhenkilö: Hyvinvointijohtaja Liisa Koski-Lukkari

Sitova taso Hyvinvoinnin edistämisen lautakunta toimintakate

Hyvinvoinnin edistämisen lautakunta	TP 2025	TA+Muut. 2026	TAE 2027	Ero%	TS 2028	TS 2029
TOIMINTATUOTOT						
Myyntituotot	400 458	307 800	**276 600**	-10,1 %	276 800	276 800
Maksutuotot	435 658	401 000	**428 000**	6,7 %	420 500	423 500
Tuet ja avustukset	536 400	322 000	**357 000**	10,9 %	357 000	357 000
Muut toimintatuotot	88 392	87 000	**79 000**	-9,2 %	78 800	78 800
Toimintatuotot	**1 460 908**	**1 117 800**	**1 140 600**	**2,0 %**	**1 133 100**	**1 136 100**
TOIMINTAKULUT						
Henkilöstökulut	-4 033 767	-3 961 300	**-4 019 900**	1,5 %	-4 113 500	-4 210 500
Palvelujen ostot	-3 249 229	-3 759 800	**-3 525 100**	-6,2 %	-3 572 900	-3 646 900
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	- 337 017	- 331 000	**- 337 100**	1,8 %	- 337 100	- 337 100
Avustukset	-3 200 590	-3 281 000	**-3 518 000**	7,2 %	-3 478 000	-3 428 000
Muut toimintakulut	-2 404 008	-2 439 000	**-2 428 000**	-0,5 %	-2 469 300	-2 517 200
Toimintakulut	**-13 224 610**	**-13 772 100**	**-13 828 100**	**0,4 %**	**-13 970 800**	**-14 139 700**
Toimintakate	**-11 763 702**	**-12 654 300**	**-12 687 500**	**0,3 %**	**-12 837 700**	**-13 003 600**

Toiminnan kuvaus

Hyvinvointilautakunnan alainen toiminta koostuu palvelualuejohtajan vastuualueesta ja virikkeellisen elämän vastuualueesta.

Palvelualuejohtajan vastuualueen keskeistä toimintaa on kunnille lakisääteinen hyvinvoinnin edistäminen eli hyte-työ, yhdyspintatyö Päijät-Hämeen hyvinvointialueen kanssa, maahanmuuttopalvelut, koulukuljetusten järjestäminen, järjestöyhteistyö ja järjestöavustusten myöntäminen ja keskitetyt palvelut, joka tuottaa yksiköille keskeisiä tukipalveluja mm. varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, työpajojen, musiikkiopiston, lukion ja liikuntapalveluiden kannalta.

Virikkeellisen elämän vastuualueen toiminta liittyy suoraan kunnille annettuun hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävään. Tätä tehtävää toteutetaan hyvinvointisuunnitelman sekä siihen liittyvien muiden suunnitelmien mukaisesti. Hyvinvointisuunnitelmaan linkittyvät mm. lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, ehkäisevän päihdetyön suunnitelma, ikäihmisten hyvinvointisuunnitelma ja työllisyydenhoitosuunnitelma. Lisäksi toimintaa ohjaa kuntalaki sekä eri palvelualoja ohjaavat lait.

Virikkeellinen elämä palvelualue muodostuu kirjasto-, liikunta-, museo-, nuoriso- ja työllisyyspalveluista, työpajatoiminnasta sekä lintuhoitolasta.

Kirjastopalvelut ovat lakisääteinen peruspalvelu. Kirjaston tulee tarjota monipuolinen ja uudistuva kokoelma sekä tilat kuntalaisten käyttöön, opastaa ja ylläpitää erityisesti lasten monipuolista lukutaitoa. Myös ikääntyvien yliopiston luennot ovat kirjaston järjestämää toimintaa kaupungin asukkaille. Kirjastoauto palvelee kouluja ja päiväkoteja sekä maantieteellisesti koko Heinolan aluetta.

Liikuntapalvelut luovat edellytyksiä kunnan asukkaiden liikunnalle järjestämällä liikuntapalveluja sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa eri kohderyhmät huomioon ottaen. Liikuntapalvelut tuottavat kuntalaisille matalan kynnyksen ryhmätoimintaa: eläkeläisten ja soveltavan liikunnan ryhmiä, KKI eli kunnossa kaiken ikää -ryhmiä sekä koordinoi harrastamisen Suomen mallia. Liikuntaneuvonta ja KouluPT ovat keskeisiä tehtäviä liikunnallisen elämäntavan lisäämisessä. Liikuntapalveluiden tehtävänä on myös tukea kansalaistoimintaa, mm. seuratoimintaa. Heinolan kaupungin liikuntapaikkoja ovat uimahalli, jäähalli, Kirkonkylän liikuntahalli, Perhepuisto Bongari, urheilupuiston kentät, kaupunginosakentät, ulkoilureitit, laavut ja kodat sekä uimarannat. Liikuntapaikkojen

kunnossapidosta vastaa kaupunkiympäristön palvelualue.

Lintuhoitola on pysyvällä lintukokoelmallaan yksi Heinolan matkailukohde Perhepuisto Bongarin läheisyydessä. Lintuhoitola edistää Suomessa esiintyvien lintulajien suojelua sekä luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä vastaanottamalla ja kuntouttamalla hoitoa tarvitsevia luonnonvaraisia lintuja, ja palauttamalla ne takaisin luontoon. Lintuhoitola toimii valtakunnallisesti lintujen hyvinvointiin liittyvissä kysymyksissä tarjoamalla neuvontaa, ohjausta ja tiedotusta sekä viranomaisille että kansalaisille. Lintuhoitola toteuttaa osaltaan ympäristö- ja luontokasvatusta, jonka tavoitteena on lisätä tietoa luonnon monimuotoisuudesta, lintujen suojelusta ja vastuullisesta luontosuhteesta. Toimintaan kuuluu myös vapaaehtoisverkoston ylläpitäminen ja kehittäminen sekä yhteiskunnallisen osallisuuden vahvistaminen tarjoamalla työelämään tutustumis-, oppisopimus-, harjoittelu- ja työkokemusmahdollisuuksia heinolalaisille.

Museopalvelut tallentaa, säilyttää, tutkii ja dokumentoi sekä esittelee paikkakunnan kulttuuriperintöä. Tavoitteena on järjestää vuosittain valtakunnallisesti ja paikallisesti kiinnostavia näyttelyitä. Heinolassa on kolme museokohdetta; Heinolan kaupunginmuseo, Heinolan taidemuseo ja Lääninkivalteri Aschanin talo. Museotoiminta pohjautuu laajaan esinekokoelmaan, joka koostuu sekä kulttuurihistoriallisesta esineistöstä että taideteoksista.

Nuorisopalveluiden tehtävänä on rakentaa edellytyksiä nuorisotyölle ja -toiminnalle järjestämällä nuorille palveluja ja tiloja sekä tukemalla nuorten kansalaistoimintaa. Nuorisopalvelut vastaavat perusnuorisotyöstä, etsivästä nuorisotyöstä sekä koulunuorisotyöstä. Lisäksi nuorisopalvelut ylläpitävät bändikämppiä, Saksalan seikkailukeskusta ja skeittihallia sekä järjestävät erilaista toimintaa nuorten kanssa hankerahoituksella. Nuorisopalvelut vastaavat myös Ohjaamon toiminnasta, joka on matalan kynnyksen palvelua nuorille.

Työllisyyspalvelujen käytännön toiminnasta vastaa työllisyyskoordinaattori, joka tekee tiivistä yhteistyötä työpajatoiminnan, työvoimaviranomaisen, työnantajasektorin ja kumppaniverkostonsa kanssa. Palvelut toteutetaan yhteistyössä koko kaupunkikonsernin ja työvoimaviranomaisen kanssa. Toimintaa ovat mm. työttömien työkokeilut, työllistäminen, oppisopimukset, työllistämisen kuntalisä, erilaiset valmennukset ja ns. seinättömien työpajojen koordinointi. Työllisyyspalveluiden tavoitteena on osaltaan vähentää työttömyyttä, edistää erityisesti nuorten ja pitkäaikaistyöttömien työllistymistä sekä toiminnallaan tukea paikallista elinvoimaa.

Työpajatoiminta keskittyy Työpaja Torppaan ja lisäksi useat kaupungin työyksiköt ja ulkopuoliset kumppanit toimivat ns. seinättöminä pajoina. Työpaja tarjoaa nuorille ja aikuisille työ- ja yhteisöllistä valmennusta. Nuorten työpaja tukee yksilöllistä kasvua, sosiaalista vahvistumista ja työelämäntaitoja. Valmennusmenetelmiä ovat työ-, yksilö- ja ryhmävalmennus, joita yhdistellään tilannekohtaisesti. Työpaja toimii oppimisympäristönä ja opinnollistamisen kautta on mahdollisuus ammatillisten tutkintojen osaamistodistuksiin. Työpajalta saa apua myös koulutus- tai työelämäjatkopolun suunnitteluun.

Työpajat toteuttavat työvoimaviranomaisen tilaamia työllistymistä edistäviä palveluja työttömille työnhakijoille. Palveluihin kuuluvat mm. CV-pajat, työnhakuvalmennus ja työvalmennus, joiden tavoitteena on vahvistaa asiakkaiden työelämävalmiuksia, työnhakutaitoja ja työllistymismahdollisuuksia. Sekä työllisyyskoordinaattorin että Työpaja Torpan keskeisiä kumppaneita ovat työvoimaviranomaisen lisäksi Jyränkölän setlementti, Koulutuskeskus Salpaus ja Päivät-Hämeen hyvinvointialue.

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Valtiolta tulevat talouspaineet haastavat kuntataloutta, minkä vuoksi hankerahoituksen ja valtionavustusten määrän arvioidaan pienenevän lähivuosina. Tällä on merkitystä sekä virikkeellisen elämän kaikkiin toimintoihin että maahanmuuttopalveluihin.

Valtakunnallinen TE-uudistus vaikuttaa erityisesti työllisyyden hoidon rahoitukseen ja toimintaan. Myös koko Päijät-Hämeen ja erityisesti Lahden ja Heinolan työttömyys on ollut jo vuosia korkea ja lapsiperheköyhyyttä ja nuorison syrjäytymistä ilmenee myös Heinolassa. Yhteiskunnan lieveilmiöitä esiintyy myös Heinolassa ja kaikki kuvatut asiat linkittyvät toisiinsa.

Heinolan väestökehitystä on viime vuosina leimannut matala syntyvyys ja väestön ikääntyminen. Heinolan kaupungin asukkaista on yli 65-vuotiaita runsaat 37 %.

Toiminnan painopistealueet

Palvelualuejohtajan vastuualueella hyvinvoinnin keskitetyt palvelut -tiimissä henkilöstön tehtäviä järjestellään lapsi- ja oppilasmäärät huomioon ottaen, prosesseja uudistamalla ja eläköitymisiä hyödyntämällä. Myös varhaiskasvatuksen järjestelmäuudistuksella on merkittävä vaikutus keskitettyjen palveluiden toimintatapoihin ja kustannuksiin.

Lisäksi keskitetyissä palveluissa painopistealueina ovat vahva asiantuntijuus, osaamisen jatkuva kehittäminen sekä toimintatapojen määrätietoinen uudistaminen. Yhteistyötä vahvistetaan sekä organisaation sisäisten että ulkoisten kumppaneiden kanssa, jotta tuotetaan laadukkaita ja sujuvia tukipalveluita.

Maahanmuuttopalveluita järjestetään kotolain muutosten edellyttämällä tavalla ja kiintiöpakolaisten määrän lasku huomioon ottaen.

Virikkeellisen elämän palveluiden saavutettavuutta parannetaan erityisesti lisäämällä kohteiden monikielisyyttä sekä erikielisiä opasteita ja viestintää.

Kirjaston henkilökunta osallistuu aktiivisesti tulevien kirjastotilojen suunnitteluun. Toiminnan keskeisenä painopisteenä on lukutaitotyö, johon sisältyvät lukutaitostrategian valmistelu sekä lukutaitoa tukevien palveluiden ja hankkeiden kehittäminen yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

Liikuntapalveluiden ohjaustoiminnassa painotetaan kuntalaisten paikallaan olon vähentämistä ja liikkumisen lisäämistä. Liikuntaneuvontaa kehitetään vastaamaan entistä paremmin eri kohderyhmien tarpeita.

Koululaisille suunnattua liikuntaneuvontaa vahvistetaan hankerahoitetulla KouluPT-toiminnan avulla, ja vuoden aikana valmistellaan toimintamalli hankekauden jälkeiselle ajalle. Lisäksi jatketaan työtä urheilupuiston hankesuunnittelua varten osana kyseistä työryhmää.

Lintuhoitolasta tehdään muutosohjelman linjausten mukainen erillisselvitys, joka on aloitettu syksyllä 2026. Samalla arvioidaan lintuhoitolan kustannusrakennetta, vaihtoehtoisia toimintamalleja ja mahdollisuuksia saada lisää tuloja. Myös lintuhoitolan vapaaehtoisverkostotoimintaa kehitetään edelleen.

Museo satsaa valtakunnallisesti kiinnostavien näyttelyiden järjestämiseen. Tavoite on vahvistaa museoista Heinolan vetovoimatekijöitä. keväällä 2027 on Anja Juurikkala säätiön 40-vuotisjuhlanäyttely. Kesänäyttelynä on laaja tekstiililegenda Ritva Puotilan elämänuraa esittelevä näyttely, joka on esillä sekä kaupunginmuseossa että taidemuseossa. Museo on mukana myös Supin alueen rakennuksen kunnostamisessa ja sen käyttöönotossa yhdessä kumppaneiden kanssa.

Nuorisopalveluissa tiivistetään yhteistyötä työpajatoiminnan kanssa ja nuorten syrjäytymisvaara otetaan erityisesti huomioon nuorisopalveluiden toiminnassa ja yhteistyössä nuorten kanssa. Myös Saksalan seikkailukeskuksen tulevaisuudesta ja kehittämismahdollisuuksista laaditaan erillisselvitys vuoden 2027 aikana.

Työllisyyspalveluiden ja työpajatoiminnan nykytilasta, vaikuttavuudesta ja tulevaisuudesta laaditaan erillisselvitys vuoden 2027 aikana. Lisäksi työpajatoimintaa varten ollaan valmistelemassa ESR-rahoitteista kehittämishanketta, jonka tavoitteena on luoda uusia toimintamalleja työ- ja toimintakyvyn tukemiseen, osallisuuden vahvistamiseen sekä asiakkaiden aktivointiin. Hankkeella vastataan myös kuntouttavan työtoiminnan päättymisen aiheuttamaan palveluaukkoon ja kehitetään korvaavia toimintaratkaisuja yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

Hyvinvoinnin edistämisen lautakunta

STRATEGIASTA JOHDETUT TAVOITTEET (VALTUUSTON SITOVUUSTASO)

Strateginen tavoite	Palvelualueen tavoite 2027
Edistämme hyvinvointia	
Kestävä, turvallinen ja sujuva arki kaikille	Lisätään viestintää virikkeellisen elämän palveluista eri kohderyhmille.
Kulttuurin, liikunnan ja ulkoilun ilon mahdollistaminen kaikenikäisille	Lisätään arjen liikunta-aktiviteetteja eri-ikäisten liikunnallisen elämäntavan edistämiseksi.
Parhaan oppimis- ja kasvupolun tarjoaminen	Jatketaan harrastemallin ja harrastesetelin käyttöä lasten ja nuorten hyväksi.
Uudistamme työelämää ja asumista	
Muuttovoiton vahvistaminen ja kansainvälistymisen edistäminen	Viestitään palveluista ja toiminnasta suomen kielen lisäksi myös muilla kielillä.
Kiinnostava kaupunkiyrityksille ja yrittämiselle	Käynnistetään yritysten kanssa yhteistyötä työllisyystilanteen parantamiseksi.
Vahvistamme kaupunkiyhteisöä	
Ennakoiva, rohkea, tietoon perustuva päätöksenteko ja johtaminen	Jatketaan vaikuttavuuden arviointi -mallin käyttöönottoa osana päätösvalmistelua. Vahvistetaan Kuntamaiseman käyttöä tiedolla johtamisen välineenä.
Osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen	Lisätään viestintää asukkaille osallistumismahdollisuuksista kaupungin toimintaan.
Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö	Jatketaan osaamisen johtamisen mallin käyttöönottoa työyhteisöissä. Vahvistetaan henkilöstön osaamista hyödyntää tekoälyä.

Vuoden 2027 tunnuslukujen laskennassa on käytetty Heinolan asukaslukuna lukua 17 589 (Kuntamaisema 1.7.2026).

Tunnusluku	Toteutuma 2025	Ennuste 2026	Tavoite 2027
HYTE-kerroin €/ asukas (Sotkanet)	21,5 euroa/asukas	20,5 euroa/ asukas	21,1 euroa/asukas
Virikkeellisen elämän (kirjasto, liikunta, lintu-hoitola, nuoriso ja museo) omatoimiseen ja ryhmätoimintaan osallistuneet	399 922	350 000	360 500
Kirjaston fyysiset käynnit ka / asukas	6,3	7	7
Kirjaston kokonaislainaus ka / asukas	11,5	11	11

Riskiluokka	Tunnistettu riski	Riskiarvo	Hallintakeino	Vastuu
Toiminnallinen riski	Henkilöstön rekrytointihaasteet; henkilöstön saatavuus, erityisesti erityisluokanopettajat ja varhaiskasvatuksen sosionomit.	**Todennäköisyys: 2** **Merkittävyys: 1**	Oppilaitosyhteistyö, korkeakouluharjoittelijat Oppisopimuskoulutus vahva markkinointi ja hyvä työnantajakuva	Koulutusjohtaja, Virikkeellisen elämän palvelujohtaja, Varhaiskasvatusjohtaja
Taloudellinen riski	Tietojärjestelmien integraatiohaasteet.	**Todennäköisyys: 1** **Merkittävyys: 2**	Järjestelmät toimivat tehokkaasti ja yhteensopivasti.	Varhaiskasvatusjohtaja, Koulutusjohtaja, Virikkeellisen elämän palvelujohtaja
Toiminnallinen riski	Toimipaikkojen teknisten korjausten viivästyminen.	**Todennäköisyys: 2** **Merkittävyys: 1**	Sitoutunut yhteistyö projektien eri tahojen kanssa.	Koulutusjohtaja, Virikkeellisen elämän palvelujohtaja, Varhaiskasvatusjohtaja
Strateginen riski	Kuntatalouden haasteiden vaikutus kaupungintalouteen.	**Todennäköisyys: 1** **Merkittävyys: 1**	Vahva pitkäntähtäimen suunnittelu ja ennakointi, valmistelu	Koulutusjohtaja, Virikkeellisen elämän palvelujohtaja, Varhaiskasvatusjohtaja
Toiminnallinen riski	Muut ajassa olevat uhat ja turvattomuus.	**Todennäköisyys: 2** **Merkittävyys: 1**	Tietoisuus asioista ja valmiudet toimia tarvittaessa	Virikkeellisen elämän palvelujohtaja, Koulutusjohtaja, Varhaiskasvatusjohtaja

Kaupunkiympäristön palvelualue

Vastuuhenkilö: Kaupunkiympäristöjohtaja Keijo Houhala

Kaupunkiympäristö Selite	TP 2025	TA+Muut. 2026	TAE 2027	Ero%	TS 2028	TS 2029
TOIMINTATUOTOT						
Myyntituotot	9 884 714	9 793 900	**10 184 400**	4,0 %	10 290 200	10 365 300
Maksutuotot	687 595	967 500	**500 000**	-48,3 %	497 000	497 000
Tuet ja avustukset	486 202	220 000	**377 700**	71,7 %	297 700	257 700
Muut toimintatuotot	11 231 926	11 139 700	**10 406 000**	-6,6 %	10 475 700	10 743 700
Toimintatuotot	**22 290 436**	**22 121 100**	**21 468 100**	**-3,0 %**	**21 560 600**	**21 863 700**
Valmistus omaan käyttöön	71 965	110 000	35 000	-68,2 %	35 000	35 000
TOIMINTAKULUT						
Henkilöstökulut	-6 450 852	-6 896 000	**-6 947 500**	0,7 %	-7 073 900	-7 250 600
Palvelujen ostot	-10 117 843	-9 196 200	**-8 905 500**	-3,2 %	-8 651 200	-8 494 600
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 103 466	-3 339 600	**-3 248 800**	-2,7 %	-3 343 500	-3 348 500
Avustukset	- 101 265	-91 700	**- 102 500**	11,8 %	- 102 500	- 102 500
Muut toimintakulut	-1 012 722	-2 210 100	**-2 697 800**	22,1 %	-2 708 800	-2 718 500
Toimintakulut	**-20 786 148**	**-21 733 600**	**-21 902 100**	**0,8 %**	**-21 879 900**	**-21 914 700**
Toimintakate	**1 576 253**	**497 500**	**- 399 000**	**- 180,2 %**	**- 284 300**	**-16 000**

Kaupunkiympäristölautakunta (sis. Tilakeskus ja Vesilaitos)

Kaupunkiympäristö lautakunta Selite	TP 2025	TA+Muut. 2026	TAE 2027	Ero%	TS 2028	TS 2029
TOIMINTATUOTOT						
Myyntituotot	9 705 531	9 628 900	**9 783 400**	1,6 %	9 899 000	9 972 100
Maksutuotot	173 207	592 500	**100 000**	-83,1 %	97 000	97 000
Tuet ja avustukset	462 116	220 000	**377 700**	71,7 %	297 700	257 700
Muut toimintatuotot	11 231 926	11 138 700	**10 406 000**	-6,6 %	10 475 700	10 743 700
Toimintatuotot	**21 572 779**	**21 580 100**	**20 667 100**	**-4,2 %**	**20 769 400**	**21 070 500**
Valmistus omaan käyttöön	69 815	100 000	30 000	-70,0 %	30 000	30 000
TOIMINTAKULUT						
Henkilöstökulut	-5 578 497	-5 991 500	**-6 000 800**	0,2 %	-6 100 300	-6 249 900
Palvelujen ostot	-9 590 009	-8 613 800	**-8 246 500**	-4,3 %	-8 040 500	-7 894 900
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 100 026	-3 329 700	**-3 239 600**	-2,7 %	-3 334 300	-3 339 300
Avustukset	- 101 265	-91 200	**- 102 000**	11,8 %	- 102 000	- 102 000
Muut toimintakulut	- 964 508	-2 155 900	**-2 633 000**	22,1 %	-2 641 700	-2 652 700
Toimintakulut	**-19 334 305**	**-20 182 100**	**-20 221 900**	**0,2 %**	**-20 218 800**	**-20 238 800**
Toimintakate	**2 308 290**	**1 498 000**	**475 200**	**-68,3 %**	**580 600**	**861 700**

Sitova taso: Kaupunkiympäristön hallinto, kuntatekniikka, ruoka- ja siivouspalvelut toimintakate yhteensä

Kaupunkiympäristö pl. vesilaitos, tilakeskus ja lupa- ja valvonta Selite	TP 2025	TA+Muut. 2026	TAE 2027	Ero%	TS 2028	TS 2029
TOIMINTATUOTOT						
Myyntituotot	4 875 206	4 846 900	**4 694 100**	-3,2 %	4 659 700	4 732 800
Maksutuotot	173 207	592 500	**100 000**	-83,1 %	97 000	97 000
Tuet ja avustukset	444 116	220 000	**377 700**	71,7 %	297 700	257 700
Muut toimintatuotot	2 178 398	1 575 000	**1 597 400**	1,4 %	1 507 400	1 607 400
Toimintatuotot	**7 670 927**	**7 234 400**	**6 769 200**	**-6,4 %**	**6 561 800**	**6 694 900**
Valmistus omaan käyttöön	69 815	100 000	30 000	-70,0 %	30 000	30 000
TOIMINTAKULUT						
Henkilöstökulut	-5 584 352	-5 991 500	**-6 000 800**	0,2 %	-6 100 300	-6 249 900
Palvelujen ostot	-3 327 309	-2 786 700	**-2 870 300**	3,0 %	-2 814 300	-2 818 700
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 357 713	-1 549 700	**-1 542 000**	-0,5 %	-1 636 700	-1 641 700
Avustukset	- 101 265	-91 200	**- 102 000**	11,8 %	- 102 000	- 102 000
Muut toimintakulut	- 666 804	- 778 900	**- 886 500**	13,8 %	- 895 200	- 906 200
Toimintakulut	**-11 037 442**	**-11 198 000**	**-11 401 600**	**1,8 %**	**-11 548 500**	**-11 718 500**
Toimintakate	**-3 296 700**	**-3 863 600**	**-4 602 400**	**19,1 %**	**-4 956 700**	**-4 993 600**

Toiminnan kuvaus

Kaupunkiympäristön palvelualue vastaa kaupungin yhdyskuntateknisistä palveluista, maankäytön ja kaupunkiympäristön suunnittelusta, kiinteistönmuodostuksesta sekä ruoka- ja siivouspalveluista. Palvelualueen tehtävänä on turvata toimivan, turvallisen ja viihtyisän kaupungin edellyttämät palvelut sekä tukea kaupungin elinvoimaa ja kestävää kehitystä.

Palvelualue koostuu neljästä vastuualueesta: kuntatekniikka, lupa- ja valvontapalvelut, ruoka- ja siivouspalvelut sekä palvelualuejohtajan vastuualue.

Kuntatekniikka

Kuntatekniikka vastaa katujen, kunnallistekniikan, puistojen, puistometsien, leikkipaikkojen, ulkoliikuntapaikkojen ja muiden yleisten alueiden suunnittelusta, rakennuttamisesta, rakentamisesta ja ylläpidosta. Tehtäviin kuuluvat myös sataman ja laituripaikkojen hoito, kaupungin soravarojen hallinta, ylijäämämaiden ja lumen vastaanotto sekä konekeskus- ja korjaamotoiminta. Vastuualueen tulosyksiköt ovat kadut ja liikenne, kunnallistekniikan ylläpito sekä puistot ja liikunta- ja leikkipaikat.

Lupa- ja valvontapalvelut

Lupa- ja valvontapalvelut vastaavat rakennusvalvonnan viranomaistehtävistä Heinolassa ja Hartolassa sekä ympäristönsuojelun viranomaistehtävistä Heinolassa, Hartolassa, Iitissä ja Sysmässä. Palvelujen kehittämisessä painottuvat sähköinen asiointi, asiakaskokemus ja digitiekartan mukaisten toimenpiteiden toteuttaminen.

Ruoka- ja siivouspalvelut

Ruoka- ja siivouspalvelut tuottavat sisäisiä tuki- ja asiakaspalveluja koko kaupunkiorganisaatiolle. Ruokapalvelut huolehtivat ateriapalveluista päiväkodeille, esiopetukselle, peruskouluille ja lukiolle. Siivouspalvelut vastaavat kaupungin toimitilojen ja muiden kaupungin käytössä olevien tilojen siisteydestä. Palvelut tuotetaan pääosin kaupungin omana toimintana. Vastuualueen tulosyksiköt ovat ruokapalvelut ja siivouspalvelut.

Palvelualuejohtajan vastuualue

Palvelualuejohtajan vastuualueeseen kuuluvat kaupunkisuunnittelun, kiinteistö- ja mittauspalvelujen sekä metsätalouden ja kehittämisen tulosyksiköt.

Kaupunkisuunnittelu vastaa maankäytön, toimintojen ja rakennusten sijoittumisen sekä kaupunkikuvan eri osa-alueiden yhteensovittamisesta. Tulosyksikkö laatii ja ohjaa yleis- ja asemakaavoja sekä vastaa kaupunkikuvan kehittämisestä ja rakennetun kulttuuriympäristön vaalimisesta.

Kiinteistö- ja mittauspalvelut vastaavat kaupungin maapolitiikan toimeenpanosta, kiinteistönmuodostuksesta ja maastomittaukseen liittyvistä viranomaistehtävistä. Tehtäviin kuuluvat maan hankinta, myynti ja vuokraus, tonttijaot, kiinteistötoimitukset, paikkatiedon hallinta ja maastomittaukset. Tulosyksikkö vastaa myös maankäyttösopimusten ja kiinteistökauppakirjojen laatimisesta, sopimusvelvoitteiden seurannasta, verottajailmoituksista, kiinteistökauppa- ja maanvuokrasopimustietojen hallinnasta, maanvuokralaskutuksesta, tonttimarkkinoinnista ja yksityistieavustusten jakamisesta.

Metsätalous ja kehittäminen vastaavat kaupungin metsäomaisuuden hallinnasta, vesialueisiin liittyvistä kalastuksenhoidon tehtävistä sekä palvelualuejohtajan alaisuuteen keskitetyistä kehittämishankkeista. Hankkeilla voi olla koko kaupunkikonsernia koskevia vaikutuksia, ja niitä toteutetaan yhteistyössä kaupungin sisäisten ja ulkoisten kumppaneiden sekä muiden verkostojen kanssa.

Palvelut tuotetaan pääosin kaupungin omana toimintana. Palveluja hankitaan myös ostopalveluina ja urakoina sekä tuotetaan seudullisessa yhteistyössä muun muassa jätehuollossa, pelastustoimessa, ympäristöterveydenhuollossa ja joukkoliikenteessä.

Palvelualueen luottamushenkilöhallinnosta vastaa kaupunkiympäristölautakunta. Viranomaistoimintojen luottamushenkilöhallinnosta vastaavat seudullinen ympäristölautakunta ja sen rakennusvalvontajaosto.

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Kaupunkiympäristön palvelualueen toimintaa ohjaavat kaupungin strategia, talouden tasapainottamisen tarve, palveluverkon muutokset, omaisuudenhallinnan kehittäminen, digitalisaatio sekä kaupunkiympäristön toimivuuteen ja ilmastokestävyyteen kohdistuvat vaatimukset.

Digitiekartan toteuttamista jatketaan vahvistamalla tiedolla johtamista, laajentamalla sähköisiä palveluja ja valmistelemalla tietomallien käyttöönottoa. Samalla syvennetään korkeakouluyhteistyötä ja kehitetään hanketoimintaa. Digitalisaatiolla tavoitellaan sujuvampia prosesseja, parempaa tiedon saatavuutta ja asiakaslähtöisempiä palveluja.

Kaupungin elinvoiman vahvistaminen edellyttää palveluverkon ja palvelutuotannon kriittistä tarkastelua, kiinteistöomaisuuden hallinnan kehittämistä, automatisoinnin lisäämistä sekä omistajaohjauksen ja sopimusvalvonnan täsmentämistä. Tilojen käytön ja palveluverkon yhteensovittamisella tavoitellaan parempaa tila- ja kustannustehokkuutta.

Vuonna 2027 jatketaan kaupungin noin 70 kiinteistöä käsittävän rakennuskannan järjestelyä. Kiinteistöt luokitellaan säilytettäviin, loppuun käytettäviin, myytäviin ja purettaviin kohteisiin. Tavoitteena on pienentää kiinteistötasetta, poistoja ja käyttökustannuksia sekä parantaa tila- ja energiatehokkuutta. Kokonaisuudessa otetaan huomioon sote-tilojen yhtiöittämisvelvoite, myyntiprosessien tehostaminen sekä imago-, arvo- ja kulttuurihistoriallisten rakennusten hyödyntäminen kaupungin elinvoiman ja houkuttelevuuden vahvistamisessa.

Vesihuollon toimintavarmuutta vahvistetaan yhteistyössä Lahti Aqua Oy kanssa. Kehittämistoimet kohdistuvat muun muassa pohjavedenottamoiden suunnitteluun ja uudistamiseen, verkostojen saneeraamiseen, sähköisiin palveluihin sekä asiakaslähtöisiin palvelu- ja investointiratkaisuihin. Rajallinen investointitaso edellyttää korjausvelan, omaisuuden kunnon ja toimintavarmuusriskien järjestelmällistä arviointia sekä investointien priorisointia Lahti Aqua Oy tuottaman kuntotiedon perusteella.

Yhdyskuntainfrastruktuurin kehittämisessä painotetaan Vierumäen kaavoitusta tukevia ratkaisuja ja vesihuollon parantamista. Vierumäki Infra Oy kanssa tehdään yhteistyötä vesihuollon toiminta-alueiden kehittämisessä, vastuiden selkeyttämisessä ja logististen yhteyksien parantamisessa. Lisäksi varaudutaan maantien 313 eli Vääksyntien jalankulku- ja pyöräilyväylän rakentamiseen Asikkalan suunnasta valtatielle 4.

Vesihuollon ja alueiden kehittämiseen sisältyvät myös siirtolinjojen parantaminen, väylien laatutason nostaminen ja tarvittavat kaavoitukselliset toimenpiteet. Ratkaisuissa otetaan huomioon Vuolenkoskentien suunnan asutuksen kehitys sekä seudullinen yhteistyö muun muassa Lahti Aqua Oy kanssa.

Palvelualueen toiminnassa painottuvat lisäksi yhteistyön vahvistaminen, asiakaskokemuksen parantaminen, osaavan henkilöstön rekrytointi ja sitouttaminen, henkilöstön työkyvyn ylläpito sekä ympäristönsuojelun edistäminen.

Toiminnan painopistealueet

Vuonna 2027 palvelualueen keskeisenä tavoitteena on viedä kaupungin muutosohjelman hyödyt käytännön toimintaan. Kehittämistoimilla lisätään toiminnan tehokkuutta, parannetaan palvelujen asiakaslähtöisyyttä ja turvataan kriittisten palvelujen jatkuvuus.

Investointitaso sovitetaan kaupungin taloudelliseen kantokykyyn ja vuosikatteeseen, noin kahdeksaan miljoonaan euroon. Samalla arvioidaan välttämättömien, korjausvelkaa hallitsevien ja tulevaisuuden kasvua tukevien investointien keskinäinen priorisointi sekä tarkennetaan investointeihin liittyviä riskiarvioita.

Elinvoimaa vahvistetaan asiakaslähtöisellä kaavoituksella, kysyntää vastaavan tonttivarannon kehittämisellä ja elinkeinopalveluja tukevilla toimenpiteillä. Kaupunkisuunnittelun sekä kiinteistö- ja mittauspalvelujen yhteisiä prosesseja kehitetään edelleen, ja tiedonkulkua, paikkatietoa sekä digitaalisia suunnittelu- ja mittausmenetelmiä hyödynnetään aikaisempaa järjestelmällisemmin.

Ilmasto- ja energiatehokkuustyössä toteutetaan kaupungin ilmastotavoitteita ja Lahden seudun MAL-sopimusta tukevia toimenpiteitä. Vaikutuksia tavoitellaan investointien lisäksi hankinnoilla, ostopalvelusopimuksilla, arjen toimintatavoilla sekä ulkopuolisen rahoituksen ja hankekumppanuuksien hyödyntämisellä.

Investoinnit

Vuoden 2027 investoinnit kohdistetaan ensisijaisesti välttämättömien peruspalvelujen, huoltovarmuuden ja omaisuuden toimintakunnon turvaamiseen. Investointitaso pyritään vakauttamaan kaupungin talouden kannalta kestävälle tasolle, mutta samalla varaudutaan tulevaisuuden kasvua ja uusien alueiden toteuttamista tukeviin investointeihin koko taloussuunnittelukaudella.

Kaupungissa on tunnistettu noin 20 miljoonan euron arvosta kasvuun, korjausvelan hallintaan ja uusien alueiden toteuttamiseen liittyviä hankkeita. Näihin sisältyvät muun muassa kaavoitettujen alueiden katujen, vesihuollon ja muun infrastruktuurin rakentaminen.

Vuonna 2027 kuntatekniikan investoinnit painottuvat katujen ja vesihuollon ylläpitoon sekä vesihuoltoverkoston välttämättömimpiin saneerauksiin. Jatkuvia perustoimintaa ylläpitäviä investointeja ovat katujen asfaltointi, katuvalaistuksen rakentaminen ja uudistaminen, routavaurioiden rakenteellinen korjaaminen sekä pumppaamoiden ja vesijohto- ja viemäriverkostojen saneeraukset.

Investointisuunnittelussa parannetaan koko taloussuunnittelukaudella kävelyn ja pyöräilyn olosuhteita sekä kaupunkiympäristön esteettömyyttä. Liikenteen ja kaupunkiympäristön suunnittelussa painotetaan kestäviä liikkumismuotoja, asukkaiden hyvinvointia ja pitkävaikutteisia investointeja. Toimenpiteillä tuetaan kaupungin hyvinvointityötä, Hinku- ja JETS-tavoitteita, seudullista liikennejärjestelmäsuunnitelmaa sekä MAL-sopimuksen toimeenpanoa.

Vesihuollon investointien suunnittelua ja priorisointia tarkennetaan Lahti Aqua Oy tuottaman omaisuus- ja kuntotiedon perusteella. Rajallinen investointitaso edellyttää, että korjausvelan kehitystä ja investointien lykkäämiseen liittyviä toimintavarmuusriskejä seurataan järjestelmällisesti.

Talonrakennusinvestoinnit toteutetaan kaupungin hyväksymän investointiohjelman sekä Heinolan Tilapalvelut Oy kanssa sovitun palvelusopimuksen ja pitkän aikavälin suunnitelman mukaisesti. Investoinneissa painotetaan palveluverkon tarkoituksenmukaisuutta, rakennusten turvallisuutta, korjausvelan hallintaa sekä tila- ja energiatehokkuutta.

Kaupunkisuunnittelussa sekä kiinteistö- ja mittauspalveluissa kehitetään digitaalisten työkalujen ja paikkatiedon hyödyntämistä.

Tonttivarantoa muokataan asiakaskysyntää vastaavaksi hankkimalla rakentamiseen soveltuvia maa-alueita, uudistamalla kaavoja ja selkeyttämällä kaupungin maaomaisuuden käyttötarkoituksia. Ajantasaisia ilmakuva-, katukuva- ja muita paikkatietoaineistoja hyödynnetään työn tehostamisessa, suunnittelun tietopohjan parantamisessa ja ympäristövaikutusten vähentämisessä.

Investoinnit

IRTAIN OMAISUUS KAUPUNKIYMPÄRISTÖ YHTEENSÄ

KAUPUNKIYMPÄRISTÖ IRTAIN OMAISUUS	TAE 2027	TS 2028	TS 2029	TS 2030	TS 2031
Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-50 000	-50 000	-70 000	-50 000	-50 000
Netto	-50 000	-50 000	-70 000	-50 000	-50 000

MAA-ALUEIDEN OSTO JA MYYNTI KAUPUNKIYMPÄRISTÖ YHTEENSÄ

MAA-ALUEIDEN OSTO- JA MYYNTI	TAE 2027	TS 2028	TS 2029	TS 2030	TS 2031
Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-150 000	-150 000	-150 000	-150 000	-150 000
Netto	-150 000	-150 000	-150 000	-150 000	-150 000

JULKINEN KÄYTTÖOMAISUUS KADUNRAKENNUS YHTEENSÄ

JULKINEN KÄYTTÖOMAISUUS KADUNRAKENNUS	TAE 2027	TS 2028	TS 2029	TS 2030	TS 2031
Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-2 185 000	-1 830 000	-1 880 000	-2 330 000	-2 720 000
Netto	-2 185 000	-1 830 000	-1 880 000	-2 330 000	-2 720 000

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Palvelualueen tavoite 2027
Edistämme hyvinvointia	
Kestävä, turvallinen ja sujuva arki kaikille	Kriittisten ruokapalvelujen toimintavarmuutta vahvistetaan. Katujen ja yleisten alueiden koettu laatutaso säilyy vähintään vuoden 2026 tasolla ja asukkaiden tyytyväisyys asuinalueiden läheisten metsien hoitoon paranee vähintään 0,1 yksikköä. Kaupungin ilmastotyö saatetaan suunnitelmalliseksi valmistelemalla Heinolan kaupungin ilmastosuunnitelma päätöksentekoa varten 30.6.2027 mennessä ja käynnistämällä suunnitelmassa vuodelle 2027 osoitettujen toimenpiteiden toteuttaminen vuoden loppuun mennessä.
Kulttuurin, liikunnan ja ulkoilun ilon mahdollistaminen kaikenikäisille	Virkistysreittien asiakaskokemuksen viihtyisyyden ylläpito.
Uudistamme työelämää ja asumista	
Muuttovoiton vahvistaminen ja kansainvälistymisen edistäminen	Kaupungin tonttitarjonnalla edistetään muuttovoittoa ja uusien asukkaiden sijoittumista Heinolaan.
Monipuoliset asumisenvaihtoehdot veto- ja pitovoimatekijänä	Kaupungin tonttien ja rakennettujen kohteiden myyntiä ja markkinointia vahvistetaan. Kaupunkiympäristö osallistuu vuonna 2027 myyntiin päätettyjen kohteiden myyntivalmisteluun.
Kiinnostava kaupunkiyrityksille ja yrittämiselle	Paikkatiedon hyödyntämismahdollisuus arvioidaan kaikissa vuonna 2027 käynnistyvissä hankkeissa, joissa sijaintitiedolla on olennainen merkitys.
Vahvistamme kaupunkiyhteisöä	
Ennakoiva, rohkea, tietoon perustuva päätöksenteko ja johtaminen	Hiililaskenta otetaan käyttöön kaavoitusprosessissa ja kunnallistekniikan omaisuudenhallinnan toimintamalli otetaan käyttöön investointien priorisoinnissa vuoden 2027 aikana.
Osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen	Asukkaiden ja yhteisöjen mahdollisuuksia osallistua kaupunkiympäristön suunnitteluun, käyttöön ja kehittämiseen vahvistetaan. Talkootyön toimintamalli otetaan käyttöön ja kaupunkitilaopas julkaistaan vuoden 2027 aikana.
Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö	Kaupunkisuunnittelun ja kuntatekniikan henkilöstön osaamista ja valmiutta digitaalisiin toimintatapoihin, omaisuudenhallintaan, hankintoihin ja kestävään rakentamiseen vahvistetaan.

Toimintaa kuvaavat tunnusluvut

Tunnusluku	Toteutuma 2025	Ennuste 2026	Tavoite 2027
Katujenhoidon kustannus, €/m2	0,325 ei ole verrannollinen ed. vuosiin konekulujen osalta	0,78	0,78
Yleiskaavoja päivitetään x kpl	Ala-Räävelin rantayleisosakaava on ehdotusvaiheen valmistelussa.	2	1
Asemakaavoja saadaan valmiiksi x kpl	5	5	6
Tuotannollisen toiminnan tontteja myydään 1 kpl, 25 000 €.	1	1	1
Vuotoveden osuus jätevedenpuhdistamon vastaanottamasta vesimäärästä, %	47,7 € jätevesi (12,6 % vesijohto)	46 %	45 %
Ateriakustannukset €/ aterioiden keskimääräinenhinta Ateriat: aamupala, lounas, välipala, päivällinen ja iltapala	2,95	3,15	3,18
Siivouspalvelun tuntikohtainen kokonaiskustannus, €/h	25,31	26,30	26,30

Riskienhallinta

Riski-luokka	Tunnistettu riski	Riskiarvo	Hallintakeino	Vastuu
Toiminnallinen riski	Henkilöstön vaihtuvuus ja rekrytointien epäonnistuminen	**Todennäköisyys: 2** **Merkittävyys: 2**	Ennakoiva henkilöstö- ja osaamissuunnittelu, avaintehtävien varahenkilöjärjestelyt, työprosessien dokumentointi, suunnitelmallinen perehdytys ja hiljaisen tiedon siirtäminen, oikea-aikainen rekrytointien käynnistäminen sekä myönteisen työnantajakuvan vahvistaminen.	Palvelupäällikkö, Johtava rakennustarkastaja, Ympäristöpäällikkö, Kaupunginarkkitehti, Kaupungingeodeetti, Kaupunkiympäristöjohtaja, Kuntatekniikkapäällikkö
Taloudellinen riski	Hankintojen käynnistymisen tai toteuttamisen viivästyminen ulkopuolisten toimijoiden käsittelyaikojen, lupa- ja lausuntomenettelyjen tai muiden hankintaa edeltävien riippuvuuksien vuoksi. Viivästyminen voi siirtää määrärahojen käyttöä, nostaa hankintakustannuksia tai vaarantaa investointien suunnitellun toteutusaikataulun.	**Todennäköisyys: 2** **Merkittävyys: 1**	Hankintaosaamista ylläpidetään koulutuksella ja ajantasaisella ohjeistuksella. Investointi- ja hankintasuunnittelu ulotetaan riittävän pitkälle ajanjaksolle. Hankintojen käynnistämistä edeltävät lupa-, lausunto-, rahoitus- ja hyväksymistarpeet tunnistetaan ennakolta, ja ulkopuolisten toimijoiden käsittelyajat otetaan huomioon hankinta-aikatauluissa. Kriittisille vaiheille asetetaan määräajat ja tarvittaessa valmistellaan vaihtoehtoinen hankinta-, toteutus- tai vaiheistusratkaisu.	Palvelupäällikkö, Kaupunginarkkitehti, Johtava rakennustarkastaja, Ympäristöpäällikkö, Kaupungingeodeetti, Kaupunkiympäristöjohtaja, Kuntatekniikkapäällikkö
Vahinkoriski	Äkillinen toimintahäiriö ruokapalveluissa (sähkön- tai vedenjakelun häiriö, muu toimitushäiriö tms.)	**Todennäköisyys: 2** **Merkittävyys: 1**	Varastossa pidetään vähintään kahden vuorokauden tarvetta vastaava määrä valmiusruokaa. Omavalvontasuunnitelmassa on ohjeet äkillisiin toimintahäiriöihin ja sähkön- sekä vedenjakelun häiriöitä koskevat ilmoitusjärjestelyt on sovittu. Kailaan tuotantokeittiön varavoiman toteuttamisvaihtoehdot selvitetään vuonna 2027. Lisäksi määritetään vaihtoehtoiset tuotantopaikat, kuljetusjärjestelyt ja toimintamalli yli kaksi vuorokautta kestävään häiriöön.	Palvelupäällikkö, Kaupunkiympäristöjohtaja, Kuntatekniikkapäällikkö
Vahinkoriski	Laaja tai pitkäkestoinen vedenjakelun, veden laadun tai jätevesihuollon häiriö.	**Todennäköisyys: 3** **Merkittävyys: 1**	Kaupungin ja vesihuollon palveluntuottajan varautumis-, johtamis-, ilmoitus- ja viestintävastuut on määritelty. Varautumissuunnitelmat, vaihtoehtoinen vedenjakelu, varavoima ja keskeiset yhteystiedot tarkistetaan vuosittain ja toimintamallia harjoitellaan sovituin väliajoin.	Kaupunkiympäristöjohtaja, Kuntatekniikkapäällikkö, Ympäristöpäällikkö
Vahinkoriski	Vaarallisten aineiden liikenneonnettomuus pohjavesialueella, josta aiheutuu pohjaveden pilaantumisen vaara.	**Todennäköisyys: 3** **Merkittävyys: 1**	Pohjavesialueiden suojelusuunnitelmat, riskikohteet ja torjuntatoimien yhteystiedot pidetään ajan tasalla. Toimintamallit sovitetaan yhteen pelastuslaitoksen, vesihuollon, ympäristönsuojelun ja tienpitäjien kanssa.	Kaupunkiympäristöjohtaja, Kuntatekniikkapäällikkö, Ympäristöpäällikkö
Vahinkoriski	Teollisuusalueella tapahtuva tulipalo, kemikaalivuoto tai muu häiriö, joka voi aiheuttaa vaaraa ihmisille, ympäristölle tai kaupungin kriittisille toiminnoille.	**Todennäköisyys: 2** **Merkittävyys: 2**	Kaupungin tehtävät ja yhteistoiminta pelastusviranomaisen, ympäristöviranomaisen, toiminnanharjoittajien ja vesihuollon kanssa on määritelty. Riskikohteiden tiedot, viestintäjärjestelyt ja ympäristövahinkojen torjuntamenettelyt pidetään ajan tasalla.	Ympäristöpäällikkö, Kaupunkiympäristöjohtaja, Kuntatekniikkapäällikkö

Tilakeskus taseyksikkö

Vastuuhenkilö: Kaupunkiympäristöjohtaja

Sitova taso Tilakeskus tilikauden yli-/alijäämä

Tilakeskus Selite	TP 2025	TA+Muut. 2026	TAE 2027	Ero%	TS 2028	TS 2029
Liikevaihto	**8 261 230**	**9 063 700**	**8 508 600**	**-6,12**	**8 668 300**	**8 836 300**
Liiketoiminnan muut tuotot	335 336	0	0		0	0
Muut tuet ja avustukset	18 000	0	0		0	0
Materiaalit ja palvelut	-5 405 740	-5 055 600	-4 561 500	-9,77	-4 361 500	-4 211 500
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 650 770	-1 760 000	-1 676 500	-4,74	-1 676 500	-1 676 500
Palvelujen ostot	-3 754 970	-3 295 600	-2 885 000	-12,46	-2 685 000	-2 535 000
Poistot ja arvonalentumiset	-2 687 506	-2 730 900	-2 733 200	0,08	-2 835 500	-2 914 000
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 677 311	-2 730 900	-2 733 200	0,08	-2 835 500	-2 914 000
Liiketoiminnan muut kulut	- 233 943	-1 350 000	-1 726 500	27,89	-1 726 500	-1 726 500
Liikeylijäämä (-alijäämä) yhteensä	**471 520**	**-72 800**	**- 512 600**	**604,12**	**- 255 200**	**-15 700**
Rahoitustuotot ja -kulut		0	0		0	0
Muut rahoitustuotot	1 910	0	0		0	0
Muut rahoituskulut	-62	0	0		0	0
Ylijäämä(alijäämä) ennen satun. eriä	**473 367**	**-72 800**	**- 512 600**	**604,12**	**- 255 200**	**-15 700**
Poistoeron lisäys (-) tai väh. (+)	466 905	450 000	552 000	22,67	574 000	613 500
Vapaaeht.varaust.lis (-) väh. (+)	-3 150 000	0	0		0	0
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	**-2 209 727**	**377 200**	**39 400**	**-89,55**	**318 800**	**597 800**

Tilakeskus on kaupungin taseyksikkö, jolla ei ole omaa henkilöstöä. Tilakeskus hankkii kiinteistöjen ja tilojen hallinnointiin, ylläpitoon, kunnossapitoon, korjaamiseen ja rakennuttamiseen liittyvät palvelut Heinolan Tilapalvelut Oy:ltä.

Heinolan Tilapalvelut Oy vastaa palvelusopimuksessa sovitussa laajuudessa kaupungin kiinteistöjen ja tilojen hallinnoinnista, mukaan lukien tilahallinta, osakehuoneistot, vuokratilat sekä muut sopimuksessa määritellyt kohteet, kuten tori. Yhtiö vastaa palvelusopimuksen ja pitkän tähtäimen suunnitelman (PTS) mukaisesta kunnossapidosta ja korjaamisesta, tilausten kilpailuttamisesta, uusien toimitilojen hankesuunnittelusta ja rakennuttamisesta sekä asetettujen tavoitteiden edellyttämien käytännön toimenpiteiden toteuttamisesta.

Kaupunki vastaa Tilakeskuksen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden asettamisesta, palvelujen määrittelystä ja tilaamisesta sekä palvelusopimuksen, talouden ja tavoitteiden toteutumisen seurannasta. Heinolan Tilapalvelut Oy raportoi kaupunkiympäristön palvelualueelle neljännesvuosittain taloudesta, palvelutasosta, tavoitteiden toteutumisesta ja investointien etenemisestä.

- Kaupunginhallitus vastaa yhtiön strategisesta omistajaohjauksesta.
- Kaupunginjohtajan johtoryhmä vastaa operatiivisesta omistajaohjauksesta ja omistajatahdon toimeenpanon seurannasta.
- Kaupunkiympäristölautakunta vastaa Tilakeskuksen talous- ja tilaajaohjauksesta osana palvelualueen talousarviota, käyttösuunnitelmaa ja talouden seurantaa.
- Kaupunkiympäristön palvelualue vastaa yhtiöltä hankittavien palvelujen määrittelystä ja tilaamisesta sekä palvelusopimuksen toteutumisen seurannasta.
- Kaupunginjohtaja ja kaupunkiympäristöjohtaja vastaavat asioiden valmistelusta ja esittelystä omille toimielimilleen.
- Kaupungin operatiivisesta tilaajaohjauksesta, palvelusopimuksen seurannasta ja yhtiön kanssa tehtävän yhteistyön koordinoinnista vastaa kehitysinsinööri.

Tilakeskuksen toiminnan ohjausta varten toimii yhteistyöryhmä, joka muodostuu kaupunginjohtajan johtoryhmästä ja Heinolan Tilapalvelut Oy toimitusjohtajasta. Yhteistyöryhmä seuraa palvelusopimuksen, PTS, talouden, investointien ja asetettujen tavoitteiden toteutumista sekä valmistelee ehdotukset mittareiksi ja tavoitetasoiksi osana talousarvion ja käyttösuunnitelman valmistelua.

Tilakeskuksen tavoitteiden toteuttamista ohjaavat valtuuston hyväksymät palvelualueen tavoitteet, kaupunkiympäristölautakunnan hyväksymä käyttösuunnitelma, palvelusopimus ja PTS.

Investoinnit

TALONRAKENNUS	TAE 2027	TS 2028	TS 2029	TS 2030	TS 2031
Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-1 660 000	-1 705 000	-1 631 000	-5 305 000	-6 755 000
Netto	-1 660 000	-1 705 000	-1 631 000	-5 305 000	-6 755 000

Rahoituslaskelma

Tilakeskus	TP 2025	TA+MUUT. 2026	TAE 2027	TS 2028	TS 2029
Liikeylijäämä (alijäämä)	471 520	-72 800	- 512 600	- 255 200	-15 700
Poistot ja arvonalentumiset	2 687 506	2 730 900	2 733 200	2 835 500	2 914 000
Rahoitustuotot ja -kulut	1 848	0	0	0	0
Tulorahoituksen korjauserät	- 102 272	0	0	0	0
Toiminnan rahavirta	**3 058 602**	**2 658 100**	**2 220 600**	**2 580 300**	**2 898 300**
Investointimenot	-8 047 767	- 925 000	-1 660 000	-1 705 000	-1 631 000
Rahoitusosuudet investointimenoihin	106 870	0	0	0	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	187 825	0	0	0	0
Investointien rahavirta	**-7 753 072**	**- 925 000**	**-1 660 000**	**-1 705 000**	**-1 631 000**
Toiminnan ja investointien rahavirta	**-4 694 470**	**1 733 100**	**560 600**	**875 300**	**1 267 300**
Saamisten muutos kunnalta/ky:ltä	2 272 256	0	- 560 600	- 875 300	-1 267 300
Saamisten muutos muilta	- 748 207	0	0	0	0
Korottomien velkojen muutos kunnalta/ky:ltä	3 388 184	0	0	0	0
Korottomien velkojen muutos muilta	- 217 763	0	0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	**4 694 470**	**0**	**- 560 600**	**- 875 300**	**-1 267 300**
Rahoituksen rahavirta	**4 694 470**	**0**	**- 560 600**	**- 875 300**	**-1 267 300**
Rahavarojen muutos	**0**	**1 733 100**	**0**	**0**	**0**

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Palvelualueen tavoite 2027
Edistämme hyvinvointia	
Kestävä, turvallinen ja sujuva arki kaikille	Kaupungin toimitilojen kuntoa ja energiatehokkuutta hallitaan suunnitelmallisesti. Korjausvelan taso on tiedossa. Vertailukelpoisen kiinteistökannan sääkorjattu lämmön ominaiskulutus ja sähkön ominaiskulutus vähenevät.
Kulttuurin, liikunnan ja ulkoilun ilon mahdollistaminen kaikenikäisille	Kaupungin kiinteistöjen piha-alueet ovat viihtyisiä ja turvallisia kuntalaisten käyttää.
Parhaan oppimis- ja kasvupolun tarjoaminen	Koulujen ja varhaiskasvatuksen tilat ovat asianmukaisessa ja turvallisessa kunnossa.
Uudistamme työelämää ja asumista	
Muuttovoiton vahvistaminen ja kansainvälistymisen edistäminen	Tilakeskus myy ja vuokraa toimitiloja markkinoiden niitä myös Heinolan ulkopuolelle saadakseen lisää yrityksiä ja asukkaita Heinolaan.
Monipuoliset asumisenvaihtoehdot veto- ja pitovoimatekijänä	Heinolan Vuokra-asuntojen kautta tarjotaan tarpeen mukaisia asuntoja vuokramarkkinoille.
Kiinnostava kaupunkiyrityksille ja yrittämiselle	Toimitilojen myynti Huutokaupat.com -palvelun kautta antaa myös ulkopaikkakuntalaisille mahdollisuuden kilpailla tarjolla olevista tiloista.
Vahvistamme kaupunkiyhteisöä	
Ennakoiva, rohkea, tietoon perustuva päätöksenteko ja johtaminen	Tilojen käyttöä ja kiinteistöomaisuutta ohjataan ajantasaisen käyttöaste-, kunto-, kustannus- ja elinkaaritiedon perusteella. Käyttöastetarkastelua tehdään vuoden 2027 aikana ja tarkasteluun sisältyvien tilojen käyttöaste paranee. Tilaohjelman kohteita saadaan myyntiin ja/tai purkuun.
Osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen	Vuorovaikutus tilojen käyttäjien kanssa on säännöllistä.
Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö	Tilakeskuksella ei ole henkilöstöä. Heinolan Tilapalvelut Oy:n asiantuntijoiden ja omistajaohjauksen vuorovaikutukseen kiinnitetään huomiota.

Tunnusluvut

Tunnusluku	Toteutuma 2025	Ennuste 2026	Tavoite 2027
Korjausvelan kehitys (€ tai €/m²): seuranta PTS-vertailun perusteella Korjausvelka ei kasva eli korjausvelka PTS:n mukainen korjaustarve – toteutuneet ja rahoitetut korjaukset		+/- 0 edelliseen vuoteen verrattuna!	+/- 0 edelliseen vuoteen verrattuna!
Tiloja/kiinteistöjä myydään	3 kpl	5 kpl	5 kpl
PTS-investointien toteutumisaste (%), seuranta		100 %	100 %
Tilatehokkuuden kehitys (m² / käyttäjä), seuranta-%		n. 90 %	n. 90 %
Käyttötalousmenojen toteuma suhteessa talousarvioon (%), seuranta		100 %	100 %
Seuranta (kWh/m²) toteutetaan sähkön ja lämmön osalta erikseen PTS:n ja HINKU-/KETS/JETS-tavoitteiden raportointia tukien. Raportoinnin tukena on EnerKey-palvelu. Tavoitetasot Sähkö 20 kWh/m, Kaukolämpö 35 kWh/m³		Saavutetaan tavoitetaso	Saavutetaan tavoitetaso

Riski-luokka	Tunnistettu riski	Riskiarvo	Hallintakeino	Vastuu
Toiminnallinen riski	Tilaajaorganisaation riittämätön resursointi, osaamisen menettäminen tai tiedonhallinnan puutteet heikentävät palveluntuottajan ohjausta, sopimusvalvontaa ja Tilakeskuksen tehtävien jatkuvuutta.	**Todennäköisyys: 2** **Merkittävyys: 2**	Tilaajaorganisaation tehtävät, toimivaltuudet ja vastuut määritellään. Tilaajatehtävien jatkuvuus varmistetaan varahenkilöjärjestelyillä, työprosessien dokumentoinnilla ja yhteisellä tiedonhallinnalla. Sopimusten, kiinteistötietojen ja raportointiaineistojen säilyminen kaupungin käytössä varmistetaan palveluntuottajasta riippumatta.	Kaupunkiympäristöjohtaja, Kehitysinsinööri
Toiminnallinen riski	Palveluntuottajan palvelutaso, raportointi tai vastuunjako ei toteudu palvelusopimuksen mukaisesti, mikä heikentää palvelujen laatua, kustannusten hallintaa tai tilaajan valvontaa.	**Todennäköisyys: 2** **Merkittävyys: 2**	Palvelusopimuksessa määritellään palvelutaso, vastuunjako, kustannusvastuut, raportointi, poikkeamien käsittely ja seuraamukset. Palvelutasoa ja taloutta seurataan sovituilla mittareilla ja säännöllisessä yhteistyöryhmässä. Havaituille poikkeamille sovitaan korjaavat toimenpiteet, vastuuhenkilö ja määräaika.	Kaupunkiympäristöjohtaja, Kehitysinsinööri
Taloudellinen riski	Hankintojen ja investointien käynnistymisen tai toteuttamisen viivästyminen tilaaja–tuottajamallin vastuunjaon, päätöksenteon, lähtötietojen tai hankintavalmistelun puutteiden vuoksi. Viivästyminen voi siirtää määrärahojen käyttöä ja lisätä kustannuksia.	**Todennäköisyys: 2** **Merkittävyys: 2**	Tilaajan ja palveluntuottajan tehtävät, päätöspisteet ja aikatauluvastuut määritellään. Investointi- ja hankintasuunnittelu perustuu monivuotiseen investointiohjelmaan ja vuosittaiseen hankinta-aikatauluun. Toteutumista ja poikkeamia seurataan säännöllisesti, ja tarvittavat talousarvio- ja aikataulumuutokset valmistellaan viivytyksettä.	Kehitysinsinööri
Vahinkoriski	Kiinteistön teknisen järjestelmän, sähkön-, lämmön- tai vedenjakelun äkillinen häiriö, joka estää tilan käytön tai vaarantaa kiinteistössä tuotettavan palvelun jatkuvuuden.	**Todennäköisyys: 2** **Merkittävyys: 2**	Palveluntuottajan kanssa sovitaan kiinteistöjen varautumis- ja toimintamallit, ilmoitusmenettelyt, päivystys, vasteajat ja vastuunjako. Kriittiset kiinteistöt ja tekniset järjestelmät tunnistetaan, niiden varautumisratkaisut tarkistetaan säännöllisesti ja häiriötilanteita koskevat yhteystiedot pidetään ajan tasalla.	Kaupunkiympäristöjohtaja, Kehitysinsinööri
Taloudellinen riski	Kiinteistöomaisuuden kunnon heikkeneminen, korjausvelan kasvu tai ennakoimattomat korjaustarpeet puutteellisen kunto-, kustannus- tai elinkaaritiedon vuoksi.	**Todennäköisyys: 2** **Merkittävyys: 1**	Kiinteistöjen kunto- ja elinkaaritiedot pidetään ajan tasalla. Korjaustarpeet priorisoidaan teknisen kunnon, palvelutarpeen, turvallisuuden ja taloudellisten vaikutusten perusteella. Kiinteistökohtaiset pitkän aikavälin suunnitelmat, investointiohjelma ja kunnossapidon toteutuminen käsitellään säännöllisesti tilaajan ja palveluntuottajan kesken.	Kehitysinsinööri

Vesilaitos taseyksikkö

Vastuuhenkilö: Kuntatekniikkapäällikkö

Sitova taso Vesilaitos tilikauden yli- ja alijäämä

Vesilaitos Selite	TP 2025	TA+Muut. 2026	TAE 2027	Ero%	TS 2028	TS 2029
Liikevaihto	**5 085 961**	**5 282 000**	**5 389 300**	**2,03**	**5 539 300**	**5 539 300**
Liiketoiminnan muut tuotot	23 000	0	0		0	0
Materiaalit ja palvelut	-2 599 273	-2 551 500	-2 512 300	-1,54	-2 562 300	-2 562 300
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-91 543	-20 000	-21 100	5,50	-21 100	-21 100
Palvelujen ostot	-2 507 730	-2 531 500	-2 491 200	-1,59	-2 541 200	-2 541 200
Poistot ja arvonalentumiset	-1 978 089	-1 982 400	-1 945 000	-1,89	-1 961 400	-1 990 500
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 978 089	-1 982 400	-1 945 000	-1,89	-1 961 400	-1 990 500
Liiketoiminnan muut kulut	-63 761	-27 000	-20 000	-25,93	-20 000	-20 000
Liikeylijäämä (-alijäämä) yhteensä	**467 875**	**721 100**	**912 000**	**26,47**	**995 600**	**966 500**
Rahoitustuotot ja -kulut		-1 216 200	-1 186 400	-2,45	-1 381 900	-1 391 200
Muut rahoitustuotot	4 266	0	0		0	0
Muut rahoituskulut	26	0	0		0	0
Muille maksetut korkokulut	- 492 825	- 566 200	- 536 400	-5,26	- 731 900	- 741 200
Korvaus peruspääomasta	- 608 756	- 650 000	- 650 000	0,00	- 650 000	- 650 000
Ylijäämä(alijäämä) ennen satun. eriä	**- 629 413**	**- 495 100**	**- 274 400**	**-44,58**	**- 386 300**	**- 424 700**
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	**- 629 413**	**- 495 100**	**- 274 400**	**-44,58**	**- 386 300**	**- 424 700**

Vesilaitos hankkii vesihuollon operointipalvelutLahti Aqua Oy:ltä. Yhtiö vastaa konsessiosopimuksessa sovitussa laajuudessa vesihuoltopalvelujen operoinnista, kunnossapidosta ja korjauksista sekä uusien investointien suunnittelusta ja rakennuttamisesta konsessiosopimuksen ja pitkän tähtäimen suunnitelman (PTS) mukaisesti. Yhtiö toteuttaa sille asetettujen toiminnallisten tavoitteiden edellyttämät käytännön toimenpiteet sopimusvastuunsa mukaisesti.

Lahti Aqua Oy raportoi kaupunkiympäristön palvelualueelle neljännesvuosittain Vesilaitoksen taloudesta, palvelutasosta, toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta ja investointien etenemisestä.

Vesilaitoksen ja Lahti Aqua Oy operatiivista yhteistyötä tukevat kaupungin sisäinen Vesilaitoksen taustaryhmä sekä osapuolten yhteinen yhteistyöryhmä. Ryhmät toimivat asiantuntija- ja valmisteluryhminä, joilla ei ole itsenäistä päätösvaltaa. Ne tukevat konsessiosopimuksen toimeenpanoa, seurantaa, kehittämistä ja raportointia.

Kaupunginhallitus vastaa kaupungin vesihuoltoa ja vesihuolto-omaisuutta koskevista strategisista linjauksista toimivaltansa mukaisesti.

Kaupunkiympäristölautakunta vastaa Vesilaitoksen talous- ja tilaajaohjauksesta sekä konsessiosopimuksen seurannasta osana palvelualueen talousarviota, käyttösuunnitelmaa ja raportointia.

Kaupunkiympäristön palvelualue vastaa Vesilaitoksen puolesta Lahti Aqua Oy:ltä hankittavien palvelujen määrittelystä, tilaamisesta ja sopimusohjauksesta sekä konsessiosopimuksen toteutumisen seurannasta.

Kuntatekniikkapäällikkö vastaa operatiivisesta tilaajaohjauksesta, sopimusseurannasta sekä kaupungin ja Lahti Aqua Oy yhteistyön koordinoinnista.

Vesilaitoksen toimintaa ja tavoitteiden toteuttamista ohjaavat valtuuston hyväksymät sitovat tavoitteet ja talousarvio, kaupunkiympäristölautakunnan hyväksymä käyttösuunnitelma, konsessiosopimus ja PTS. Tässä asiakirjassa konsessiosopimuksella tarkoitetaan kaupungin ja Lahti Aqua Oy:n välistä vesihuollon operointia koskevaa konsessiosopimusta.

Investoinnit

JULKINEN KÄYTTÖOMAISUUS VESILAITOS	TAE 2027	TS 2028	TS 2029	TS 2030	TS 2031
Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-1 570 000	-3 530 000	-2 350 000	-3 500 000	-4 440 000
Netto	**-1 570 000**	**-3 530 000**	**-2 350 000**	**-3 500 000**	**-4 440 000**

Rahoituslaskelma

Vesilaitos	TP 2025	TA+MUUT. 2026	TAE 2027	TS 2028	TS 2029
Liikeylijäämä (alijäämä)	467 875	721 100	912 000	995 600	966 500
Poistot ja arvonalentumiset	1 978 089	1 982 400	1 945 000	1 961 400	1 990 500
Rahoitustuotot ja -kulut	-1 097 288	-1 216 200	-1 186 400	-1 381 900	-1 391 200
Toiminnan rahavirta	**1 348 676**	**1 487 300**	**1 670 600**	**1 575 100**	**1 565 800**
Investointimenot	-2 290 810	-1 310 000	-1 570 000	-3 530 000	-2 350 000
Rahoitusosuudet investointimenoihin	55 917	0	0	0	0
Investointien rahavirta	**-2 234 893**	**-1 310 000**	**-1 570 000**	**-3 530 000**	**-2 350 000**
Toiminnan ja investointien rahavirta	**- 886 217**	**177 300**	**100 600**	**-1 954 900**	**- 784 200**
Pitkäaikaisten lainojen lisäys muilta	2 700 000	2 200 000	2 100 000	4 100 000	3 100 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys muilta	-1 789 472	-2 059 500	-2 193 500	-2 512 500	-2 530 500
Vaihto-omaisuuden muutos	6 000	0	0	0	0
Saamisten muutos muilta	306 961	0	0	0	0
Korottomien velkojen muutos kunnalta/ky:ltä	- 518 437	0	-7 100	367 400	214 700
Korottomien velkojen muutos muilta	181 164	0	0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	**-24 311**	**0**	**-7 100**	**367 400**	**214 700**
Rahoituksen rahavirta	**886 217**	**140 500**	**- 100 600**	**1 954 900**	**784 200**
Rahavarojen muutos	**0**	**317 800**	**0**	**0**	**0**

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Palvelualueen tavoite 2027
Edistämme hyvinvointia	
Kestävä, turvallinen ja sujuva arki kaikille	Vesihuoltopalvelut tuotetaan toimintavarmasti, laadukkaasti ja taloudellisesti kestävästi. Konsessiosopimuksen mukaiset palvelutasotavoitteet saavutetaan.
Vahvistamme kaupunkiyhteisöä	
Ennakoiva, rohkea, tietoon perustuva päätöksenteko ja johtaminen	Vesihuolto-omaisuuden hallinta ja investointien priorisointi perustuvat ajantasaiseen omaisuus-, kunto-, kustannus- ja elinkaaritietoon. Kunnan vesihuoltosuunnitelma ja Vesilaitoksen omaisuudenhallintasuunnitelma valmistuvat yhteensovitettuina 31.12.2027 mennessä. Valmistellaan suunnitelma talouden tasapainotuksen jatkamisesta.

Tunnusluvut

Tunnusluku	Toteutuma 2025	Ennuste 2026	Tavoite 2027
Jätevesiviemärin vuotovesi (%)	47,7 %	46 %	45 %
Vesijohtoverkoston vuotovesi (%)	14 %	13 %	12 %
Vesi- ja viemäriverkoston kuvantamista jatketaan (km)	5 km	7 km	8 km

Riskienhallinta

Riski-luokka	Tunnistettu riski	Riskiarvo	Hallintakeino	Vastuu
Toiminnallinen riski	Vesihuollon operointi tai konsessiosopimuksen mukainen palvelutaso, raportointi ja vastuunjako eivät toteudu sovitusti, mikä voi vaarantaa vesihuollon toimintavarmuuden, aiheuttaa kustannuksia tai johtaa epäselvyyksiin tilaajan ja operoijan vastuista.	**Todennäköisyys: 2** **Merkittävyys: 1**	Konsessiosopimuksen toteutumista, palvelutasoa, taloutta ja toimintavarmuutta seurataan sovituilla mittareilla ja säännöllisellä raportoinnilla. Poikkeamat dokumentoidaan ja niille sovitaan korjaavat toimenpiteet, vastuuhenkilöt ja määräajat. Tilaaja- ja omistajaohjausta toteutetaan säännöllisessä yhteistyössä Lahti Aqua Oy:n kanssa.	Kunta-tekniik-kapääl-likkö
Toiminnallinen riski	Kunnan lakisääteisten vesihuoltotehtävien, viranomaispäätösten ja operoijalle kuuluvien sopimusperusteisten tehtävien vastuunjako jää epäselväksi tai tehtäviä ei hoideta oikea-aikaisesti. Tämä voi johtaa päätösten viivästymiseen, oikeusturvaongelmiin, valituksiin tai vahingonkorvaus- ja muihin vastuukysymyksiin.	**Todennäköisyys: 2** **Merkittävyys: 1**	Kunnan lakisääteiset tehtävät, viranomaistehtävät ja operoijan sopimusperusteiset tehtävät määritellään vastuumatriisissa. Valmistelu, päätöksenteko ja sopimusohjaus dokumentoidaan. Kunnan vesihuoltosuunnitelma ja vesihuoltolaitoksen omaisuudenhallintasuunnitelma laaditaan yhteensovitettuina viimeistään 31.12.2027. Suunnitelmien valmistelu-, käsittely- ja hyväksymisvastuut toteutetaan lainsäädännön, kaupungin hallintosäännön ja konsessiosopimuksen mukaisesti.	Kunta-tekniik-kapääl-likkö
Toiminnallinen riski	Hankintojen ja investointien aikataulun viivästyminen vesihuollon investoinneissa, jolla voi olla taloudellisia ja toiminnallisia vaikutuksia.	**Todennäköisyys: 2** **Merkittävyys: 2**	Vesihuollon investoinnit perustuvat käytettävissä olevaan omaisuus-, kunto- ja kustannustietoon sekä monivuotiseen investointiohjelmaan. Omaisuudenhallintasuunnitelman valmistumisen jälkeen investointiohjelma yhteensovitetaan sen kanssa. Tilaajan ja operoijan valmistelu-, hankinta-, päätös- ja aikatauluvastuut määritellään. Investointien ja hankintojen toteutumista seurataan säännöllisesti, ja poikkeamiin sekä talousarviomuutoksiin reagoidaan viivytyksettä.	Kunta-tekniik-kapääl-likkö

Riski-luokka	Tunnistettu riski	Riskiarvo	Hallintakeino	Vastuu
Vahinko-riski	Sähkökatko, laitevika, putkirikko, automaatio- tai tietojärjestelmähäiriö, raakaveden tai talousveden laatuhäiriö taikka muu äkillinen toimintahäiriö vaarantaa vedenjakelun, veden laadun tai jätevesien johtamisen ja käsittelyn.	**Todennäköisyys: 2** **Merkittävyys: 1**	Operoijan varautumis- ja häiriötilannesuunnitelmat, varavoima, vaihtoehtoinen vedenjakelu, päivystys- ja ilmoitusmenettelyt sekä kaupungin ja operoijan johtamis- ja viestintävastuut pidetään ajan tasalla. Varautumisen toimivuutta seurataan ja harjoitellaan säännöllisesti.	Kunta-tekniik-kapääl-likkö
Taloudel-linen riski	Vesihuolto-omaisuuden kunnon heikkeneminen, korjausvelan kasvu tai investointien ja rahoituksen riittämättömyys puutteellisen omaisuus-, kunto-, kustannus- tai elinkaaritiedon vuoksi. Riski voi heikentää toimintavarmuutta ja johtaa hallitsemattomaan kustannus- tai maksupaineeseen.	**Todennäköisyys: 2** **Merkittävyys: 1**	Vesihuolto-omaisuuden tiedot, kuntoarviot ja elinkaaritiedot pidetään ajan tasalla. Omaisuudenhallintasuunnitelmassa määritetään saneeraus- ja investointitarpeet, niiden priorisointi sekä pitkän aikavälin rahoitus. Investointiohjelmaa, korjausvelan kehitystä ja maksutulojen riittävyyttä seurataan vuosittain tilaajan ja operoijan kesken.	Kunta-tekniik-kapääl-likkö, Kaupun-kiympä-ristöjoh-taja

Heinola

Ympäristölautakunta

Vastuuhenkilö: kaupunkiympäristöjohtaja

Ympäristölautakunta Selite	TP 2025	TA+Muut. 2026	TAE 2027	Ero%	TS 2028	TS 2029
TOIMINTATUOTOT						
Myyntituotot	179 182	165 000	**401 000**	143,0 %	391 200	393 200
Maksutuotot	514 388	375 000	**400 000**	6,7 %	400 000	400 000
Tuet ja avustukset	24 087	0	**0**		0	0
Muut toimintatuotot	0	1 000	**0**	- 100,0 %	0	0
Toimintatuotot	**717 657**	**541 000**	**801 000**	**48,1 %**	**791 200**	**793 200**
Valmistus omaan käyttöön	2 150	10 000	5 000	-50,0 %	5 000	5 000
TOIMINTAKULUT						
Henkilöstökulut	- 872 355	- 904 500	**- 946 700**	4,7 %	- 973 600	-1 000 700
Palvelujen ostot	- 527 835	- 582 400	**- 659 000**	13,2 %	- 610 700	- 599 700
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 440	-9 900	**-9 200**	-7,1 %	-9 200	-9 200
Avustukset	0	- 500	**- 500**	0,0 %	- 500	- 500
Muut toimintakulut	-48 214	-54 200	**-64 800**	19,6 %	-67 100	-65 800
Toimintakulut	**-1 451 843**	**-1 551 500**	**-1 680 200**	**8,3 %**	**-1 661 100**	**-1 675 900**
Toimintakate	**- 732 037**	**-1 000 500**	**- 874 200**	**-12,6 %**	**- 864 900**	**- 877 700**

Sitova taso: Rakennusvalvonta, toimintakate

Rakennusvalvonta Selite	TP 2025	TA+Muut. 2026	TAE 2027	Ero%	TS 2028	TS 2029
Toimintatuotot	511 557	350 500	510 000	45,5 %	513 000	513 500
Valmistus omaan käyttöön	2 150	10 000	5 000	-50,0 %	5 000	5 000
Toimintakulut	- 575 743	- 597 200	- 659 500	10,4 %	- 674 100	- 676 700
Toimintakate	**-62 035**	**- 236 700**	**- 144 500**	**-39,0 %**	**- 156 100**	**- 158 200**

Sitova taso: Ympäristönsuojelu, toimintakate

Ympäristönsuojelu Selite	TP 2025	TA+Muut. 2026	TAE 2027	Ero%	TS 2028	TS 2029
Toimintatuotot	206 100	190 500	291 000	52,8 %	278 200	279 700
Toimintakulut	- 845 591	- 954 300	-1 020 700	7,0 %	- 987 000	- 999 200
Toimintakate	**- 639 491**	**- 763 800**	**- 729 700**	**-4,5 %**	**- 708 800**	**- 719 500**

Toiminnan kuvaus

Lupa- ja valvonta -vastuualue vastaa rakennusvalvonnan palvelujen järjestämisestä ja tuottamisesta Heinolassa ja Hartolassa sekä ympäristönsuojelun palvelujen järjestämisestä ja tuottamisesta Heinolassa, Hartolassa ja Sysmässä. Lisäksi vastuualue tuottaa ympäristönsuojelun palvelut Iitille, jolla on oma luottamushenkilöhallinto ympäristönsuojeluasioissa. Ympäristölautakunnan alainen lupa- ja valvontatoiminta toteuttaa kaupunginvaltuuston asettamia strategisia päämääriä viranomaistehtävien luonteeseen soveltuvalla tavalla.

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Lupa- ja valvontavastuualueen tavoitteiden toteuttaminen ja työn tehostaminen edellyttää sähköisten palvelujen jatkuvaa kehittämistä asiakasystävällisemmiksi sekä niiden käyttöönottoa koko vastuualueella. Tähän liittyy myös digitiekartan toteuttaminen ja kehittäminen.

Palvelualueen luottamushenkilöhallinnosta vastaavat kaupunkiympäristölautakunta, seudullinen ympäristölautakunta (Heinola, Hartola ja Sysmä) sekä sen rakennusvalvontajaosto (Heinola ja Hartola).

Toiminnan painopistealueet

Valtuuston hyväksymän talousarvion mukaan vastuualueen käyttösuunnitelmien sitovuustasona on palvelualueen tulojen ja menojen netto.

Tasapuoliset ja sujuvat lupakäsittelyt.

Sähköistenpalveluiden helppo- ja tietoturvallinen käyttö.

Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen tavoite	Palvelualueen tavoite 2027
Edistämme hyvinvointia	
Kestävä, turvallinen ja sujuva arki kaikille	**Asiakaskokemus:** Asiakaskokemus säilyy vähintään vuoden 2026 tasolla. Palvelualueiden yhteistyötä ja osaamisen jakamista vahvistetaan johtoryhmätyössä. **HINKU ja JETS:** HINKU- ja JETS-seurantatiedot käsitellään vähintään kerran vuodessa ja niitä hyödynnetään strategisten työryhmien kehittämistoimissa.
Kulttuurin, liikunnan ja ulkoilun ilon mahdollistaminen kaikenikäisille	**Esteettömyys:** Esteettömyyden kehittämiskohteet priorisoidaan ja sovitut parannukset toteutetaan vuoden 2027 aikana.
Parhaan oppimis- ja kasvupolun tarjoaminen	**Korkeakouluyhteistyö ja osaaminen:** Lisätään opinnäytetyö- ja harjoittelumahdollisuuksia sekä tuetaan henkilöstön jatkokoulutusta työnantajan ohjeistuksen mukaisesti.
Uudistamme työelämää ja asumista	
Muuttovoiton vahvistaminen ja kansainvälistymisen edistäminen	**Asumisen houkuttelevuus:** Uusien asuin- ja loma-asuntoalueiden maankäyttöselvityksiä ja kaavoitusta edistetään vuoden 2027 aikana muuttovoiman tukemiseksi.
Monipuoliset asumisenvaihtoehdot veto- ja pitovoimatekijänä	**Lupamenettelyt:** Lupamenettelyjen sujuvuutta ja ennakoitavuutta parannetaan sekä edistetään olemassa olevien rakennusten käyttötarkoitusten muutoksia rakentamislain mahdollistamissa rajoissa.
Vahvistamme kaupunkiyhteisöä	
Ennakoiva, rohkea, tietoon perustuva päätöksenteko ja johtaminen	**Lupaprosessit ja ennakointi:** Lupaprosessit toteutetaan sujuvasti, yhdenmukaisesti ja tasapuolisesti. Toimintaympäristön muutokset huomioidaan ja ennakkoneuvotteluja hyödynnetään rakentamisen ja ympäristölupien ohjauksessa.
Osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen	**Palvelualueyhteistyö:** Palvelualueiden välistä yhteistyötä vahvistetaan ja asiantuntijatukea lisätään vuonna 2027.
Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö	**Työhyvinvointi ja johtaminen:** Työhyvinvointikyselyn tuloksia parannetaan ja esihenkilötyötä kehitetään vuoden 2027 aikana.

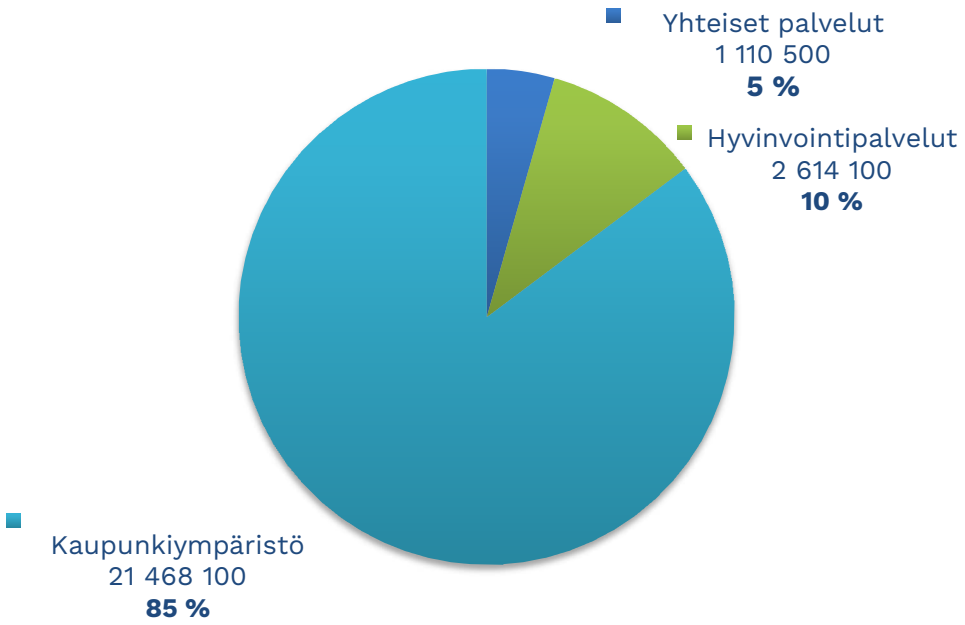
Tunnusluvut

Tunnusluku	Toteutuma 2025	Ennuste 2026	Tavoite 2027
Rakennuslupien käsittelyaika (siitä, kun piirustukset kunnossa)	25 päivää	30 päivää	30 päivää
Ympäristönsuojelun lupien, ilmoitusten ja rekisteröityjen laitosten lukumäärä valvontaohjelmassa	224 kpl, (Laskutapa muuttunut. ei verrannollinen entisiin, kattaa koko toiminta-alueen))	224 kpl	225
Ympäristönsuojelun valvontaohjelman toteuma	83 %	80 %	80 %

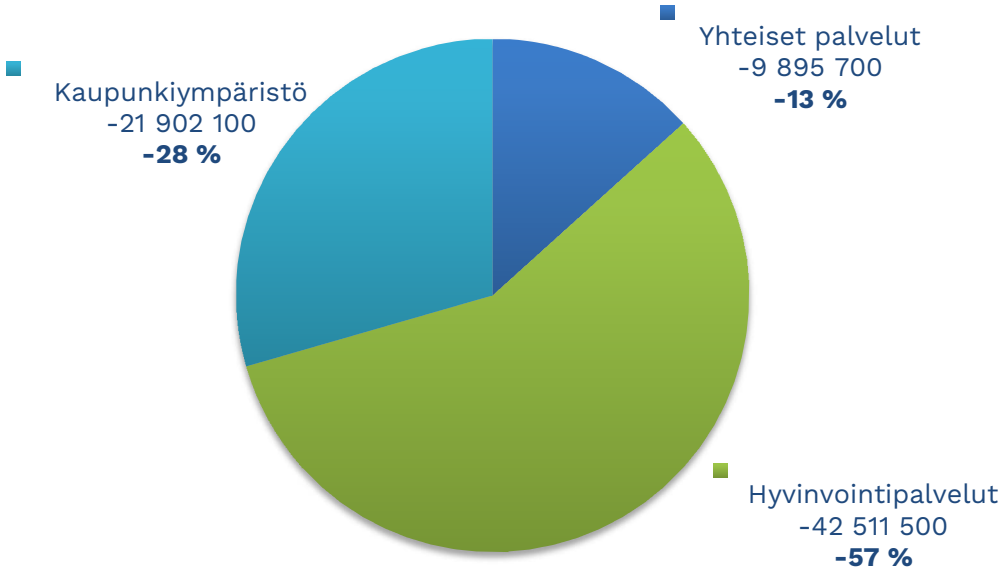
Riskiluokka	Tunnistettu riski	Riskiarvo	Hallintakeino	Vastuu
Toiminnallinen riski	Henkilöstöriskit: saatavuus, jaksaminen, osaaminen ym.	**Todennäköisyys: 1** **Merkittävyys: 1**	Työmäärän seuraaminen, osaavan työvoiman saatavuus/pysyvyys, palkkatasoarvon edistäminen. Korkeakouluyhteistyö: harjoittelijoita ja opinnäytetöitä	Johtava rakennustarkastaja, Ympäristöpäällikkö
Toiminnallinen riski	Oikeusvarmuus: Oikeusturva- ja prosessiriski (valitukset, päätösten kumoutuminen tai käsittelyaikojen venyminen).	**Todennäköisyys: 2** **Merkittävyys: 1**	Huolellinen lupavalmistelu, ennakoiva neuvonta, päätösten perusteleminen ja dokumentointi sekä sisäinen luparatkaisujen keskinäisarviointi.	Johtava rakennustarkastaja, Ympäristöpäällikkö
Toiminnallinen riski	Tietoturva- ja tiedonhallintariski (järjestelmät, sähköiset palvelut ja arkistointi)	**Todennäköisyys: 2** **Merkittävyys: 2**	Järjestelmällinen perehdyttäminen ja koulutus, huolellisuus sekä tietoturvakäytäntöjen esilläpito.	Johtava rakennustarkastaja, Ympäristöpäällikkö
Vahinkoriski	Vahinkoriskit: fyysinen turvallisuus (esim. rakennuksen sortuminen, pintavesien käsittely, ympäristövahinko)	**Todennäköisyys: 3** **Merkittävyys: 2**	Valtakunnallisten ja alueellisten ohjekirjeiden oikea käsittely (ohjeet + dokumentointi).	Johtava rakennustarkastaja, Ympäristöpäällikkö
Toiminnallinen riski	Henkilöriski: työturvallisuus työmailla valvontatehtävissä	**Todennäköisyys: 3** **Merkittävyys: 2**	Työturvallisuusohjeiden noudattaminen, perehdytys, asianmukainen suojavarustus, työmaakohtainen riskien arviointi sekä turvallisten työskentelytapojen varmistaminen.	Johtava rakennustarkastaja, Ympäristöpäällikkö

Vuoden 2027 määrärahojen ja tuloarvioiden yhteenveto

Toimintatuotot palvelualueittain

Toimintakulut palvelualueittain

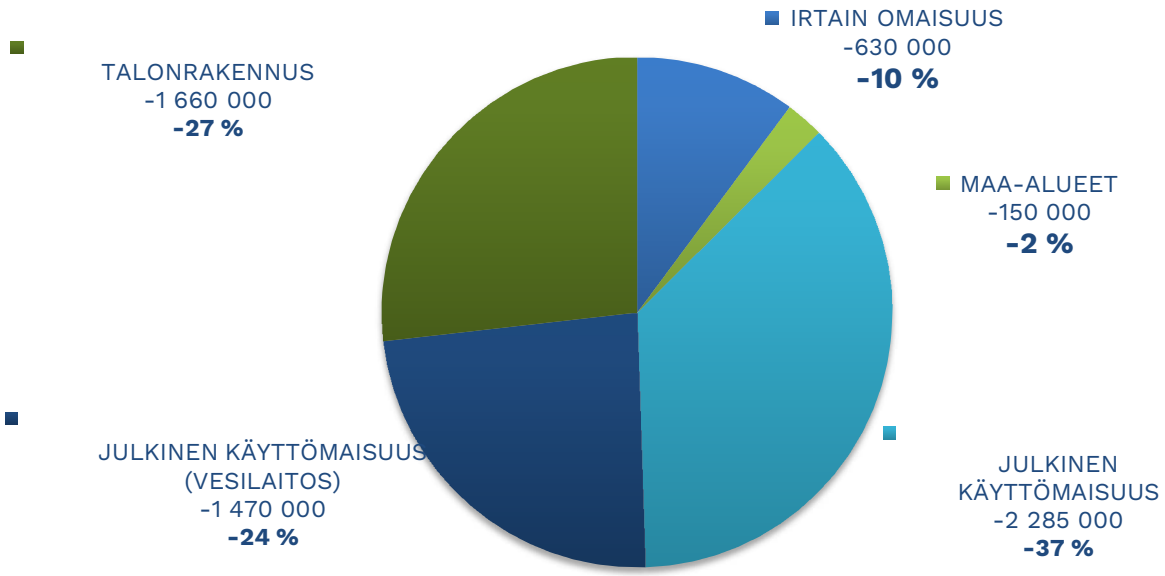

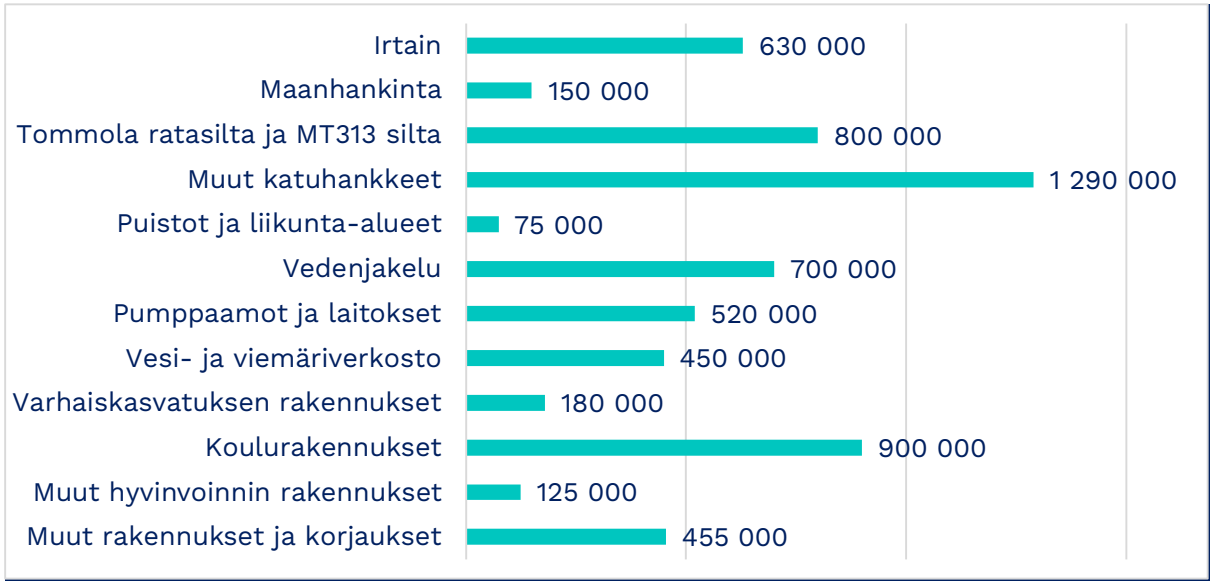
Talousarvion sitovien määrärahojen ja tuloarvioiden yhteenveto	Sitovuus	Talousarvio 2027 1000 euroa
KÄYTTÖTALOUSOSA		
Yhteiset palvelut palvelualue	toimintakate/netto	-8 785
Hyvinvoinnin palvelualue		
Hyvinvoinnin edistämisen lautakunta	toimintakate/netto	-12 687
Kasvatus- ja opetuslautakunta	toimintakate/netto	-27 210
Kaupunkiympäristön palvelualue		
Kaupunkiympäristön hallinto, kuntatekniikka, ruoka- ja siivouspalvelut yhteensä	toimintakate/netto	-4 633
Vesilaitos	tilikauden yli-/alijäämä	2 858
Tilakeskus	tilikauden yli-/alijäämä	2 221
Rakennusvalvonta	toimintakate/netto	-150
Ympäristönsuojelu	toimintakate/netto	-730
TULOSLASKELMAOSA		
Verotulot	arvio	43 026
Valtionosuudet	arvio	7 685
Rahoitustuotot- ja kulut	netto	3 773
Poistot ja arvonalentumiset	arvio	-7 656
INVESTOINTIOSA		
Irtain omaisuus palvelualueittain ja taseyksiköittäin		
Yhteiset palvelut palvelualue	netto	-560
Hyvinvoinnin palvelualue	netto	-20
Kaupunkiympäristön palvelualue	netto	-50
Julkinen käyttöomaisuus / Kadunrakennus	netto	-2 185
Julkinen käyttöomaisuus / Vesilaitos	netto	-1 570
Talonrakennusinvestoinnit / Tilakeskus	netto	-1 660
Osakkeet ja osuudet	netto	0
Maa-alueiden osto ja myynti	netto	-150
RAHOITUSOSA		
Antolainat	netto	-400
Lainanotto ja lyhennykset	arvio	4 223

4. Investointiosa

Vuoden 2027 talousarvion investointien jakauma on esitetty alla olevassa kuvassa.

Investointien jakauma lajeittain

Investoinnit sitovuustasoittain

Irtain omaisuus

YHTEISET PALVELUT IRTAIN OMAISUUS	TAE 2027	TS 2028	TS 2029	TS 2030	TS 2031
Menot	-560 000	-320 000	-100 000	-100 000	-100 000
Netto	-560 000	-320 000	-100 000	-100 000	-100 000

HYVINVOINTIPALVELUT IRTAIN OMAISUUS	TAE 2027	TS 2028	TS 2029	TS 2030	TS 2031
Menot	-20 000	-20 000	-210 000	-300 000	
Netto	-20 000	-20 000	-210 000	-300 000	0

KAUPUNKIYMPÄRISTÖ IRTAIN OMAISUUS	TAE 2027	TS 2028	TS 2029	TS 2030	TS 2031
Menot	-50 000	-50 000	-70 000	-50 000	-50 000
Netto	-50 000	-50 000	-70 000	-50 000	-50 000

IRTAIN OMAISUUS YHTEENSÄ	TAE 2027	TS 2028	TS 2029	TS 2030	TS 2031
Menot	-630 000	-390 000	-380 000	-450 000	-150 000
Netto	-630 000	-390 000	-380 000	-450 000	-150 000

Julkinen käyttöomaisuus

JULKINEN KÄYTTÖOMAISUUS KADUNRAKENNUS	TAE 2027	TS 2028	TS 2029	TS 2030	TS 2031
Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-2 185 000	-1 830 000	-1 880 000	-2 330 000	-2 720 000
Netto	-2 185 000	-1 830 000	-1 880 000	-2 330 000	-2 720 000

JULKINEN KÄYTTÖOMAISUUS VESILAITOS	TAE 2027	TS 2028	TS 2029	TS 2030	TS 2031
Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-1 570 000	-3 530 000	-2 350 000	-3 500 000	-4 440 000
Netto	-1 570 000	-3 530 000	-2 350 000	-3 500 000	-4 440 000

JULKINEN KÄYTTÖOMAISUUS YHTEENSÄ	TAE 2027	TS 2028	TS 2029	TS 2030	TS 2031
Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-3 755 000	-5 360 000	-4 230 000	-5 830 000	-7 160 000
Netto	-3 755 000	-5 360 000	-4 230 000	-5 830 000	-7 160 000

Maaomaisuus

MAA-ALUEIDEN OSTO- JA MYYNTI	TAE 2027	TS 2028	TS 2029	TS 2030	TS 2031
Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-150 000	-150 000	-150 000	-150 000	-150 000
Netto	-150 000	-150 000	-150 000	-150 000	-150 000

Talonrakennus

TALONRAKENNUS	TAE 2027	TS 2028	TS 2029	TS 2030	TS 2031
Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-1 660 000	-1 705 000	-1 631 000	-5 305 000	-6 755 000
Netto	-1 660 000	-1 705 000	-1 631 000	-5 305 000	-6 755 000

Investoinnit yhteensä

YHTEENSÄ	TAE 2027	TS 2028	TS 2029	TS 2030	TS 2031
TULOT					
MENOT	-6 195 000	-7 605 000	-6 391 000	-11 735 000	-14 215 000
NETTO	-6 195 000	-7 605 000	-6 391 000	-11 735 000	-14 215 000

5. Tuloslaskelmaosa

	TP 2025	TA+MUUT. 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Toimintatuotot					
Myyntituotot	11 695 543	11 421 700	11 794 000	11 870 000	11 945 100
Maksutuotot	1 580 350	1 868 500	1 403 000	1 392 500	1 395 500
Tuet ja avustukset	1 786 836	1 150 900	1 396 700	1 108 200	1 123 200
Muut toimintatuotot	11 505 841	11 296 900	10 599 000	10 665 500	10 933 500
Toimintatuotot	26 568 569	25 738 000	25 192 700	25 036 200	25 397 300
Valmistus omaan käyttöön	71 965	110 000	35 000	35 000	35 000
Valmistus omaan käyttöön	71 965	110 000	35 000	35 000	35 000
Toimintakulut					
Henkilöstökulut	-30 929 337	-32 164 800	-32 936 500	-33 246 800	-34 180 200
Palkat ja palkkiot	-25 038 308	-25 824 900	-26 581 000	-26 835 000	-27 609 900
Henkilösivukulut	-5 891 029	-6 339 900	-6 355 500	-6 411 800	-6 570 300
Eläkekulut	-5 112 708	-5 410 000	-5 462 800	-5 507 000	-5 640 400
Muut henkilösivukulut	-778 321	-929 900	-892 700	-904 800	-929 900
Palvelujen ostot	-21 770 849	-21 977 700	-21 555 100	-21 405 100	-21 372 300
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 998 229	-4 241 100	-4 125 700	-4 200 600	-4 218 100
Avustukset	-3 791 728	-3 984 200	-4 161 000	-4 121 000	-4 071 000
Muut toimintakulut	-8 577 152	-10 611 900	-11 531 000	-11 678 500	-11 846 700
Toimintakulut	-69 067 296	-72 979 700	-74 309 300	-74 652 000	-75 688 300
Toimintakate	**-42 426 761**	**-47 131 700**	**-49 081 600**	**-49 580 800**	**-50 256 000**
Verotulot	42 471 700	42 300 000	43 025 700	44 025 700	44 625 700
Valtionosuudet	10 185 069	8 336 000	7 685 000	9 836 000	10 536 000
Rahoitustuotot ja -kulut					
Korkotuotot	118 655	135 000	132 000	132 000	132 000
Muut rahoitustuotot	10 482 794	6 115 000	7 060 000	7 430 000	7 430 000
Korkokulut	-1 995 004	-2 451 900	-2 769 400	-3 051 900	-3 196 500
Muut rahoituskulut	-2 193 926	-1 450 000	-650 000	-650 000	-650 000
Rahoitustuotot ja -kulut	6 412 518	2 348 100	3 772 600	3 860 100	3 715 500
Vuosikate	**16 642 526**	**5 852 400**	**5 401 700**	**8 141 000**	**8 621 200**
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot	-8 587 376	-8 200 800	-7 656 000	-7 705 500	-7 761 500
Arvonalentumiset	-332 148	0	0	0	0
Poistot ja arvonalentumiset	-8 919 525	-8 200 800	-7 656 000	-7 705 500	-7 761 500
Tilikauden tulos	**7 723 001**	**-2 348 400**	**-2 254 300**	**435 500**	**859 700**
Poistoeron muutos	-1 122 744	-1 485 000	627 300	714 300	798 800
Varausten muutos	-4 489 109	2 000 000	0	0	0
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	**2 111 149**	**-1 833 400**	**-1 627 000**	**1 149 800**	**1 658 500**

Tuloslaskelma osoittaa, miten tulorahoitus kattaa kunnan palvelujen tuottamisesta aiheutuvat menot. Tulorahoituksen riittävyyttä arvioidaan toiminta- ja vuosikatteen sekä tilikauden tuloksen avulla.

Toimintakate on toimintatulojen ja -menojen erotus. Se osoittaa, paljonko toimintamenoista jää katettavaksi verotuloilla, käyttötalouden valtionosuuksilla ja rahoitustuloilla.

Vuosikate ilmoittaa, paljonko talousarviovuoden tulorahoituksesta jää investointien ja muiden pitkävaikutteisten menojen kattamiseen. Talouden tasapainoa arvioitaessa vuosikatteen riittävyyttä tulisi verrata poistoihin ja nettoinvestointeihin. Vuoden 2027 talousarvion vuosikate kattaa suunnitelman mukaisista poistoista n. 70,6 %. Nettoinvestoinneista vuosikate kattaa n. 95,4 %.

Tilikauden tulos kertoo tilikauden tulojen ja menojen erotuksen. Vuoden 2027 talousarvion tulos on n. 2,3 miljoonaa euroa alijäämäinen. Tilikauden tulosta voidaan vielä käsitellä rahastojen/tai varausten muutoksilla eli niin sanotuilla tuloksen käsittelyerillä.

Tuloslaskelman viimeinen rivi osoittaa tilikauden yli-/alijäämän, joka vuonna 2027 **on n. 1,6 miljoonaa euroa alijäämäinen.**

Verotulot ja valtionosuudet

VERORAHOITUS	TP 2025	TA+MUUT. 2026	TAE 2027	MUUTOS 2026/2027	Ero%	TS 2028	TS 2029
Verotulot	42 471 700	42 300 000	43 025 700	725 700	1,7	44 025 700	44 625 700
Kunnan tulovero	29 712 172	30 800 000	31 300 000	500 000	1,6	32 200 000	32 800 000
Kiinteistövero	8 534 484	8 500 000	8 825 700	325 700	3,8	8 825 700	8 825 700
Yhteisövero	4 225 044	3 000 000	2 900 000	-100 000	-3,3	3 000 000	3 000 000
Valtionosuudet	10 185 069	8 336 000	7 685 000	-651 000	-7,8	9 836 000	10 536 000
YHTEENSÄ	**52 656 769**	**50 636 000**	**50 710 700**	**74 700**	**-6**	**53 861 700**	**55 161 700**

Talousarvion verotulokohta koostuu kunnan tuloverosta eli kunnallisverosta, yhteisöverosta sekä kiinteistöverosta.

Kaupungin talousarvio 2027 perustuu valtuuston 5.10.2026 hyväksymiin veroasteisiin. Veroasteet säilyivät aiempien vuosien tasolla.

Kunnallisvero
Kunnallisvero on arvioitu 31,3 milj. euroksi eli kasvua vuoteen 2026 verrattuna 0,5 milj. euroa

Kunnallisveroarvio perustuu Kuntaliiton veroennustekehikkoon, päätettyihin veroasteisiin ja kaupungin oman tilanteen arviointiin, jossa on huomioitu hallituksen talousarvioesityksessä tekemät päätökset sekä tilastokeskuksen uusimmat väestöennusteet.

Kiinteistövero
Kiinteistöveroa arvioidaan kertyvän n. 8,8 milj. euroa. Kiinteistöveroasteet säilyvät vuoden 2025 tasolla.

Kiinteistöveroprosentit ovat:

Yleinen kiinteistöveroprosentti	1,30
Vakituinen asuinrakennus	0,60
Muut asuinrakennukset	1,30
Voimalaitos	3,00
Rakentamaton rakennuspaikka	3,00
Yleishyödyllinen yhteisö	0,60

Yhteisövero
Yhteisöveron on arvioitu olevan 2,9 milj. euroa. Arvio perustuu Kuntaliiton veroennustekehikkoon.

Valtionosuudet
Valtionosuusjärjestelmän tavoitteena on kuntien vastuulla olevien julkisten palvelujen saatavuuden varmistaminen tasaisesti koko maassa siten, että kansalaiset voivat saada tietyn tasoiset peruspalvelut asuinpaikastaan riippumatta. Tämä toteutetaan tasaamalla palvelujen järjestämisen kustannuseroja sekä kuntien välisiä tulopohjaeroja. Rakenteellisesti valtionosuusjärjestelmä koostuu kahdesta osasta:

1. varsinaisesta valtionosuudesta, jolla myös tasataan kuntien kustannus- ja tarve-eroja ja
2. kuntien välisestä tulopohjan tasauksesta.

Kustannuserojen tasauksen laskentaperusteena ovat asukasmäärän ja ikärakenteen lisäksi erilaiset olosuhdetekijät. Toisena valtionosuusjärjestelmän kiinteänä osana kuntien tulopohjaa tasataan kunnan verotulojen perusteella. Järjestelmässä merkittävämpi rooli on kustannuserojen tasauksella, jonka kautta valtion raha ohjataan järjestelmään. Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus puolestaan on kuntien välinen. Järjestelmää täydentää tilapäisissä taloudellisissa vaikeuksissa oleville kunnille myönnettävä harkinnanvarainen valtionosuuden korotus.

Valtionosuusrahoitus on yleiskatteellinen tuloerä, jota ei ole korvamerkitty tiettyjen palvelujen järjestämiseen, vaan rahoituksen saaja päättää itse valtionosuusrahoituksensa tarkoituksenmukaisimmasta käytöstä.

Vuonna 2027 kaupungin valtionosuuksien arvioidaan olevan 7,7 milj. euroa, jossa on laskua edellisvuoteen verrattuna 0,7 milj. euroa. Vähennys aiheutuu pääosin peruspalvelujen valtionosuuksien vähentymisestä. Arvio perustuu Kuntaliiton ja valtiovarainministeriön alustaviin laskelmiin.

Rahoitustulot ja -menot
Rahoitustulot ja -menot sisältävät mm. pitkäaikaisten lainojen korot, verotilitysten korot, antolainojen korot, viivästyskorot, osinkotulot sekä sijoitustuotot. Lainojen korkoja arvioidaan maksettavan v. 2027 yhteensä 2,8 milj. euroa. Rahoituserien netto on yhteensä 3,8 milj. euroa, josta energiasijoitusten nettotuotoksi on arvioitu 6,0 milj. euroa. Muita osinkotuottoja on arvioitu saatavan 0,15 milj. euroa. Sisäinen korvaus vesilaitoksen peruspääomasta on yhteensä 0,65 milj. euroa.

Energiasijoitukset
Heinolan kaupunki myi sähköyhtiönsä Heinolan Energia Oy vuonna 1999. Kauppahinta 51,634 M€ (307 Mmk) on sijoitettu syyskuussa 1999 kaupunginvaltuuston hyväksymiä periaatteita noudattaen pitkällä tähtäyksellä. Tämän vakuudeksi perustettiin pääomaan kuuluva rahasto (Heinolan energiarahasto), johon siirrettiin vuoden 1999 ylijäämäisestä tuloksesta siirtokelpoiset varat. Rahaston sijoitustoiminnan tavoitteena on turvata pääoman reaaliarvon säilyminen sekä tuottaa kaupungille pääomatuloja.

Sijoitustoiminnan periaatteet on hyväksytty valtuustossa 15.5.2023. Sijoitusten tuottotavoitteeksi on asetettu viisi prosenttia ja sijoittamisen aikahorisontti on hyvin pitkä. Energiarahaston sijoitusomaisuus on kahden salkunhoitajan hoidettavana.

Kaupunginhallitus määrittää tarkemmin sijoitustoiminnan allokaatiot erillisessä sijoitussuunnitelmassa. Sijoitusten perusjakauma on: korkosijoitukset 40 %, osakesijoitukset 50 % ja vaihtoehtoiset sijoitukset 10 %.

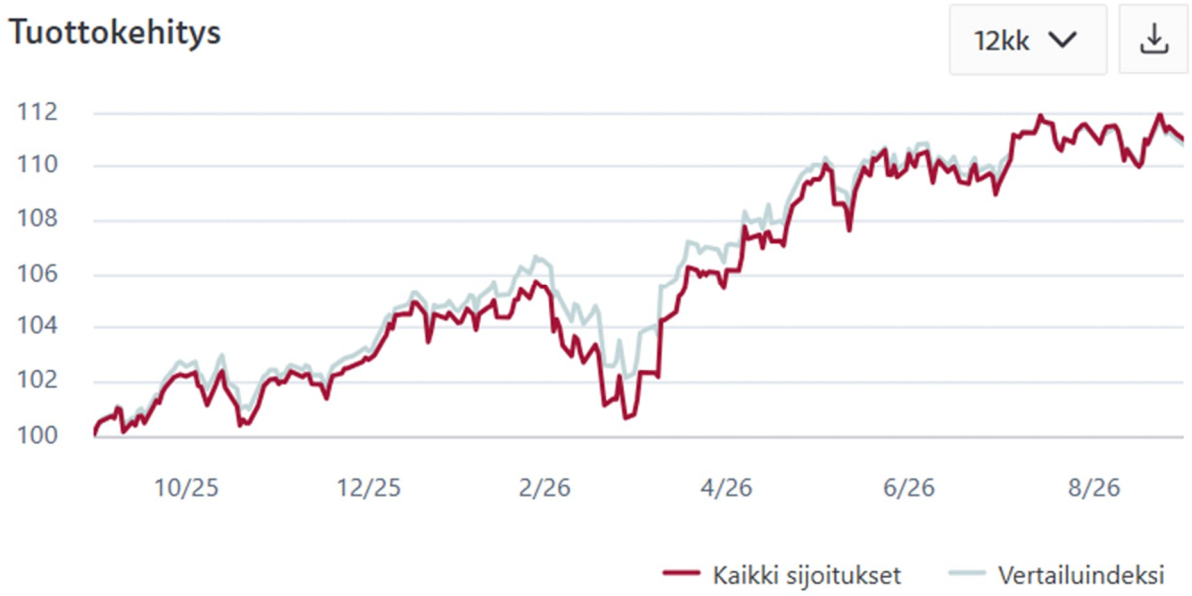
Tuottokehitys

Kaupungin salkun tuottokehitys on ollut keskimäärin 4,5 % vuodessa (tilanne 30.9.2026). Salkun tuotto on 2020 luvulla kuitenkin heilahdellut varsin merkittävästi koronapandemian, geopoliittisten jännitteiden, inflaation ja korkojennousun takia.

Kaupungin salkun arvo laski hieman elokuussa edellisestä kuukaudesta. Salkun markkina-arvon kehitys on kuitenkin ollut vahvaa kuluvana vuonna. Tilinpäätöksessä 2025 salkun arvo oli 127,8 milj. euroa. Syyskuun lopussa salkun markkina-arvo oli 138,0 milj. euroa eli kasvua peräti 10,2 milj. euroa.

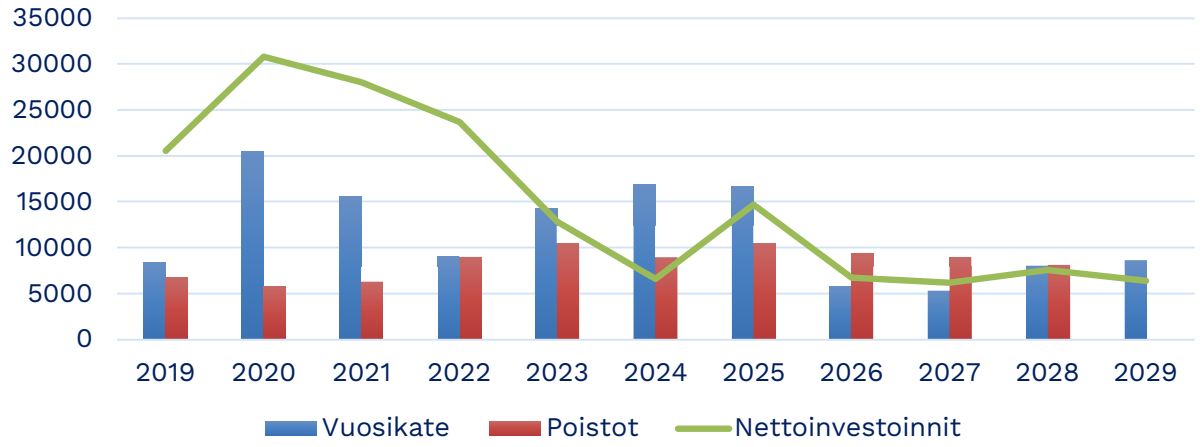
Vuoden 2027 tuotoksin on arvioitu 6,0 milj. euroa, josta 3,0 milj. euroa tullaan tulouttamaan kassaan.

Sijoitustuottoja on kotiutettu vuosina 2001–2008 yhteensä 21,9 M€. Pääoman tuoton kotiutuksia voidaan tulevaisuudessa käyttää investointeihin, lainojen lyhennyksiin tai elinkeinojen kehittämiseen valtuuston erikseen päättämällä tavalla. Vuodesta 2027 alkaen on taloussuunnitelmassa varauduttu pääoman tuoton kotiuttamiseen 3,0 milj. euroa vuodessa

Poistot
Käyttöomaisuuden ja muiden pitkävaikutteisten menojen poistojen sekä arvonalentumisten on arvioitu olevan yhteensä n. 7,7 milj. euroa. Poistot on arvioitu valtuuston hyväksymien poistoperusteiden mukaisesti. Poistosuunnitelma on hyväksytty keväällä 2023 mikä on vaikuttanut investointien poistoihin 1.1.2024 alkaen.

Vuosikate, nettoinvestoinnit ja poistot 2019-2029

Taseyksiköiden vaikutus kaupungin tulokseen

	Heinolan kaupunki	Tilakeskus	Vesilaitos	Yhteensä	Sisäiset erät	Yhteensä
Toimintatuotot						
Myyntituotot	6 704 700		5 089 300	11 794 000		11 794 000
Maksutuotot	1 403 000			1 403 000		1 403 000
Tuet ja avustukset	1 396 700			1 396 700		1 396 700
Muut toimintatuotot	1 790 400	8 508 600	300 000	10 599 000	-8 234 100	2 364 900
Toimintatuotot	11 294 800	8 508 600	5 389 300	25 192 700	-8 234 100	16 958 600
Valmistus omaan käyttöön	35 000			35 000		35 000
Valmistus omaan käyttöön	35 000			35 000		35 000
Toimintakulut						
Henkilöstökulut	-32 936 500			-32 936 500		-32 936 500
Palkat ja palkkiot	-26 581 000			-26 581 000		-26 581 000
Henkilösivukulut	-6 355 500			-6 355 500		-6 355 500
Eläkekulut	-5 462 800			-5 462 800		-5 462 800
Muut henkilösivukulut	-892 700			-892 700		-892 700
Palvelujen ostot	-16 178 900	-2 885 000	-2 491 200	-21 555 100		-21 555 100
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 428 100	-1 676 500	-21 100	-4 125 700		-4 125 700
Avustukset	-4 161 000			-4 161 000		-4 161 000
Muut toimintakulut	-9 784 500	-1 726 500	-20 000	-11 531 000	8 234 100	-3 296 900
Toimintakulut	-65 489 000	-6 288 000	-2 532 300	-74 309 300	8 234 100	-66 075 200
Toimintakate	**-54 159 200**	**2 220 600**	**2 857 000**	**-49 081 600**		**-49 081 600**
Verotulot	43 025 700			43 025 700		43 025 700
Valtionosuudet	7 685 000			7 685 000		7 685 000
Rahoitustuotot ja -kulut						
Korkotuotot	132 000			132 000		132 000
Muut rahoitustuotot	7 060 000			7 060 000		7 060 000
Korkokulut	-2 233 000		-536 400	-2 769 400		-2 769 400
Muut rahoituskulut	0		-650 000	-650 000		-650 000
Rahoitustuotot ja -kulut	4 959 000		-1 186 400	3 772 600		3 772 600
Vuosikate	**1 510 500**	**2 220 600**	**1 670 600**	**5 401 700**		**5 401 700**
Poistot ja arvonalentumiset						
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 977 800	-2 733 200	-1 945 000	-7 656 000		-7 656 000
Arvonalentumiset	0			0		0
Poistot ja arvonalentumiset	-2 977 800	-2 733 200	-1 945 000	-7 656 000		-7 656 000
Tilikauden tulos	**-1 467 300**	**-512 600**	**-274 400**	**-2 254 300**		**-2 254 300**
Poistoeron muutos	75 300	552 000		627 300		627 300
Varausten muutos	0			0		0
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	**-1 392 000**	**39 400**	**-274 400**	**-1 627 000**		**-1 627 000**

6. Rahoitusosa

Rahoituslaskelmalla osoitetaan kuinka paljon kunnan varsinaisen toiminnan ja sen investointien nettokassavirta on ylijäämäinen tai alijäämäinen. Rahoitustoiminnan kassavirralla osoitetaan, miten alijäämäinen nettokassavirta on rahoituksellisesti katettu tai miten ylijäämä on käytetty rahoitusaseman muuttamiseen.

Talousarvion rahoitusosaan siirretään tuloslaskelmasta vuosikate ja investointiosasta investointien määrä ja niiden rahoitusosuudet. Kaupungin rahoituslaskelmaan sisältyy taseyksiköiden (tilakeskus ja vesihuoltolaitos) rahoitustarpeet.

Valtuustoon nähden sitovat tasot:

- Antolainat
- Lainan otto ja lyhennykset

	TP 2025	TA+MUUT. 2026	TA 2027	Ero%	TS 2028	TS 2029
Toiminnan rahavirta						
Vuosikate	16 642 526	5 852 400	5 401 700	-7,7	8 141 000	8 621 200
Tulorahoituksen korjauserät	-621 192	-600 000	-597 000	-0,5	-497 000	-597 000
	16 021 334	**5 252 400**	**4 804 700**	**-8,5**	**7 644 000**	**8 024 200**
Investointien rahavirta						
Investointimenot	-14 829 975	-6 735 000	-6 195 000	-8,0	-7 605 000	-6 391 000
Rahoitusosuudet investointimenoihin	162 787	0	0		0	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1 748 820	600 000	597 000	-0,5	497 000	597 000
	-12 918 368	**-6 135 000**	**-5 598 000**	**-8,8**	**-7 108 000**	**-5 794 000**
Toiminnan ja investointien rahavirta	3 102 966	-882 600	-793 300	-10,1	536 000	2 230 200
Rahoituksen rahavirta						
Antolainauksen muutokset						
Antolainasaamisten lisäys	-110 721	-350 000	-500 000	42,9	-400 000	-400 000
Antolainasaamisten vähennys	232 777	150 000	100 000	-33,3	500 000	400 000
	122 056	**-200 000**	**-400 000**	**100,0**	**100 000**	**0**
Lainakannan muutokset						
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	18 100 000	15 200 000	19 300 000	27,0	16 300 000	14 500 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-15 696 472	-14 996 500	-15 077 200	0,5	-13 944 700	-13 710 700
Lyhytaikaisten lainojen muutos	5 650 889	0	0		0	0
	8 054 417	**203 500**	**4 222 800**	**1 975,1**	**2 355 300**	**789 300**
Muut maksuvalmiuden muutokset						
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	129 928	0	0		0	0
Vaihto-omaisuuden muutos	-325 752	0	0		0	0
Saamisten muutos	-2 608 764	0	-553 500		-1 242 700	-1 482 000
Korottomien velkojen muutos	298 517	0	553 500		1 242 700	1 482 000
	-2 506 072	**0**	**0**		**0**	**0**
Rahoituksen rahavirta	5 670 401	3 500	3 822 800	109 122,9	2 455 300	789 300
Rahavarojen muutos	8 773 366	-879 100	3 029 500	-444,6	2 991 300	3 019 500

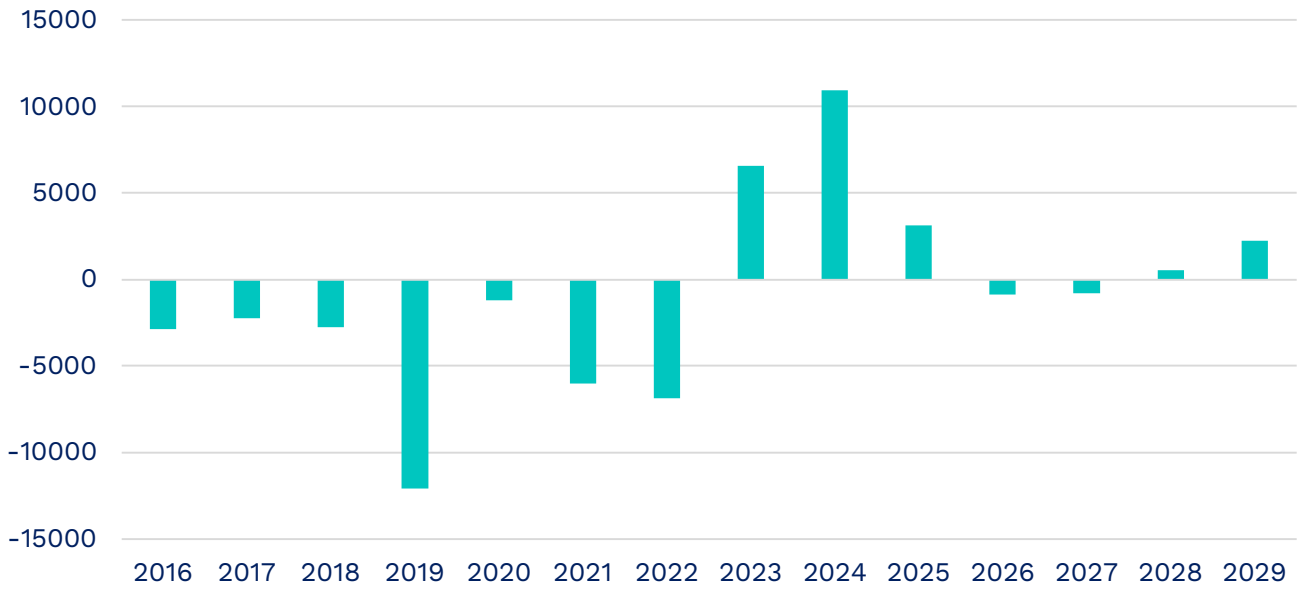
Antolainauksen muutokset
Antolainojen lisäyksissä on talousarviossa varattu 0,5 milj. euroa väliaikaisrahoitusten myöntämiseen. Kaupunki voi myöntää harkinnanvaraista väliaikaisrahoitusta Heinolalaisille yleishyödyllisille yhteisöille, kuten yhdistyksille, ulkopuolisella rahoituksella (esim. EU, ELY) rahoitettavien hankkeiden toteuttamisen varmistamiseksi.

Antolainasaamisten vähennykset sisältävät myönnettyjen antolainojen lyhennykset.

Lainakannan muutokset
Vuonna 2027 tulorahoituksella pystytään kattamaan vain osa investoinneista. Vierasta pääomaa tarvitaan näin ollen investointien rahoittamiseen sekä nykyisten lainojen lyhennyksiin. Toiminnan ja investointien rahavirtaa parantaa vuosittainen sijoitussalkun tuotto. Sijoitussalkun tuottoa kotiutetaan talous-suunnitelmakaudella kassan vahvistamiseksi n. 3,0 milj. euroa vuodessa.

Vuonna 2027 lainoja lyhennetään n. 15,1 milj. euroa. Rahoitustarve vuoden 2027 talousarviossa on 22,3 milj. euroa, jolloin ja pitkäaikaista lainaa nostetaan 19,3 milj. euroa ja 3,0 milj. euroa katetaan sijoitusten tuottoja kotiuttamalla. Lainakannan arvioidaan olevan n. 120,1 milj. euroa vuonna 2027 ja asukaskohtaisen lainamäärän n. 6 936 euroa. Heikon toiminnan ja investointien rahavirran johdosta lainakannan arvioidaan kasvavan suunnitelmakaudella n. 123 milj. euroon vuoden 2028 lopussa.

Toiminnan ja investointien rahavirta (milj. euroa)

7. Kaupunkikonserni, konserniyhteisöille asetettavat tavoitteet

Yleiset tytäryhtiöitä koskevat tavoitteet

1. Tytäryhtiöiden tulee toimia valtuuston hyväksymän strategian mukaisesti ja noudattaa konserniohjetta
2. Tytäryhtiöiltä edellytetään tervettä pitkäjänteistä taloudenpitoa ja kannattavuutta. Käyttökateprosentin tulee pysyä vähintään vuoden 2026 tilinpäätöksen tasolla tai parantua. Tytäryhtiön korjausvelan määrää ei kasva vuoden 2026 tasosta.
3. Konsernin sisäiset palveluostot on keskitettävä tarkoituksen mukaisesti koko konsernin etu huomioiden

Heinolan vuokra-asunnot Oy

Toiminta-ajatus ja tehtävä: Heinolan vuokra-asunnot Oy:n tehtävänä on tarjota kohtuuhintaisia asuntoja kaupungin asukkaille sekä toteuttaa kaupungin asuntopoliittisia tavoitteita.

Strateginen tavoite	Tavoite
Edistämme hyvinvointia	
Kestävä, turvallinen ja sujuva arki kaikille	Yhtiön kiinteistöt ovat salkutettu tulevaisuuden käyttötarpeen mukaan PTS-ohjelmat on päivitetty
Uudistamme työelämää ja asumista	
Monipuoliset asumisenvaihtoehdot veto- ja pitovoimatekijänä	Asiakastyytyväisyys vähintään 78/100 (tai 3,9/5) Asuntojen taloudellinen käyttöaste vähintään 93 %

Heinolan Tilapalvelut Oy

Toiminta-ajatus ja tehtävä: Heinolan Tilapalvelut Oy:n tehtävänä on tuottaa kaupunkikonsernin kiinteistö- ja huoltopalvelut.

Strateginen tavoite	Tavoite
Edistämme hyvinvointia	
Kestävä, turvallinen ja sujuva arki kaikille	Käyttäjätyytyväisyys vähintään 4/5 Energiankulutuksen vähentäminen PTS-hankkeiden toteutuminen vähintään 95 % Investointien toteutuminen budjetissa
Vahvistamme kaupunkiyhteisöä	
Ennakoiva, rohkea, tietoon perustuva päätöksenteko ja johtaminen	Kiinteistökohtainen talousraportointi neljännesvuosittain Korjausvelan hallinta sovitun ohjelman mukaisesti Vuosittainen esitys kiinteistökannan kehittämisestä, myynneistä ja purkukohteista Yhtiö sopeuttaa talouttaan vuoden 2027 aikana 200 t euroa.

KOY Heinolan Tietokeskus

Toiminta-ajatus ja tehtävä: Yhtiön tarkoituksena on hallinnoita Tietokeskuksen kiinteistön tiloja.

Strateginen tavoite	Tavoite
Vahvistamme kaupunkiyhteisöä	
Ennakoiva, rohkea, tietoon perustuva päätöksenteko ja johtaminen	Yhtiölle on laadittu talouden tasapainon suunnitelma vuosille 2027–2029 Hoitokate kattaa vähintään rahoituskulut. Yhtiön peruskorjauksen suunnitelma on ajan tasalla ja toteutuskelpoinen

8. Vesilaitoksen ja tilakeskuksen erillislaskelmat

Vesilaitos

Tuloslaskelma, sitova tilikauden yli-/alijäämä

Vesilaitos Selite	TP 2025	TA+Muut. 2026	TAE 2027	Ero%	TS 2028	TS 2029
Liikevaihto	**5 085 961**	**5 282 000**	**5 389 300**	**2,03**	**5 539 300**	**5 539 300**
Liiketoiminnan muut tuotot	23 000	0	0		0	0
Materiaalit ja palvelut	-2 599 273	-2 551 500	-2 512 300	-1,54	-2 562 300	-2 562 300
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-91 543	-20 000	-21 100	5,50	-21 100	-21 100
Palvelujen ostot	-2 507 730	-2 531 500	-2 491 200	-1,59	-2 541 200	-2 541 200
Poistot ja arvonalentumiset	-1 978 089	-1 982 400	-1 945 000	-1,89	-1 961 400	-1 990 500
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 978 089	-1 982 400	-1 945 000	-1,89	-1 961 400	-1 990 500
Liiketoiminnan muut kulut	-63 761	-27 000	-20 000	-25,93	-20 000	-20 000
Liikeylijäämä (-alijäämä) yhteensä	**467 875**	**721 100**	**912 000**	**26,47**	**995 600**	**966 500**
Rahoitustuotot ja -kulut		-1 216 200	-1 186 400	-2,45	-1 381 900	-1 391 200
Muut rahoitustuotot	4 266	0	0		0	0
Muut rahoituskulut	26	0	0		0	0
Muille maksetut korkokulut	- 492 825	- 566 200	- 536 400	-5,26	- 731 900	- 741 200
Korvaus peruspääomasta	- 608 756	- 650 000	- 650 000	0,00	- 650 000	- 650 000
Ylijäämä(alijäämä) ennen satun. eriä	**- 629 413**	**- 495 100**	**- 274 400**	**-44,58**	**- 386 300**	**- 424 700**
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	**- 629 413**	**- 495 100**	**- 274 400**	**-44,58**	**- 386 300**	**- 424 700**

Rahoituslaskelma

Vesilaitos	TP 2025	TA+MUUT. 2026	TAE 2027	TS 2028	TS 2029
Liikeylijäämä (alijäämä)	467 875	721 100	912 000	995 600	966 500
Poistot ja arvonalentumiset	1 978 089	1 982 400	1 945 000	1 961 400	1 990 500
Rahoitustuotot ja -kulut	-1 097 288	-1 216 200	-1 186 400	-1 381 900	-1 391 200
Toiminnan rahavirta	**1 348 676**	**1 487 300**	**1 670 600**	**1 575 100**	**1 565 800**
Investointimenot	-2 290 810	-1 310 000	-1 570 000	-3 530 000	-2 350 000
Rahoitusosuudet investointimenoihin	55 917	0	0	0	0
Investointien rahavirta	**-2 234 893**	**-1 310 000**	**-1 570 000**	**-3 530 000**	**-2 350 000**
Toiminnan ja investointien rahavirta	**- 886 217**	**177 300**	**100 600**	**-1 954 900**	**- 784 200**
Pitkäaikaisten lainojen lisäys muilta	2 700 000	2 200 000	2 100 000	4 100 000	3 100 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys muilta	-1 789 472	-2 059 500	-2 193 500	-2 512 500	-2 530 500
Vaihto-omaisuuden muutos	6 000	0	0	0	0
Saamisten muutos muilta	306 961	0	0	0	0
Korottomien velkojen muutos kunnalta/ky:ltä	- 518 437	0	-7 100	367 400	214 700
Korottomien velkojen muutos muilta	181 164	0	0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	**-24 311**	**0**	**-7 100**	**367 400**	**214 700**
Rahoituksen rahavirta	**886 217**	**140 500**	**- 100 600**	**1 954 900**	**784 200**
Rahavarojen muutos	**0**	**317 800**	**0**	**0**	**0**

PIENI KAUPUNKI, ISO ELÄMÄ

Heinola

Tilakeskus

Tuloslaskelma, sitova tilikauden yli-/alijäämä

Tilakeskus Selite	TP 2025	TA+Muut. 2026	TAE 2027	Ero%	TS 2028	TS 2029
Liikevaihto	**8 261 230**	**9 063 700**	**8 508 600**	**-6,12**	**8 668 300**	**8 836 300**
Liiketoiminnan muut tuotot	335 336	0	0		0	0
Muut tuet ja avustukset	18 000	0	0		0	0
Materiaalit ja palvelut	-5 405 740	-5 055 600	-4 561 500	-9,77	-4 361 500	-4 211 500
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 650 770	-1 760 000	-1 676 500	-4,74	-1 676 500	-1 676 500
Palvelujen ostot	-3 754 970	-3 295 600	-2 885 000	-12,46	-2 685 000	-2 535 000
Poistot ja arvonalentumiset	-2 687 506	-2 730 900	-2 733 200	0,08	-2 835 500	-2 914 000
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 677 311	-2 730 900	-2 733 200	0,08	-2 835 500	-2 914 000
Liiketoiminnan muut kulut	- 233 943	-1 350 000	-1 726 500	27,89	-1 726 500	-1 726 500
Liikeylijäämä (-alijäämä) yhteensä	**471 520**	**-72 800**	**- 512 600**	**604,12**	**- 255 200**	**-15 700**
Rahoitustuotot ja -kulut		0	0		0	0
Muut rahoitustuotot	1 910	0	0		0	0
Muut rahoituskulut	-62	0	0		0	0
Ylijäämä(alijäämä) ennen satun. eriä	**473 367**	**-72 800**	**- 512 600**	**604,12**	**- 255 200**	**-15 700**
Poistoeron lisäys(-)tai väh(+)	466 905	450 000	552 000	22,67	574 000	613 500
Vapaaeht.varaust.lis(-) väh(+)	-3 150 000	0	0		0	0
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	**-2 209 727**	**377 200**	**39 400**	**-89,55**	**318 800**	**597 800**

Rahoituslaskelma

Tilakeskus	TP 2025	TA+MUUT. 2026	TAE 2027	TS 2028	TS 2029
Liikeylijäämä (alijäämä)	471 520	-72 800	- 512 600	- 255 200	-15 700
Poistot ja arvonalentumiset	2 687 506	2 730 900	2 733 200	2 835 500	2 914 000
Rahoitustuotot ja -kulut	1 848	0	0	0	0
Tulorahoituksen korjauserät	- 102 272	0	0	0	0
Toiminnan rahavirta	**3 058 602**	**2 658 100**	**2 220 600**	**2 580 300**	**2 898 300**
Investointimenot	-8 047 767	- 925 000	-1 660 000	-1 705 000	-1 631 000
Rahoitusosuudet investointimenoihin	106 870	0	0	0	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	187 825	0	0	0	0
Investointien rahavirta	**-7 753 072**	**- 925 000**	**-1 660 000**	**-1 705 000**	**-1 631 000**
Toiminnan ja investointien rahavirta	**-4 694 470**	**1 733 100**	**560 600**	**875 300**	**1 267 300**
Saamisten muutos kunnalta/ky:ltä	2 272 256	0	- 560 600	- 875 300	-1 267 300
Saamisten muutos muilta	- 748 207	0	0	0	0
Korottomien velkojen muutos kunnalta/ky:ltä	3 388 184	0	0	0	0
Korottomien velkojen muutos muilta	- 217 763	0	0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	**4 694 470**	**0**	**- 560 600**	**- 875 300**	**-1 267 300**
Rahoituksen rahavirta	**4 694 470**	**0**	**- 560 600**	**- 875 300**	**-1 267 300**
Rahavarojen muutos	**0**	**1 733 100**	**0**	**0**	**0**

9. Rakennusvalvonnan ja ympäristönsuojelun kuntakohtaiset kustannukset

Kustannustenjako ja suoritteet vuodelle 2027

Rakennusvalvonnan kustannusten jakoperusteena olevat suoritteet 31.12.2025						
Kunta	Asukasluku	Osuus-%	Kesämökkien määrä	Osuus-%	Rakennusten määrä	Osuus-%
Hartola	2 401	11,9 %	2 205	40,9 %	1 700	22,9 %
Heinola	17 694	88,1 %	3 181	59,1 %	5 713	77,1 %
Yhteensä	20 095	100 %	5 386	100 %	7 413	100 %

Rakennusvalvonnan kustannustenjako	Asukaskohtainen osuus	Kesämökkien määrä	Rakennusten määrä	Rakennusvalvonta yhteensä	Rakennuslupamaksutuotot	Rakennusvalvonta netto
Kunta	70 %	25 %	5 %	100 %	Arvio	
Hartola	61 449	75 196	8 424	145 069	56 000	89 069
Heinola	452 841	108 479	28 311	589 631	300 000	289 631
Yhteensä	514 290	183 675	36 735	734 700	356 000	378 700

Ympäristönsuojelun kustannusten jakoperusteena olevat suoritteet 31.12.2025						
Kunta	Asukasluku	Osuus-%	Valvontakohteiden määrä	Osuus-%	Kesämökkien määrä	Osuus-%
Hartola	2 401	10,2 %	44	26,2 %	2 205	24,4 %
Heinola	17 694	75,4 %	76	45,2 %	3 181	35,1 %
Sysmä	3 367	14,4 %	48	28,6 %	3 669	40,5 %
Yhteensä	23 462	100,0 %	168	100 %	9 055	100 %

Ympäristönsuojelun kustannustenjako	Asukaskohtainen osuus €	Kesämökkien määrä €	Valvontakohteet määrä €	Ympäristön suojelu yhteensä	Ympäristönsuojelun viranomaistulot	Ympäristönsuojelu netto
Kunta	80 %	0 %	20 %	100 %	Arvio	
Hartola	52 560	0	33 629	86 188	10 000	76 188
Heinola	387 334	0	58 086	445 420	15 000	430 420
Sysmä	73 706	0	36 686	110 392	10 000	100 392
Yhteensä	513 600	0	128 400	642 000	35 000	607 000

Yhteislautakunnan kustannustenjako						
Kunta	Kokonaiskustannukset	Osuus-% lautakunnan kuluista	Lautakunnan kulut (€)	Bruttokustannukset yhteensä	Lupatulot yhteensä, arvio	Nettokustannukset yhteensä
Hartola	231 257	16,8 %	5 426	236 682	66 000	170 682
Heinola	1 035 052	75,2 %	24 284	1 059 336	315 000	744 336
Sysmä	110 392	8,0 %	2 590	112 982	10 000	102 982
Yhteensä	1 376 700	100 %	32 300	1 409 000	391 000	1 018 000

Kustannustenjako ja suoritteet vuosille 2027–2029

Kokonaiskustannukset/kuntaosuudet	2027	2028	2029
Hartola	236 682	233 787	234 549
Heinola	1 059 336	1 040 979	1 044 326
Sysmä	112 982	105 333	105 624
Yhteensä	1 409 000	1 380 100	1 384 500

Maksuosuudet Ympäristönsuojelu	2027	2028	2029
Hartola	86 188	80 308	80 536
Heinola	445 420	415 032	416 211
Sysmä	110 392	102 860	103 153
Yhteensä	642 000	598 200	599 900

Maksuosuudet rakennusvalvonta	2027	2028	2029
Hartola	145 069	147 991	148 524
Heinola	589 631	601 509	603 676
Yhteensä	734 700	749 500	752 200